

**POP SANAT İMGELERİNİN MAYOLİKA SERAMİK YÜZEYLERDE
UYGULAMASI**

Yüksek Lisans Tezi

Ayten ERSOY

ESKİŞEHİR 2020

**POP SANAT İMGELERİNİN MAYOLİKA SERAMİK YÜZEYLERDE
UYGULAMASI**

Ayten ERSOY

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Seramik Anasanat Dalı

Tezli Yüksek Lisans Programı

Danışman: Prof. Emel ŞÖLENAY

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi

Güzel Sanatlar Enstitüsü

Aralık 2020

JÜRI VE ENSTİTÜ ONAYI

ÖZET

POP SANAT İMGELERİNİN MAYOLİKA SERAMİK YÜZEYLERDE UYGULAMASI

Ayten ERSOY

Seramik Anasanat Dalı

Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Aralık 2020

Danışman: Prof. Emel ŞÖLENAY

Mayolika; dekor uygulaması, üstün ustalık ve hassasiyet yönünden Avrupa seramik sanat tarihinde sanata dönüşmüş, ilgi çeken bir dekor tekniği haline gelmiştir. Rönesans’la birlikte resim programı çerçevesinde seramik atölyelerinde çalışan bezeme ustalarının yerini ressam tasarımcı kavramı almıştır. Bu dekor tekniği günümüzde de seramik sanatçıları tarafından ustaca kullanılmaktadır. Disiplinlerarası yaklaşım ve akımlarında denenen Pop Sanat’ına, seramik alanındaki uygulamalarda çok fazla yer verilmemiştir. Mayolika dekor uygulaması seramik yüzeylerde Pop Sanat’ının etkisi hiç kullanılmamakla birlikte ilerleyen tarihlerde sinema, televizyon, çizgi film, resim ve heykel alanında özgünleşmiş ve yer aldığı sanat dallarıyla bütünleşmiştir.

Pop Sanat akımının kendine özgün ifadesi hiç sınır tanımadığı için sanatçıyı düşünme, çalışma ve uygulama alanında daha özgür kılmıştır. Tez seçiminde; Pop Sanat yaklaşımının Mayolika seramiklerde ne amaçla, ne kadar ve nasıl kullandığı araştırmaya değer bir konu olduğu düşünülmektedir. Araştırmanın disiplinlerarası uygulama alanında yapıldığı belirtilmelidir. Bu amaçla, yapılan bütün araştırma; Seramik Sanatı, Mayolika seramikler, Mayolika seramiklerin tarihçesi, sanatsal özgün Mayolika seramik uygulamalarını içermektedir. Pop Sanat’ının renkli, dekoratif tasarımlarla üç boyutlu seramik formlar üzerine yazı şekilleriyle seramik dekor teknikleri kullanılarak Mayolika seramik yüzeylerindeki etkisinin aktarımına yer verilmiştir.

Yapılan tez araştırmasında Pop Sanat’ı imgelerinin Mayolika seramik yüzeylerde uygulanma etkisi araştırılmıştır. Tez çalışması dört bölümden oluşmaktadır. Tezin birinci bölümünde Mayolika seramiğin tanımı, tarihçesi, ikinci bölümde kullanılan oksitler ve renklendirici boyalar, Üçüncü bölümde Pop Sanat’ın tanımı, tarihçesi, Amerika ve İngiltere’deki Pop Sanat’ın temsilci sanatçıları, Türkiye’deki Pop Sanat’ı ve çalışan

sanatçılar ele alınmıştır. Dördüncü bölümde Pop Sanat'ı imgelerinin Mayolika seramik yüzeylerde seramik malzemeler uygulamasına ve kişisel uygulamalara yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Seramik, Mayolika, Pop Sanat, Sanat

ABSTRACT

APPLICATION OF POP-ART IMAGES ON MAYOLICA CERAMIC SURFACES

Ayten ERSOY

Ceramic Art Major

Anadolu University Fine Arts Institute December 2020

Advisor: Prof. Emel ŞÖLENAY

Majolica; a décor application has been transformed into art in European ceramic art history in terms of superior craftsmanship and precision and has become an attractive decor technique. During Renaissance, within the framework of the painting program the concept of painter designer replaced the decoration masters working in ceramic workshops. This decor technique is still used skillfully by ceramic artists today. Pop Art, which is tried in interdisciplinary approaches and movements, has not been included in many studies in the field of ceramics. Although the effect of Pop Art on ceramic surfaces is not used at all on the majolica decor application, it has become unique in the fields of cinema, television, cartoon, painting and sculpture in the following years and has been integrated with the branches of art.

Since the unique expression of the Pop Art movement knows no boundaries, it has freed the artist in the field of thinking, working and practicing. In thesis selection; how much, how and with what purpose the Pop Art approach is used in Majolika ceramics is thought to be a worthwhile subject to research. It should be noted that the research was conducted in an interdisciplinary field of application. For this purpose, all research includes; Ceramic Art, Majolica ceramics, history of Majolica ceramics, artistic authentic Majolica ceramics applications. The transfer of the effect of Pop Art on the Majolica ceramic surfaces by using ceramic decoration techniques with colorful, decorative designs and writing forms on three-dimensional ceramic forms.

In the thesis study, the application effect of Pop Art images on Majolica ceramic surfaces was researched. The thesis study consists of four parts. In the first part of the thesis, the definition and history of majolica ceramics; in the second part, oxides and coloring dyes used for decoration were discussed. In the third part, the definition and

history of Pop Art, representative artists of Pop Art in the UK and the USA, Pop Art in Turkey, Turkish Pop Art artists are explained. In the fourth part, the applications of Pop Art image on Mayolika ceramic surfaces and personal applications are given.

Keywords: Ceramic, Majolica, Pop Art, Art

TEŞEKKÜR

“Pop Sanat İmgelerinin Mayolika Seramik Yüzeylerde Uygulaması” konusunu çalışmam için fikir veren ve tez süresinde desteğini hiç esirgmeden her zaman yol göstericiliğiyle ve mesleğindeki başarılarıyla örnek olan saygıdeğer danışman hocam Prof.Emel ŞÖLENAY’a müteşekkirim. Anadolu Ünivesitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölüm Başkanı Prof.Ezgi Hakan hocama teşekkürlerimi sunarım. Çift anadal yaptığım Eskişehir Güzel Sanatlar Fakültesi Resim bölümünde saygıdeğer atölye hocam Prof. Dr. Güldane ARAS AY’a şükranlarımı sunarım. Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi bölümünde Doç.Dr. Elvan GÜNEL hocama çalışmalarında yanımda olduğu için çok teşekkür ederim.

Eğitim hayatım boyunca desteklerini hiç esirgemeyen sevgili ve değerli aileme ve resim öğretmeni olan kardeşim Mustafa ÖNCEL’e teşekkür ederim.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim.

Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Ayten ERSOY

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
BAŞLIK	i
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vii
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ	viii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar DİZİNİ	xiv
GÖRSELLER DİZİNİ	xv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. MAYOLİKA NEDİR? MAYOLİKA SERAMİKLERİN TARİHSEL

SÜRECİ, MAYOLİKA UYGULAMASININ TARİHTEKİ

GRUPLANDIRILMASI	7
1.1. Mayolika Nedir?	7
1.2. Mayolika Seramiklerin Tarihsel Süreci	8
1.3. Mayolika Uygulamasının Tarihteki Gruplandırılması	14
1.3.1. Hispano-Moresk Çömlekçilik ve Mayolika	14
1.3.2. Malaga Seramik ve Mayolika	15
1.3.3. İslam, Osmanlı Seramikleri	16
1.3.3.1. Orta Çağ Erken	17

	<u>Sayfa</u>
1.3.3.2. Çin Etkisi	17
1.3.3.3. İslami Yenilikler	18
1.3.4. İtalya, Sicilya Seramik ve Mayolikas ı	23
1.3.4.1. Mayolika Ariano Irpino	23
1.3.4.2. Cafaggiolo Mayolika	24
1.3.4.3. Caltagirone Mayolikas ı	25
1.3.4.4. Casteldurante Mayolika	26
1.3.4.5. Castelli Mayolika	27
1.3.4.6. Deruta ıkışlı Mayolika	28
1.3.4.7. Faenza Mayolikas ı	29
1.3.4.8. Gubbio Mayolika	30
1.3.4.9. Urbino	32
1.3.5. Viktorya Seramik ve Mayolikas ı	32
1.3.5.1. Wedgwood	34
1.3.5.2. Thomas Whieldon	35
1.3.5.3. George Jones	36
1.3.6. Fransız Seramikleri ve Mayolikas ı	36
1.3.6.1. Beauvais	38
1.3.6.2. Avignon	38
1.3.6.3. Palissy Ware	39
1.3.7. Almanya, Hollanda Seramikleri ve Mayolikaları	40
1.3.7.1. Frankonya	40
1.3.7.2. Swabia	40
1.3.7.3. Frankenthal	41

1.3.7.4. Hollanda-Delftware	43
1.3.8. Çin Seramikleri ve Mayolikas ı	44
1.3.9. Japon Seramikleri ve Mayolikas ı	48

İKİNCİ BÖLÜM

2. OPAK SIRLARIN GENEL ÖZELLİKLERİ, KULLANILAN OKSİTLER, RENK VERİCİ PİGMENTLER, MAYOLİKA DEKORLAR, MAYOLİKA SERAMİKLERİNİN ÜRETİMİNDE KULLANILAN DEKORLAMA YÖNTEMLERİ

2.1. Opak Sırların Genel Özellikleri	52
2.2. Kullanılan Oksitler	52
2.2.1. Silisyum dioksit (SiO_2)	52
2.2.2. Alüminyum oksit (Al_2O_3)	53
2.2.3. Zirkon dioksit (ZrO_2)	53
2.2.4. Titanyum oksit (TiO_2)	53
2.2.5. Kalay oksit (SnO_2)	53
2.2.6. Çinko oksit (ZnO_2)	53
2.2.7. Kurşun oksit (PbO)	54
2.2.8. Potasyum oksit (K_2O)	54
2.2.9. Kalsiyum karbonat (CaCO_3) Mermer–Kalsit	54
2.3. Seramik Sırlarında Kullanılan Renklendirici Oksitler	54

	<u>Sayfa</u>
2.3.1. Demir oksit (Fe_2O_3)	54
2.3.2. Kobalt oksit (CoO)	55
2.3.3. Krom oksit (Cr_2O_3)	55
2.3.4. Mangan oksit (MnO_2)	55
2.4. Renk Verici Pigmentler	56
2.5. Mayolika Dekorlar	56
2.6. Yüzyıllar Sürecinde Mayolika Dekorları	56
2.7. Mayolika Seramiklerinin Üretiminde Kullanılan Dekorlama	
Yöntemleri	56
2.7.1. Sır Üstü Dekorlar	58
2.7.2. Sır İçi Dekorlar	59
2.7.3. Transfer Tekniğı	60
2.7.4. Coperta Tekniğı	61

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. POP SANAT NEDİR? POP SANAT'IN GENEL ÖZELLİKLERİ, POP	
SANAT'IN TARİHSEL SÜRECİ, TÜRKİYE'DE POP SANAT, POP	
SANAT'ININ TEMSİLCİLERİ	62
3.1. Pop Sanat Nedir?	62
3.2. Pop Sanat'ın Genel Özellikleri	63
3.3. Pop Sanat'ın Tarihsel Süreci	64
3.3.1. Dada'daki Kökleri	66

	<u>Sayfa</u>
3.3.2. Neo-Dada veya Erken Pop Art	66
3.3.3. İngiliz Pop Sanatı	67
3.3.4. Amerikan Pop Sanatı	67
3.4. Türkiye’de Pop Sanat	68
3.5. Pop Sanat’ının Temsilcileri	71
3.5.1. Eduardo Luigi Paolozzi (7 Mart 1924 – 22 Nisan 2005)	71
3.5.2. Richard Hamilton (1922-2011)	72
3.5.3. Andy Warhol (1928-1987)	73
3.5.4. Roy Lichtenstein (1923-1997)	74
3.5.5. Keith Haring (1958-1990)	75
3.5.6. Yayoi Kusama (1929 - ...)	76
3.5.7. David Hockney (1937 - ...)	77

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. POP SANAT İMGELERİNİN MAYOLİKA SERAMİK YÜZEYLERDE

UYGULAMASI	78
4.1. Araştırma Programı	78
4.2. Sır Denemelerinin Pişirilmesi	80
4.3. Deney Sonuçlarının Değerlendirilmesi	85
4.4 KİŞİSEL UYGULAMALAR	86
SONUÇ	95
KAYNAKÇA	97
İNTERNET KAYNAKLARI	101

ÖZGEÇMİŞ

TABLÖLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 4.1. 1000°C Saydam sır reçetesi	79
Tablo 4.2. Krom oksit (Cr_2O_3) Demir oksit (Fe_2O_3) Kobalt oksit (CoO) Mangan oksit (MnO_2)%1şeker püskürtülerek yapılan denemeler	81
Tablo 4.3. Krom oksit (Cr_2O_3) Demir oksit (Fe_2O_3) Kobalt oksit (CoO) Mangan oksit (MnO_2) %1 cam suyu püskürtülerek yapılan denemeler	81
Tablo 4.4. Krom oksit (Cr_2O_3) Demir oksit (Fe_2O_3) Kobalt oksit (CoO) Mangan oksit (MnO_2)) %1 şeker ve %1 cam suyu püskürtülerek yapılan Uygulamalar 1000°C denemeleri	82
Tablo 4.5. Renk Verici Pigmentler ile Pop Sanat simgelerinin sır denemeleri	83
Tablo 4.6. Renk Verici Pigmentler ile Pop Sanat simgelerinin sır denemeleri 1000°C	83
Tablo 4.7. Renk Verici Pigmentler ile Pop Sanat simgelerinin 11x11x10 cm kâse sır denemeleri 1000°C	84

GÖRSELLER DİZİNİ

Sayfa

Görsel 1. Hispano-Moresque Deep Dish, 15. yüzyılın ortaları, Valencia bölgesi, Manises, İspanya, Avrupa, bakır parıltılı kalay camlı toprak kaplar, 19 1/2 inç çapında (J. Paul Getty Müzesi, 85.DE.44)	1
Görsel 2. Genç bir Adamın Profiliyle Kavanoz (ön ve arka), yaklaşık 1460–1480, Deruta veya Montelupo, İtalya, Avrupa, kalay camlı toprak, 9 inç Yüksekliğinde x 9 3/8 inç çapında (J. Paul Getty Müzesi, 84.DE.102)	2
Görsel 3. 9Deucalion ve Pyrrha ile Havza, yaklaşık 1565–1571, Orazio Fontana veya atölyesi, Urbino, İtalya, Avrupa, kalay camlı toprak, 2 1/2 inç yüksekliğinde x 18 1/4 inç çapında (J. Paul Getty Müzesi, 86.DE.539)	3
Görsel 4. Andy Warhol's Marilyn Monroe serie	5
Görsel 5. Murat Tosyalı'nın Baba Serisinden Marlon Brando	6
Görsel 1.2.1. (Early Modern Ital1550)	8
Görsel 1.2.2. Istoriato style, style of pottery decoration, originating about 1500 in Faenza, Italy, and popular throughout the 16th century)	9
Görsel 1.2.3. (Castelli Ceramic Plate, Made in Abruzzo, Italy, 17th Century)	10
Görsel 1.2.4. The Gentili/Barnabei Archive Giuseppina Favaroni outlining the pounced design with pigment, 1997 Deruta, U. Grazia s.n.c.)	11
Görsel 1.2.5. (Maşrapa arkaik mayolika üretim Pisa)	13
Görsel 1.2.6. Moorish Moroccan Blue and White Ceramic Vase from Fez	15
Görsel 1.2.7. Alhambra Vase	16
Görsel 1.2.8. İslam çömlek ile bağlantılı olarak adlandırılmış baş yerlerde	16
Görsel 1.2.9. Şeffaf sır, Gorgan, 9'uncu yüzyılın altındaki kayma süslenmiş seramik kâse, Erken İslam döneminde, İran Ulusal Müzesi	17
Görsel 1.2.10. Ejderha ile levha. İran, 17. yüzyıl, 15. yüzyıl Çin mavi ve beyaz porselen esinlenerek	18

Görsel 1.2.11. Zambak lys dekorasyon, 14. yüzyılın başında, Suriye, Musée du Louvre ile Alberello	19
Görsel 1.2.12. İznik Çömlekçilik Şamdanlar, Osmanlı, Türkiye	20
Görsel 1.2.13. Tin enamelled Turkish jug decorated with the characteristic scale pattern, Iznik (Anatolia), Ottoman period, c. 1575. In the Victoria and Albert Museum, London. Height 27.9 cm	22
Görsel 1.2.14. Ariano Irpino sivil seramik müzesinde sergilenen antik figüratif Sanat	24
Görsel 1.2.15. Papa Leo X portresi olan sürahi, muhtemelen 1515 villa Faenza'daki Seramik Müzesi'ni ziyaretinde tasvir edildi	25
Görsel 1.2.16. Maiolica, Caltagirone, Sicily	25
Görsel 1.2.17. Coppia di albarelli Casteldurante, seconda metà del XVI secolo, datati 1576 - Maioliche e Porcellane - Cambi Casa d'Aste	26
Görsel 1.2.18. Casteldurante, metà del XVI secolo - Maioliche e Porcellane – Cambi Casa d'Aste	26
Görsel 1.2.19. Ceramica Museo Castelli - Fotoğraf © www.ioscelgoitaliano.it	28
Görsel 1.2.20. Deruta Raffaellesco Scalloped Dinner Plate	29
Görsel 1.2.21. Bedeutendes Majolika-Portrait-Tondino aus Faenza	30
Görsel 1.2.22. Giorgio Andreoli da Gubbio-(1465-1553)	31
Görsel 1.2.23. 16. yy, Urbino, Bizans, Metropolitan Art Museum	32
Görsel 1.2.24. Minton teneke sırlı Majolica saksı	34
Görsel 1.2.25. Minton Palissy Ware/ majolica çiçek vazo İtalyan Rönesans maiolica sürecini ve 'grotesk' tarzı Çömlek Müzesi, İngiltere.....	34
Görsel 1.2.26. Antique c1900 3 Color Wedgwood Jasperware Pottery Roman/Greek Sacrificial Milk/Water Pitcher or Jug	35
Görsel 1.2.27. Thomas Whieldon & Josiah Wedgwood, 1760 – 1765	35

	<u>Sayfa</u>
Görsel 1.2.28. George Jones majolica antıque	36
Görsel 1.2.29. A Minton majolica game pie dish with jardiniere stand or garden seat circa 1870 fixed stand and cover Dated 1877	36
Görsel 1.2.30. 1900 Henri Deux Art Nouveau 2 Handle Vase	37
Görsel 1.2.31. A manual of pottery and porcelain for American collectors	38
Görsel 1.2.32. Palissy Atölyesi rüstik tabak 1575–1600	39
Görsel 1.2.33. Meissen sert porselen vazo, yaklaşık 1730	41
Görsel 1.2.34. Frankenthal porselen grubu, c. 1760	42
Görsel 1.2.35. Fransız Hannong fabrikasından Strazburg fayansını yapan bir 7 şakayık tabağı, c. 1765	42
Görsel 1.2.36. Items similar to Vintage Royal Delft Hand-Painted Ginger Jar 1950 Free Shipping on Etsy	44
Görsel 1.2.37. An Blue and White Oval Plaque in Dutch Delftware. 18th century, Delft, The Netherlands	44
Görsel 1.2.38. Erken dönem. Xianrendong mağara çanak çömlek parçaları, yaklaşık 20.000 BP tarihli radyokarbon	45
Görsel 1.2.39. Majiayao kültürünün boyalı kavanozu, Geç Neolitik Dönem (MÖ 3300–2200)	45
Görsel 1.2.40. Goldfish Vase from the Jiajing period (1521–67) of the Ming dynasty; Porcelain; Paris, Musée Guimet	47
Görsel 1.2.41. Çin Mayolikas (reprodüksiyon)	48
Görsel 1.2.42. Orijinal Victoria mayolika	48
Görsel 1.2.43. Jōmon seramik alev tarzı (火焰土器, kaen doki) gemi, MÖ 3000-2000, atfedilen provenans Umataka, Nagaoka, Niigata ...	49
Görsel 1.2.44. Haniwa savaşçı keiko zırh, Kofun dönem, 6. yüzyılda (Ulusal Hazine)	50

Görsel 1.2.45. Japanese Majolica Dragon Vase Jeweled Blue Coral Ena (Antique Porcelain & Pottery)	51
Görsel 3.1.46. Yarabbi Sen Bilirsin, 1981 (Gülsün Karamustafa)	70
Görsel 3.2.47. I Was s Rich Man's Plaything (1947) adlı kolaj resim	71
Görsel 3.3.48. Blake'den uyarlama Newton heykeli (1995)	72
Görsel 3.4.49. Günümüz Evlerini Bu Denli Farklı, Çekici Kılan Tam Olarak Nedir?	72
Görsel 3.5.50. Pop Art Andy Warhol, Untitled 1-10 from Marilyn Monroe, 1967	73
Görsel 3.6.51. Pop Art Andy Warhol, Campbell's Soup Cans, 1962	74
Görsel 3.7.52. Pop Art Roy Lichtenstein, Whaam!, 196 Görsel: tate.org.uk	75
Görsel 3.8.53. Pop Art Keith Haring, Ignorance = Fear / Silence = Death, 198 Görsel: whitney.org	76
Görsel 3.9.54. Pop Art Yayoi Kusama, With All My Love for the Tulips, I Pray Forever, 2017 Fotoğraf: thehoneycombers.com	76
Görsel 3.10.55. Hockney'nin iPad sanatı	77
Görsel 4.1. Hammaddelerin hazırlanması	79
Görsel 4.2. 1 kg üzerinden hazırlanan hammaddelerin bilyalı değirmende öğütülme aşaması	79
Görsel 4.3. Dekor uygulaması için toz pigment hammaddelerin hazırlanması	80
Görsel 4.4. Hazırlanan sır deneme plakaları fırına doldurulmuştur	80
Görsel 4.5. 23x23x5 cm 1000°C Saydam sır ile sırlanmış tabaklar	80
Görsel 4.6. 23x23x5 cm Tabak	86
Görsel 4.7. 23x23x5 cm Tabak	86
Görsel 4.8. 23x23x5 cm Tabak	87
Görsel 4.9. 23x23x5 cm Tabak	87
Görsel 4.10. 23x23x5 cm Tabak	88

	<u>Sayfa</u>
Görsel 4.11. 23x23x5 cm Tabak	88
Görsel 4.12. 23x23x5 cm Tabak	89
Görsel 4.13. 23x23x5 cm Tabak	89
Görsel 4.14. 23x23x5 cm Tabak	90
Görsel 4.15. 23x23x5 cm Tabak	90
Görsel 4.16. 23x23x5 cm Tabak	91
Görsel 4.17. 23x23x5 cm Tabak	91
Görsel 4.18. 11x11x10 cm Kâse	92
Görsel 4.19. 11x11x10 cm Kâse	92
Görsel 4.20. 11x11x10 cm Kâse	93
Görsel 4.21. 11x11x10 cm Kâse	93
Görsel 4.22. 11x11x10 cm Kâse	94
Görsel 4.23. 11x11x10 cm Kâse	94

GİRİŞ

Eşsiz bir sanat eserine, usta dokunuşlarla ve yaratıcılıkla birlikte sahip olmanın heyecanıdır Mayolika seramikler. İtalyan zevki ve duyarlılığı ile canlandırılan seramik dekorasyonun çıkış noktası; Arap ve İspanyol modelleridir. On beşinci-on altıncı yüzyılın sanat geleneğinin süslerini, motiflerini, renklerini yansıtmaktadır. Mayorka, eski adıyla “Mayolika” Akdeniz hafzasından çıkmıştır. Mayolika seramikler esas olarak Endülüs'ün Arap şehirlerinde üretilmiştir. En değerli eser: Valensiya, Granada (Elhamra vazoları) dır. Murcia, Almeria ve Malaga daha sonra tüm dünyaya yayılmıştır. (Maryat,1868.s -12).

Pişmiş toprak, ikinci bir ateşlemeden önce, sıvı bir karışımla boyanmıştır. Yüzeyi veren çok ince silika tozu ve kalay oksit (sırlı pişmiş toprak)üzerine ateşe dayanıklı renklerde süs motiflerinin boyandığı güzel bir beyaz renk hali hazırda bilinen manganaz, bakır, demir, kobalt, antimon metal oksitler kullanılmıştır. Yemek pişirme fırın, ürüne renklerin dahil edildiği göz kamaştırıcı bir cam kaplama verdi ateşin büyüğü altında yeni ve parlak tonlar almıştır. (Venturi Baffioni Luciano Valeria Alberini, 2019 s. 4-5)

Mayorka bölgesi-Orta Çağ'da Arap-Mağribi seramiklerinin geliştiği Isola di Mayolikası ile isminden söz ettirmektedir. On beşinci yüzyılda Mayorka adası seramik için bir toplama noktası olmuştur. Burada üretilen seramikler ve ürünler İspanya'dan İtalya'ya ihracat için tasarlanmış oradan da on üçüncü yüzyılda Avrupa'ya ihraç edilmiştir. Mayolika'nın gelişimi İspanya Magrip kültüründen çok etkilenmiştir. İspanyol-Mağribi kültürü on üç ve on beşinci yüzyıl döneminin İspanya'daki en parlak zamanıdır.

Görsel 1. (Hispano-Moresque Deep Dish, 15. yüzyılın ortaları, Valencia bölgesi, Manises, İspanya, Avrupa, bakır parıltılı kalay camlı toprak kaplar, 19 1/2 inç çapında (J. Paul Getty Müzesi, 85.DE.441 <https://www.google.com/search?q=Hispano-Moresque+Deep+Dish> 8.10.2020

Orta Çağ'da bu ticarete en aktif merkezlerden biri olan Mayorka adasından kaynaklanmaktadır. Mayolika seramiklerinin çıkış noktası İtalya'dır. İtalyan mayolikas, İspanya'dan ithal edilen çanak çömlek yoluyla İtalyan sanatçılara tarafından uygulanan seramikler üzerinde kalay sır kullanılarak, geliştirilen bir yeniliktir. Bin dört yüzlü (1400) yıllardan başlayarak Rönesans'ın sanata getirdiği yeniliklerle, bu dönemde İspanya ağırlıklı olarak "Mağribi" yönetimi altındaydı ve ihraç edilen çanak çömleklerin çoğu Hispano-Moresque tarzı olarak adlandırılıyordu. İslam ve Avrupa tasarım unsurlarını birleştiren Hispano-Moresque seramikleri bunlara bir örnektir. "Mayolika" adı, Hispano-Moresque seramiklerinin çoğunun İtalya'ya ithal edildiği İspanya'daki ada liman olan Mayorka'dan aldığı bilinmekle beraber İspanya, Malaga'dan ithal edilen malları ifade eden obra de Malaga teriminden geldiği söylenmektedir. (Arthur, 1877.s-23).

Rönesans sırasında üretilen Mayolika'nın çoğunluğu günlük kullanım için tasarlanan, tabaklar, kâseler ve testiler gibi sofraya takımları, fayanslar, şamdanlardan oluşmaktadır. Mayolika ilâç kavanozları da bitki kullanılmak üzere üretilmiş bu eserlerin üzerindeki tasarımlar genellikle önemli insanların rölyefleri olarak işlenmiştir. (http-1).

Görsel 2. (Genç bir Adamın Profiliyle Kavanoz (ön ve arka), yaklaşık 1460–1480, Deruta veya Montelupo, İtalya, Avrupa, kalay camlı toprak, 9 inç yüksekliğinde x 9 3/8 inç çapında (J. Paul Getty Müzesi) , 84.DE.102)

(<https://tr.pinterest.com/search/pin 12.10.2020>)

Bu bölge muhtemelen on altıncı yüzyılın ortalarında İtalya'nın en çok aranan ve yenilikçi seramikçilerinden biri olan Orazio Fontana tarafından atölyesinde üretilen ürünlerle ses getirmiştir. Raphael'in fresklerinden doğrudan esinlenilmiş yeni bir tür papatya deseni geliştirmeye yardımcı olunmuştur. Yunan mitolojik sahnesini tasvir eden bu bölge, on altıncı yüzyıldan kalma mayolika mallarının süslü stilini yansıtır. Mayolika

üretimi ve tasarımının benzersiz nitelikleri, bu dekoratif sanat formunun çarpıcı örneklerinin Rönesans'tan beri hayatta kalmasına izin vermiştir. Bugün günümüze kadar gelen Mayolika örneklerinin çoğu çok kalitelidir. Görsel 5 de görülen özenle dekore edilmiş lavabo gibi bu üst düzey çalışmalar karakteristik olarak sadece teşhir veya özel günler için tasarlanmış bir ürün örneğidir. (Hess,1988, s-13).

Görsel 3.(9Deucalion ve Pyrrha ile Havza, yaklaşık 1565–1571, Orazio Fontana veya atölyesi, Urbino, İtalya, Avrupa, kalay camlı toprak, 2 1/2 inç yüksekliğinde x 18 1/4 inç çapında (J. Paul Getty Müzesi, 86.DE.539).
(<http://www.getty.edu/art/collection/objects/1138/fontana> 16. 10. 2020)

Pop Sanat, Amerika ve İngiltere'deki esinlenmesinin çok büyük bir kısmını popüler kültürden almıştır. Pop Sanat; modernizmin sanatta yarattığı, yaşamdan bağımsız, özgür ve estetik deneyimine karşı çıkmaktır. Disiplinlerarası sanatta yüksek, alçak sanat, güzel sanatlarla kitsch arasındaki sorgulamayı amaçlar. Popüler kültür, kitlesel medya ürünlerini güzel sanatlara benimseterek sanatın görüntüsünü değiştirmeyi hedeflemiştir. Pop Sanat yeni gerçekçilik yönelimi doğrultusunda kökü Soyut Dışavurumculuğa dayanan sanatçılar tarafından ortaya konulan bir akımdır. Dünyadaki politik olaylar, savaşlar, yeni teknolojik gelişmeler, endüstri devrimi, sanayi devrimi gibi gelişimler tarih boyunca yaşanan olaylar sanatın tarihi akışına yön vermiştir. Sanattaki uygulamalar, teknikler, malzeme kullanımda buna göre şekil almıştır. (Antmen, 2000, s- 65).

Sanatçı da kendi var olduğu dünyasını ürettiği sanat eserlerine sahip olduğu üslup ve teknikle, anlatımla belli dönemlerde buna göre akımlar oluşturmuştur. Bu akımlar belirli zaman periyodu içinde birbirinden ayrılarak yeni fikirleri destekleyerek yeni oluşumlara neden olmuştur. Yirminci yüzyıldaki “Modern Sanat” hareketleri, toplum bireylerinin sahip olduğu sosyal, kültürel ve ekonomik değişimlerden etkilenererek yeni

dönem olarak adlandırılan “Çağdaş Sanat”ın oluşumuna sebep olmuştur. Bin dokuz yüz altmış’lara (1960) doğru İngiltere ve Amerika’da endüstrinin ve seri üretimin etkileri insan yaşamına yansıdığı gibi sanatta da kendini hissettirmeye başlamıştır. Bu zaman diliminde ortaya çıkan Pop Sanatta; temelinde reklam araçları, popüler kültür, nesne ve ikon karakterlerinin kullanıldığı bir sanat akımı olmuştur.

Sanat, bir tüketim nesnesidir artık: Geniş grupların hızlı bir şekilde çoğaltımına sunulan; şehir yaşamının ya da popüler kültürün tüketiminin araç ve nesnesi haline dönüşümüdür. Sanat artık soyut dışavurumcu ne de reel Sanat’tır. Sanat imgeler ve göstergeler dizisidir. İmgelerden oluşan aslında yaşamdan farklı bir sunu değildir. Toplumun gündelik yaşamından ilham almaktadır; konserve kutularının farklı şekillerde sıralaması, çizgi film kahramanlarının hazır kanvas üzerine yağlıboya tablolarıyla sunulması, çekim amaçlı yapılan filmler, birden çok replikalar, çoğaltılan fotoğraflar artık sanatın kendisini ifade etmektedir. Sanat Popüler kültürün her nesnesini kendisine konu edinmiştir artık.(Antmen, 2014. s-160).

Bin dokuz yüz altmışlarda (1960) ilk izlenimlerini gösteren, tüketim kültürün etkisi, reklâmlarda, medyada, sinema ve resimli magazin dergilerinde etkisini göstermeye başlamıştır. Pop Sanat, öncelikli olarak kitle iletişim araçlarındaki gelişmelerden dolayı öne çıkmıştır. Toplumdaki gündelik yaşamda kullanılan ürünlerin insanlara reklamlar aracılığı ile tanıtılması ve tüketimin yoğunlaşması hedeflenmiştir. Bu kitlesel tüketim yaşamındaki oluşumdan, zorunlu “ortak davranışlar” sanat piyasasını belirlemiştir. Toplumun maddi, manevi değerlerinin kitlesel tüketim kaynaklarından dolayı Pop sanatçıları, popüler kültürü, günlük yaşamın sanata yansısı olarak yorumlamışlardır. Gencay Şaylan bu dönüşümü şöyle açıklamıştır:

Çağdaş kapitalist toplum kitle toplumdur ve kitle toplumu içinde bütün insan ilişkileri anonimleşmiştir. O halde bu tür bir toplumda yaşamı yansıtacak sanat, anonim ilişkileri içinde kaybolan, kitlenin mekanik bir parçası haline gelen ama kitle içinde farklı olma gereksinmesi duyan bireye yönelik olmalıdır. (Şaylan, 2002. s-92).

Pop Sanat söyleminde ilk akla gelen isim, akımında öncüsü olan Andy Warhol ‘dur.

Andy Warhol’un üslubu imgeler, nesneler, gazete ve dergiler için çekilmiş fotoğraflar ve dönemin ikon sanatçılarının fotoğraflarıdır.

Görsel 4. Andy Warhol's Marilyn Monroe series

(<https://www.google.com/search?q=andy+warhol>14.11.2020)

Kendi stiliyle Warhol kullandığı malzeme ve materyallerle, fotoğrafları tuvale yansıttığı zaman sanat izleyicileriyle resim arasında mesafa duygusu oluşturmuştur. Sanatçı, sadece günlük kullanım malzemesi olarak bildiği nesnenin gerçekçi halini iletmenin yanında onun günlük hayattaki yalın halini vermiştir. Warhol, foto grafik görüntüleri, sanat stili çerçevesinde ve amaçları doğrultusunda kullanmış, popüler kültürün ünlü simalarının portrelerini tuval üzerinde anlamsız hale getirerek antik Yunan’dan gelen resme klasik bakış acısını değiştirmiştir. “ Baudrillard, Warhol’u ele almıştır ve onun resmi ile benzetim arasında ilişki kurmuştur. Ona göre Warhol, hiçliği yeniden resmin merkezine yerleştirmiştir. Yapıtlarının tümü sanat ve sanatçı kavramlarına meydan okumaktadır”. (Giderer, 2003,s-142).

Resimlerde imgeler, yansımalar, illüzyon ve çok renklilik vardır; ama ressamın, anlam yüklemesi, düşleri, duygu ve derinlikleri kaybolmuştur. Bugüne kadar gelen klasik resim anlayışını yıkmıştır. İngiltere ve Amerika’da Pop Sanat’ın temsilci sanatçıları; Roy Lichtenstein, Andy Warhol, Robert Indiana, George Brecht, Marisol (Escobar) Billy Al Bengston, Edward Kienholz, Wallace Berman, John Wesley, Jim Eller, Anthony Berlant, Victor Debreui, Phillip Hefferto, Robert O’Dowd, James Gill, Robert Kuntz’dur. İkinci Dünya Savaşından sonra kendini gösteren Pop Sanat, Türkiye’de bin dokuz yüz yetmişli (1970) yılların sonunda tesirini göstermeye başlar.

Pop Sanat Türkiye’de Andy Warhol’ un ismiyle bütünleşen ve onun stilini yansıtan Pop akımı iki binli (2000) yılların başlarında genç kuşak sanatçıların çalışmalarıyla isminden söz ettirmeye başlamıştır. (Germaner, 1997.s-10-47).

Türkiye’de tüketim toplumunda ve popüler kültürde halkın iki önemli simgesi vardır. Star ve arabesk kavramları, disiplinlerarası sanatta bilhassa resim alanında Pop Sanat’a eğilim gösteren ressamın var olması bu durumu desteklemektedir. Sanattaki bu yeni oluşumun ortaya çıkmasında büyük etken bin dokuz yüz ellilerde (1950) tarım ülkesi olan Türkiye’nin sanayi toplumuna geçiş yapması, seri üretim ve buna bağlı olarak tüketim kültüründeki artışlar en büyük etken gösterilmektedir. Gelişen süreç içerisinde sanayileşen bir ülke olarak Türkiye’de Pop Sanat’ın gelişmeye devam edebileceği düşünülmektedir. Türkiye’de Pop Sanat’ı icra eden isimlerden Murat Tosyalı ikonların resimlerini kullanan sanatçılardandır.

Görsel 5. Murat Tosyalı'nın Baba Serisi
(<https://www.medyatava.com/haber/14.11.2020>)

Murat Tosyalı, Halil Altındere, Balkan Naci İslimyeli, Hakan Onur, Sedef Gali, Emre Öztürk bu gelişimi olgunlaştırma yolunda var olan sanatçılardır. “Pop-Art terimi, modern olan, sanayiye ve toplum bilimine ilişkin özellikler gösteren ve kentsel nitelikler taşıyan doğaya özgü yeni bir anlamın keşfiyle ortaya çıkmış çağdaş gerçekçilik alanının tümünü kapsamaktadır.” (Lynton, 200, s-288). Seramik formlar üzerinde ilk resimsel uygulamaları Pablo Picasso başlatmış sanat hayatının sonuna kadarda üç boyutlu formlar üzerinde çalışmalarını sürdürmüştür.

Daha sonra Henri Matisse, Joan Miro, Marc Changall gibi sanatçılar kendi üsluplarıyla seramik yüzeylerde resimler yapmışlardır. Gelişen teknoloji ve malzeme sınırsızlığı ile beraber seramik yüzeyler üzerinde resimsel, imgesel çalışmalarını devam

ettiren sanatçılardan, İlgi Adalan, Jale Yılmaz Başer, Zehra Çobanlı'dır. Ressamlardan Abidin Dino, Bedri Baykam da üç boyutlu seramik formlar üzerinde resimler yapmışlardır. Türkiye'de seramik formlar yüzeyinde resimsel çalışan ilk kadın seramik sanatçısı Füreyâ Koral'dır.

Araştırma kapsamında Mayolika seramik yüzeylerde renklendirici oksit ve pigment kullanılarak Pop Sanat'ının imgeleri işlenerek araştırma ve uygulamalar yapılmıştır. Bu çalışmada, üç boyutlu formlar üzerinde Mayolika seramik dekor uygulaması ile birlikte Pop Sanat'ının imgeleri, popüler kültür, tüketim kültürü nesnelerinin harfler yoluyla tasarlanarak anlatılması amaçlanmıştır. Mayolika dekor tekniği uygulanmış ve etkileri gözlemlenmiştir. Seramik sanatında resimsel çalışmalar yapılmış fakat Mayolika dekor uygulaması ile uygulama anlamında çok fazla çalışma bulunmamaktadır. Bu açıdan araştırmanın seramik Mayolika dekor uygulamalarında, Pop Sanat sanatının aktarımı konusunda önemli bir kaynak olacağı düşünülmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. MAYOLİKA NEDİR? MAYOLİKA SERAMİKLERİN TARİHSEL SÜRECİ, MAYOLİKA UYGULAMASININ TARİHTEKİ GRUPLANDIRILMASI

1.1. Mayolika Nedir?

Geleneksel olarak "Mayolika", sır üstü fırça iş tasarımları ile süslenmiş beyaz camlı kırmızı toprak kildir.

Ham sır üstü boyaları" şeklinde adlandırabileceğimiz mayolika, bisküvi pişirimi yapılmış ve sonrasında sırlanmış, pişirim yapılmadan önce ham sır halinde kullanılan, boyalarda uygulanan bir tekniktir. "Yaygın bir şekilde "Mayolika" olarak adlandırılan bu boyaların esaslarını yoğun renklendirilmiş alkalice zengin sırlar oluşturur. (Arcasoy, 1983. s, 249).

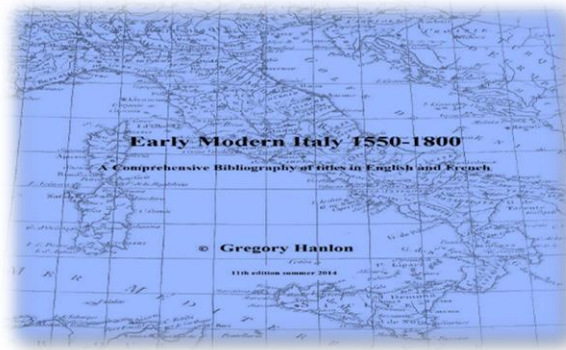
Ham sır üstüne uygulama aşamasında, Mayolika boyalarının kıvamı ve alttaki ham sıranın tane boyutunun ince, akışkan olması, örtücü olması çok önemlidir. Hata kabul etmeyen bir teknik olan Mayolika üst üste kullanılan boyanın sulu olması halinde konturlar dağılacığından ve iki tabakanın birbirine karışabileceğinden kıvamı iyi ayarlanmalıdır.

1.2. Mayolika Seramiklerin Tarihsel Süreci

Rönesans’la birlikte opak sır ve zirkonyumla sırlanmış bisküvisi yapılmış toprak kapların üzerinde, sanatın önderliğinde eğitim gören sanatçılar, karmaşık anlatı yoluyla resimlerini mayolika tekniği ile yaşadıkları zamanı, sonraki tarihsel süreçte gelecek olan topluma sunmaya çalışmışlardır. Mayolika uygulaması tartışmasız en önemli sanatsal yenilik olduğu için çanak çömlek ürünler üzerinde uygulanmıştır. Seramikçiler, ressamalar bu sanatsal denemeleri yapmışlardır. Seramik üretim teknolojisi bu arada malzemeler ve renkler diğer üretim yerlerinden öğrenilen tecrübeleri ve yenilikleri ortaya çıkarır. Seramik nesnelerin şekil ve çeşitleri kullanım işlevini ve ögeyi tasvir eder. Aktarılan konular, verilen döneme ait kültürü vurgulamaktadır.

Sanatçılar tarihsel süreçte yaşanan dönemi, zamanın kahramanlarını, dönemin kült nesnelerini, prensleri, lordları seramik nesnelere aktararak bu gelişmeleri bir “statü sembolü” haline getirerek zamanın içindeki yaşamlara ve geleceğe sunmuşlardır. On dört ve on beşinci yüzyılda, hanedan süslemeleri, amblemler, asaleti görsel olarak temsil eden işlemler, armaları, dekor unsuru olarak kullanılmıştır. (Cooper, 2010, s. 46-47. 50-52.).

Tasarlanan ürünler mutlaka nesnenin sahibi o ailenin bir üyesine aittir. Bölgede saygı görülen ve tanınan kişilere yapılan bu işler kupa ve tabakların üzerine dekor olarak sunulmuş, halka açık pazarda satılarak ihraç edilmiştir. İtalya’da Rönesans ile birlikte ivme kazanan, Seramik sanatında uygulanan, albenisi kuvvetli olan bir dekor tekniği olarak Mayolika, ressamalar tarafından pişmiş çömlek ürünleri üzerine uygulanan resim sanatı olarak ifade edilmiştir.

Görsel 1.2.1.(Early Modern Italy1550)

(<https://www.google.com/search?q=history+of+italy+early+modern+1550> 09.09.2020)

Dönemin sanatçıları Mayolika çalışmalar üzerinde ustalaştıktan sonra, seramik yüzeyin büyük bir kısmını veya tamamını tarihsel, edebi, mitolojik veya dini anlatım konulu temalarla dekorlamışlardır. On altıncı yüzyılın ilk yıllarında, çağdaş fresk ve yağlı boya resminin hümanist geleneğe etkisi ile birlikte “Istoriato” dekorasyon stili, Rönesans’ın bilgisiyle birleşmiş olan büyük beceri ve yeniliklerle beraber lüks Mayolika dekor uygulaması yüksek sanat alanına taşınmıştır. (Catherine, 1988. s -16).

Görsel 1.2.2.*(Istoriato style, style of pottery decoration, originating about 1500 in Faenza, Italy, and popular throughout the 16th century)*
([https://www.google.com/search?q=\(Istoriato+style,+style+of+pottery](https://www.google.com/search?q=(Istoriato+style,+style+of+pottery)09.09.2020)

On yedinci ve on sekizinci yüzyıllarda, porselenin kullanıldığı dönemde çanak çömlek kaplar cazibesini yitirmeye başlamış, popülerliğin sona erdiği dönemlerde ise Castelli d'Abruzzo kasabasında dekorasyon olarak son çiçek desenlerini barındıran ürünler “İstoriato tekniğiyle” uygulanmıştır.

Castelli seramikçilerinden Grue ve Gentili'nin atölyeleri (ikisi bu döneme hakim olan) Castelli seramikçileri hanedanlarını anlatan sahneleri ince şekilde farklı bir palette, seramik parçalar üzerine, kremi beyaz bir zemin üzerinde yeşil, mavi, kahverengiler, koyu sarı, sarı ve siyah renklerini kullanarak eserler ortaya koymuşlardır. Eserlerin çoğu Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki önde gelen kamu ve özel koleksiyonlarda görülmektedir. Ülkelerin arşivinde yer almaktadır. (Cooper Emmanuel, 2010, s-46-47).

On yedinci yüzyılın sonları ile on sekizinci yüzyılın sonları arasında yer alan Gentili ailesi dönemin en zengin ve sanatı elinde barındıran geniş bir ailedir. Kendilerine ait özel arşivleri bulunmaktadır. Bu arşiv; nisan bin dokuz yüz seksen sekiz'de (1988) İsviçre aracılığıyla Getty

Sanat ve Beşeri Bilimler Araştırma Enstitüsü Özel Koleksiyonlar tarafından Felice Barnabei'nin mülkünden alınmıştır (Catherine, 1988, s. 32).

Görsel 1.2.3. (Castelli Ceramic Plate, Made in Abruzzo, Italy, 17th Century)

(<https://www.1stdibs.com/furniture/folk-art/ceramics/castelli-ceramic-plate-made-abruzzo-italy-17th-century.10.09.2020>)

İki bin iki yüz yetmiş altı (2276) adet gravür, çizim, çizgi film ve yazılı belgeler arasında çeşitli Gentili aile belgeleri, evlilik sözleşmeleri, tıbbi reçeteler, mülk işlemleri, dökümanlar, borçlar hakkında notlar, üyeler tarafından yazılmıştır. Üyelere hitaben yazılmış aile mektupları, masal benzeri anlatılar, dua kitapları, şiirler ve kayıtlar, mal siparişleri, seramik listeleri gibi seramik imalatına ilişkin sırlar ve pigmentler için malzemeler, yapılan ve satılan parçaların kayıtlarıdır. Dönemin belgeleri, sosyal ve ekonomik açıdan tarihin ilerleyen dönemlerinde sanatçılara ve sanat tarihçilerine önemli bilgiler sunacaktır.

On dokuzuncu yüzyıldan itibaren İtalyan Mayolika ressamaları desen aktarmasını transfer desen, karbon yöntemiyle kopyalama, iğneleme yöntemi ile desen görüntülerini seramik obje üzerine aktararak eser üretmişlerdir. İster orijinal eser olsun, kopya olsun resimleme ve dekor işlemini bu yöntemle gerçekleştirmişlerdir. Transfer modellerin orijinal çizimleri seramik fabrikalarında her yerde bulunur ve kullanır hale gelmiştir. On altıncı yüzyılın sonlarında İznik'teki Türk çanak çömleklerindeki Mayolika dekor uygulamalarının İtalya seramik atölyelerine giriş tarihi belirsizliğini korumaktadır.

Rönesans dönemi sanatçıları, çömlekçilerinin çağdaş sanat eserlerinden ilham alması ve zaman zaman eşyaların sanatçılar tarafından tasarlanmasıyla, dekore edilmesi ve transfer tekniğiyle aktarılması birçok tepkilere yol açmıştır. “On beşinci yüzyılda birçok

ressamın kullandığı iki teknik mayolika dekor uygulamasında etkin olmuştur. Bu teknikler gelişmiş transfer tekniği ve vurma tekniği olarak adlandırılan kömür kullanılarak desen aktarması yapılan tekniktir”. (Catherine, 1988, s,30).

Birçok sanatçının kopyaladığı gerçeği, yetenek eksikliği nedeniyle genellikle daha az ve verimli sanat eseri üretiminden bahsettirmiş, daha fazla hayal gücüne ihtiyaç duyulmuştur. Sık sık kendi tasarımlarını kopyalamışlar, kâğıt, parşömen veya parşömen üzerindeki eskizleri tam anlamıyla vitray pencerelere, tekstillere, fresklere, baskılara veya panel veya tuval üzerine uygulamışlardır. On üçüncü yüzyılda İtalya’da kurulan kâğıt fabrikalarıyla birlikte kaliteli kâğıt kullanımı, daha esnek ve ucuz üretimden dolayı ilk alternatif olarak kullanılmaya başlanmıştır. (Venturi Baffioni Luciano Alberini Valeria, 2019, s-64).

Bu parşömen kâğıtlarla ressamın hazırlık eskizlerini yapmaya başlamışlar, siyah tebeşir ve yumuşak kömür ile de uygulamalarını yapmışlardır. Böylece, sanatçılar etkili yöntemlere ihtiyaç duyduklarında ön tasarımlarını değerlendirmek ve diğer yüzeylere aktarabilmek için, kâğıttan kolayca silinebilir vurma tekniğiyle birlikte koyu tozları kullanmışlardır. Vurma tekniği Mayolika ressamı da dahil olmak üzere bir çok ressamın kullandığı tekniktir. (Catherina, 1988, s-62).

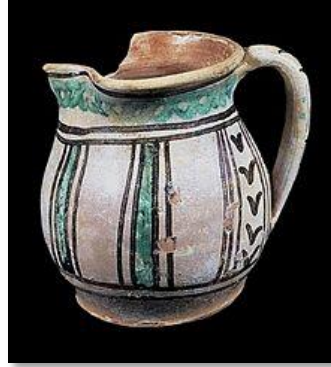
Görsel 1.2.4. *(The Gentili/Barnabei Archive Giuseppina Favaroni outlining the pounced design with pigment, 1997 Deruta, U. Grazia s.n.c.
(<http://d2aohiyo3d3idm.cloudfront.net/publications/virtuallibrary/0892365005.pdf>8.09 2020)*

Mayolika dekorunu yapmak beceri ve sabır gerektirir. Bir hata yapıldığında pigmentlerin ve sırların hemen emildiği göz önünde bulundurulmalıdır. Gözenekli seramiğe ve tasarımlara en uygun dekor uygulanmalıdır. Erken Rönesans'ın Mayolika çömlekçileri takdire şayan tasarım ve eserler üreterek, binlerce seramik parçayı süsleyen tekil figürler, görüntü başlıkları ve tekrar eden kalıplarla çalışmalar sunmuşlardır.

İtalyan seramikçiler ve mayolika seramik ürünlerini satın alanlar kısa sürede mistik keyifler almışlardır. Görsel olarak Rönesans hümanizminin etkisini göstermeye başlamasıyla birlikte, matbaanın icadı ile basılı kitapların daha geniş bir şekilde dağıtılmasıyla, Mayolika sanatçıları, sanattaki ustalıklarını, yeteneklerini karşılamak için, orijinal dekorasyon için yapılan tasarımların, eserlerin kopyalanmasıyla, baskı, basılı kitap resimleri seramik formların üzerinde olumsuz etki yaratmış olmasından dolayı, üretilen eserlerin bir çoğu ucuz bir şekilde alıcıya ulaşmıştır. (Catherine, 1988, s,64).

Mayolika dekor uygulaması; sırlama tekniğini keşfeden Mısırlılardan günümüzde hâlâ kullanılmakta olan, Akdeniz'e oradan da tüm dünyaya yayılan Yunanlıların Keramos ismiyle adlandırdıkları, Mısırlıların ise cam ve kara kili karıştırarak ürettikleri tekniği geliştirerek, tarihteki ilk kullanımından günümüze kadar gelen, devam eden uygulamadır. İslam ülkeleri orta çağın ortalarında kesinlikle Avrupa'da mevcut olan, bu renkli dekore edilmiş emaye kaplara on ve on birinci yüzyıldan itibaren metalik parlaklığa sahip en iyi seramik üretimine sahiptirler. Kullandıkları macun ve silika içeriğine sahip özel stillerle üretilen bu ürünleri Mayolika olarak adlandırdılar. Mayolika tekniği asiller tarafından çok ilgi görmüş ve özellikle çömlekçi zanaatkârlar himaye altına alınarak üretimlere başlanmış daha sonra Rönesansla birlikte ressamların özel tasarımlarıyla geliştirerek seramik sanatında yerini almıştır. (La Claudio, 2013,s-79).

İtalya'da on üçüncü yüzyılda, İslami Mayolikadan farklı olarak bugünkü adıyla arkaik Mayolika olarak bilinen modern toprak üretimine benzeyen üretim yoğunlaşarak, Mısır'dan İskenderiye'ye, Haçlı Seferleri ile İslam dünyasına yolculuğuna başlamıştır. Bu basit bir beyaz opak sır ile veya kalay oksitle kaplanmış bu ürünler çeşitli dekoratif tekniklerle önce kabın belli bir kısmı veya üstleri yeşil kahverengi ve sarı renk kullanarak parlak cam şeklinde boyalarla dekore edilerek ürünler elde edilmiştir.([http-2](http://2))

Görsel 1.2.5. (*Maşrapa arkaik mayolika üretim Pisa*)

(https://tr.qwe.wiki/wiki/Islamic_pottery.8.09.2020)

On beşinci yüzyılda Mayolika tekniği Hispano-Mağribi üretimi Avrupa'daki sanat piyasasında yerini almıştır. Hâkimiyetin merkezinde Valensiya, Granada, Barceleno bulunmaktadır. Sonraki dönemlerde ise burada üretilen ürünler Endülüs ve Castillaya ithal edilmiştir. Metalik cam tekniğini geliştiren Şam bunları taklit ederek bakır seramikler üretmiştir. İslam seramikleri, on ikinci ve on üçüncü yüzyılda İtalya'nın en yüksek soylu ve asil sınıflarda yaygın olarak kullanılmış olmakla birlikte, ticari trafikteki en önemli limanlardan biri olan Mayorko limanından bütün dünyaya ihraç edilmiştir. Mayorka limanı bu üretim ve ihraçta önemli rol oynamıştır.

Mayolika dekor uygulaması ismini bu limandan almıştır. Ürünlerin yüksek maliyetli olması, oryantal ürünlerden esinlenerek yapılması yeni bir tekniğin kullanılmasına neden olmuştur. İki tekniğe yönelik olan yerel ürünlerin doğmasına yol açmıştır. Birincisi opak boya ve kalay oksit kullanarak yapılan ürünlerdir. Bunlara stanneli emaye adı verilmiştir. İkincisi gerçek "Mayolika" olarak kabul edilmiştir. Bu ikinci uygulamada kalay ve opak sırn üstüne çeşitli boyalarla özel tasarım uygulamaları uygulanmış ve Mayolika dekor uygulaması ortaya çıkmıştır. Birinci uygulamaya sırlı pişmiş toprak ismi verilmiş ve Mayolika on yedinci yüzyılın sonuna kadar büyük gelişmeler göstermiştir. On yedinci yüzyıldan sonra porselenin çıkmasıyla birlikte, küçük bir üretim olarak kalmış, daha ucuz seramik veya dekoratif amaçlar için uygulanmıştır. (Claudio,2013, s-85).

1.3. Mayolika Uygulamasının Tarihteki Gruplandırılması

1.3.1. Hispano-Moresk Çömlekçilik ve Mayolika (Fas-Marakeş)

Doğu Akdeniz ülkelerindeki Müslüman çömlekçilerin çıkarmış olduğu ürünler ve çömlek üzerinde yaptıkları uygulamalar Müslümanların fetihleriyle birlikte batıya kaymaya başlar. İspanya'da yapılan işlerin ayrımı üretilen ürünlerle belli olacaktır.

İber yarımadasında, tarih öncesi çağlardan çömlek yapımı sahnesiydi–medeniyetin şafağından önce Flinders Petrie tarafından Nil vadisinde bulunan kadar ince bir şekilde bitirilmiş kırmızı sırsız bir eşya yapıldı. Mısır: (Sanat ve Arkeoloji) Romalılar Saguntum'daki büyük eyalet seramik merkezlerinden birine sahipti; ancak sadece İspanya'nın büyük bir kısmı sanatsal ve farklı seramiklerin üretildiği Müslüman yönetimi altında kalmıştır. (Mengüç Livaoğlu , 2018,s -46-47).

Mısır ve Suriye'deki Araplardan öğrenilen geleneksel yöntemler batıya taşınırken batıda çok ses getirecek yeni bir uygulama yapılmaya başlanır. Kalay, opaklaştırıcı ve beyazlatıcı madde, oksit sırlar kesin olarak altıncı yüzyılda doğu'da kullanılmıştır. Çarkta çekilen bu ürünler kırmızı renklidir. Kırmızı renkli kili gizlemek için beyaz kili kumla kapatarak oryantal formlar üretmişlerdir. Doğulu Müslüman çömlekçiler, bu ürünlerin bazı bölgelerinde şeffaf sırla kaplamışlardır. Bunun sebebi de o dönemde kalayın altın kadar pahalı bir madde olmasıdır. On üçüncü yüzyılda İspanya'da kalay daha ucuz olduğu için doğudan gelen kalay beyaz opak maddeler kullanarak yapılan Mayolika dekor uygulamaları daha çok yapılmaya başlanmıştır.

İspanya'da yapılan Mayolika kalay kaplamalı seramiklerde doğuda yapılan yarı kalay emaye kaplar arasında çok büyük farklılıklar gözlenmiştir. Doğudaki uygulamalar: oryantal şekilde, beyaz kil ve kum kaplamalı çok az kurşunlu sır içeren ya da hiç kurşunlu sır içermeyen şeffaf sırla kaplıdır. İspanya seramiklerinde kil ya da kumla kaplamasına gerek kalmadan direk kalay oksitle kaplayarak ürün üzerinde opaklığı elde etmişlerdir. Alttaki kırmızı kilin rengini gizlemek içindir. Mayolika dekor uygulamasında kullanılan renkler, ürün pişmeden önce kalaylı sırla kaplanmış zemin üzerine dekore edilip alttaki zeminle bütünleştirilmiştir. Böylelikle yapılacak olan dekora pürüzsüz bir zemin hazırlanmıştır. (Britannica Encyclopaedia, 1989, s -729 bkz) .

Görsel 1.2.6. Moorish Moroccan Blue and White Ceramic Vase from Fez

(<https://tr.pinterest.com/pin/406661041330545172/10.09.2020>)

1.3.2. Malaga Seramik ve Mayolika

İspanya'daki Granada Mağribi krallık içinde yer alır. Mağribiler nereden geldiler? Yedinci ve sekizinci yüzyıl, Ortadoğu ve Akdeniz bölgelerinde büyük politik ve dini karışıklıkların olduğu bir dönemdi. Peygamber Hz. Muhammed'in ölümünü (M.S. 632) takip eden yüz yıl boyunca, ona inanan Müslümanlar, doğuda İndüs Nehrinden, batıda Pirenelere kadar uzanan topraklarda İslami bir imparatorluk kurdular.

İspanya'yı MS yedi yüz on bir yılında (711) istila ederek, Berberilerden, Kuzey Afrikalı kabile adamlarından ve daha sonra yönetici sınıfı oluşturacak olan Araplardan oluşan bir ordu tarafından birbiri ardına zaptedildiler. Aslen hangi ülkeye ait olduklarına bakmaksızın, bu istilacılar, genel olarak "Mağribiler" olarak adlandırıldı. (http-3).

Faslı bir gezgin olan "İbnü'l-Hatibi" Malaganın bu altın çağından bahsederken bin iki yüz yetmiş üçte (1273) başlayan ve on dördüncü yüzyılda biten Granada Kraliyet sarayının süslemelerinden bahseder. Sanata çok önem veren Nasride hanedanı, zamanında Müslüman sanat ve öğretiminde çok yol kat etti. Ahmed ben Yahya al-Omarî bin üç yüz otuz yedide de (1337) çömlekçilikte altın çağlarını yaşattı. Roma imparatorluğu kadar büyük olan Müslüman İmparatorluk yaptıkları fetihlerdeki halkı dini inançlarında tamamen serbest bırakarak Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da olduğu kadar İspanya'da, Hristiyan olduğunu iddia eden birçok kişi üzerinde de etkili olmuştur. En önemli eserler arasında "Alhambra vazosu " şüphesiz Hispano-Moresque seramik sanatının en heybetli ürünüdür.(Britannica/Ceramics syf, 2008, s-730-731).

Bununla birlikte, bu gelenek tamamen ortadan kaldırılmasa da büyük ölçüde az figürlü, ağır kullanımlı eşyalar üretilmiştir. İslam çömlekçiliğindeki ürünler ise çok yüksek seviyede geometrik ve bitkisel kökenli dekorasyon geliştirerek daha önceki kültürlerden farklı daha çok fayanstan meydana gelen dekoratif şemalı ürünlerdir. (Bernsted Kebab (2003, s-2-7).

1.3.3.1. Ortaçağ Erken (622-1200)

Dokuzuncu yüzyıla kadar çark kullanımı bulunmamaktadır. Irak (eski Mezopotamya), Suriye ve İranlı çömlekçiler tarafından ilk defa beyaz kalaylı sır kullanılır.

Ürdün yürütülen arkeolojik kazı Khirbat Al-Mefcer sadece Emevi döneminden birkaç örnek, çoğunlukla sırsız kaplar ortaya çıkardı. Doğu'da, kanıtlar bir üretim merkezi kuruldu gösterir. Semerkant'ta altında Samanid bu bölgeyi ve parçaları yöneten Hanedan Pers 874'den ve 999 AD bu merkezin en çok kabul tekniği arasındaki kullanılmasıdır.(http-4).

Görsel 1.2.9. *şeffaf sır, Gorgan, 9'uncu yüzyılın altındaki kayma süslenmiş seramik kâse, Erken İslam döneminde, İran Ulusal Müzes (https://tr.qaz.wiki/wiki/Islamic_pottery)*

1.3.3.2. Çin Etkisi

Abbasi Hanedanlığı döneminde üretimde büyük oranda opak beyaz sır şeklinde kalaylı sırlar kullanılarak sır kullanımında ivmeler kazanılmıştır. Arthur Lane gibi tarihçiler, Çin etkisinin sanayinin yükselişi ile birlikte olduğunu savunmuşlardır. Ahbar-Sin ve'l-Hind sekiz yüz elli bir (851) dolaylarında “Yollar ve Ülkeler” İbn Kurdadhbih Kitabı'nda (846-885) Müslüman el yazmaları, elde edilen belgelerde, Çin ile ticaretin sıklığını buna bağlamaktadır.

Talas Savaşı sırasında esir düşen Çinli çömlekçi ustalar, Müslüman sanatçılara seramik ve kâğıt yapma sanatını öğretmişlerdir. Böylelikle sekiz yüz parça çanak, çömlek porselen kaplar Abbasilere ulaşmıştır. Selçuklu devletinin yıkılmasından sonra çanak,

çömlek üretimi ve endüstrisinde on iki-on üçüncü yüzyılda da düşüş görülmüş, bu dönemde Çin seramik ustaları kendi geleneklerini Moğol istilasına kadar devam ettirmiştir. On ikinci yüzyılda Moğollar Çin'i istila ettikten sonra kendi Çin porselen taklit mallarını Batı'ya satmaya başlanmıştır. (Joseph,1868.s -6).

Görsel 1.2.10.*Ejderha ile levha. İran, 17. yüzyıl, 15. yüzyıl Çin mavi ve beyaz porselen esinlenerek*
(https://tr.qaz.wiki/wiki/Islamic_pottery (11.09.2020))

İslam seramik ihracatında ilk seneler özellikle çok önem arz etmektedir. Çin'in mavi ve beyaz, Ming Hanedanı porseleni ihraç edilmiştir. Büyük tabaklarda yoğun kullanılan mavi ve beyaz boyalı dekorasyonlar, rumi ve bitkisel motifler çoğunluktadır.

İslami motifler ve dekorasyonlar hakimdir. Çin porseleninden farklı olarak kobalt mavisi bulunmaktadır. Bin üç yüz altmış sekiz (1368) tarihli bir kararname ile Çin Ming Hanedanı yabancı ülkelere ihracatı yasaklanmıştır. (Claudio,2013,s,90).

1.3.3.3. İslami Yenilikler

Sekizinci ve on sekizinci yüzyıllar arasında, sırlı seramiklerin kullanımı İslam sanatında yaygındır ve genellikle ayrıntılı çanak çömlek formları çok kullanılmıştır. Kalay opaklaştırılmış sırlama, kalay sırlı seramik üretimi için İslami çömlekçilerinin uygulama olarak kullandığı yeni bir teknolojik uygulamadır. İslam dünyasındaki opak sırlar, Basra'da sekizinci yüzyıla tarihlenen mavi boyalı mallar olarak bulunabilir. Bir diğer önemli katkı, dokuzuncu yüzyıl Irak'tan kaynaklanan stonepaste seramiklerin geliştirilmesiydi.

İlk İslam opak sırlar mavi boyalı beyaz stonware ürünler sekizinci yüzyılda Basra bölgesinde kullanılmıştır. Sır gelişiminde en önemli katkı dokuzuncu yüzyılda Irak'ta olmuştur. Ateşe dayanıklı camsı yapıdaki bu seramikler İslam dünyasında bir yeniliktir. Dokuzuncu yüzyılda Mezopotamya'da lüsterli sırlar üretilmiş, bu teknik Suriye'de çok popüler hale gelmiştir. On ve on ikinci yüzyılda Fatimiler döneminde lüsterli bazı üretimler devam ederken Ortadoğu'da, Avrupa'da ve Endülüs özellikle de, Malaga'nın ve ardından Valencia'daki üretimler çoğalarak devam etmiştir. Lüsterli seramikleri dahada gelişerek İtalyan Mayolikası ürünler üretilmeye başlanmış ve Hispano-Moresque tarzı Endülüs'te sekizinci yüzyılda Fatimi'ler döneminde ortaya çıkmıştır. (Çizer,2010,s -21-26).

Avrupa'ya iki seramik tekniği getirdikten sonra, İslami İspanya'da yaratılan İslami bir seramik tarzıydı: opak beyaz bir teneke sır ile camlama ve metalik avizelerde boyama. Hispano-Moresk eşyası, dekorasyonunun İslami karakteri ile Hristiyan omleminin çanak çömleklerinden ayrılmıştır(Smith, 1973, s-65).

Eczacıların merhem ve kuru ilaçlar koymaları için başka bir yenilik daha olmuş, bir tür Mayolika kaplar tasarlanmıştır. Adına da "Albarello" denilmiştir. Bu tip kavanozlar Müslüman Ortadoğu'da bulunmaktadır. İspanya'dan İtalya'ya getirilen en erken İtalyan örnekler on beşinci yüzyılda Floransa'da üretilmiştir. (Catherine,1988,s-26).

Görsel 1.2.11. zambak lys dekorasyon, 14. yüzyılın başında, Suriye, Musée du Louvre ile Albarello
(https://tr.qaz.wiki/wiki/Islamic_pottery11.09.2020)

Fatımiler bin yüz yetmiş bir (1171) yılında yıkıldıktan sonra seramik üretimi Irak’a kaymıştır. İran Selçuklu Devleti kurulduktan sonra Irak seramik merkezi haline gelir. Selçuklular topraklarını genişlettikçe İran, Irak, Suriye, Filistin yanı sıra Anadolu ve Müslüman küçük Asya gibi bölgelerde seramik üretimi ve dekorlu Mayolika, lüsterli, işler ve çarkta çekilen formlar önem kazanır. Selçuklular, Mısır, tüm bölgelerden sanatçılar, zanaatkarlar çömlek çeken ustaları ile Müslüman dünyasına yenilikler ve ilham getirmişlerdir. Lüster ve Mayolika dekorlu kendi tarzlarındaki ürünlerin yanı sıra Selçuklular sert beyaz fritli, şeffaf kaplı killerden oluşan alkali sırlar kullanarak fayans olarak bilinen yeni tip üretimler yapmaya başlamışlardır. (Claudio,2013s-91).

Ortaçağ Geç Dönem; Faience, Delft-Ware mavi beyaz porselenleri Müslüman seramik sanatında önemli etkiler göstermiştir. İznik şehri Osmanlı Devleti tarafından desteklenen önemli seramik ve çini merkezi haline getirilir. Seramik karolarda cesur ve zarif çiçek tasarımlarının kullanılması mavi-beyaz rengin yanında kobalt mavisinin renk kattığı bu seramik mallar daha sonra kırmızı renk kullanımı ile daha karakteristik, önemli işler halini alır. Avrupa’da dekoratif sanatlarda İznik işleri önemli bir yer tutmaktadır.

Görsel 1.2.12. *İznik Çömlekçilik Şamdanlar, Osmanlı Türkiye*

(https://tr.qaz.wiki/wiki/Islamic_pottery11.09.2020)

İslam seramik sanatında sır altı süsleme tekniği uzun gelişim sürecinden geçerek olgunlaşmıştır. Horasan’da astar boyalarla başlayan bu süreç astarlar ve maden oksitlerin karışımıyla devam etmiş, paralel olarak Abbasi ustalar saf oksitleri kırmızı bünye ve beyaz opak sır üzerinde uygulamayı denemişlerdir. (Watson, 2004,s, 166-174) .

Selçuklu çömlekçi ustaları sanatlarını özümsemiş ve geçmişten bu güne kadar yaygın olarak kullanılan sır altı dekor tekniğini günümüze taşımışlardır. Sır altında zemin oluşturularak uygulanan boyaların yanında özel sulu boya efekti oluşturan oksitlerin

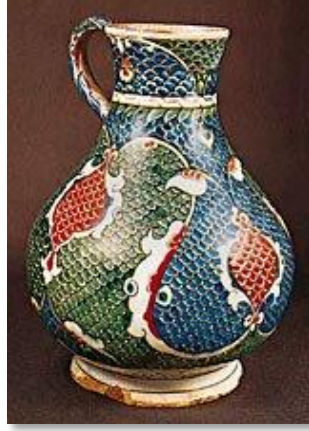
bilinçli kullanılmasıyla sır altı süslemeli Selçuklu seramik ve çinileri kendine özgü bir görünüm ve çekicilik kazandırmaktadır.

Selçuklu Türkleri bin yetmiş sekizden bin üç yüze (1078-1300) kadar Anadolu topraklarını işgal ettikten sonra topraklarını ilk önce batıya doğru genişlettiler. On altıncı yüzyılda güneydoğu Avrupa'nın çoğunu ve bin dört yüz elli üç (1453) de Bizans'ı fetheden, doğuda birçok bölgenin efendisi haline gelen Osmanlı Türkleri güçlü bir devlet haline gelmiştir. Bölge olarak Akdeniz'in güneyinde Türk topraklarından ilk dikkat çeken çömlekçilik ürünleri, on üçüncü yüzyılda Anadolu'da mimari amaçlı yapılmış renkli sırlarla kaplı çiniler ve tuğlalar olmuştur. Özellikle camiler bu şekilde dekore edilmiştir. Yapılan işlerdeki Fars etkisi bu işlerde görülmektedir. Bin üç yüzlü (1300) yıllardan sonra çini işi çok fazla rağbet görmemeye başlamıştır. Osmanlı Hükümdarı Çelebi Mehmet Bursa ve Edirne'deki camileri süsletmek ve dekore ettirmek için Tebriz'den ustalar getirtmiştir. Fayans işçiliğinin yanı sıra, çanak çömlek, on beşinci yüzyıl sonlarına kadar İznik merkezli devam etmiştir. (Atıl,1973,s-126-127).

Ming Hanedanlığı dekorasyon ve tasarım ilk olarak on beşinci yüzyılda mavi-beyaz porselenden etkilenmiştir. İlk önceki tasarımlar muhtemelen Fars usulü kopyalardan oluşmaktaydı, bariz şekilde Farsça etkiler göze çarpıyordu. Bu, tasarımlar oldukça karmaşık yapılı olup, kenar bant düzenlemeleri demir işçiliğini etkisini gösteren tarzdaydı. Bu tür tasarımları Kütahya'dan geldiği düşünülmektedir. Uygulanan dekorlar bin beş yüz yirmi beş yılına (1525) kadar varlığını sürdürmüştür. Bin beş yüz yirmi beşten (1525) sonraki dönemde İznik seramiklerinin gövdesi yumuşak, kumluydu genelde beyaz olan ince bir astar ile kaplanmış grimsi beyaz kilden yapılan formlardır. Sonra yapılan mallarda alt zemin olarak kırmızı veya mavi kullanılmıştır. Dekorasyon, şeffaf silisli bir sır altında sır altı renklerde gerçekleştirilerek düz yemek kaplarında, sürahilerde, yüksek ayaklı çanak ve çömleklerde, kâselerde uygulanmıştır. Bu uygulamalı dekor çini olarak adlandırılmıştır. Bu uygulamalar sır altı tekniği ile yapılmıştır. (Julian, 2016,s-73).

Kullanılan renkler yavaş yavaş turkuaz, adaçayı yeşili, zeytin yeşili, mor ve siyahı andıran geniş bir renk paletini yakalamıştır. Mavi ve turkuaz renkleriyle çoğunlukla çiçek motifleri boyanmıştır. Çin çiçek motiflerinin kopyası neredeyse tamamen lale, haşhaş, karanfil, gül ve bir noktadan çıkan oldukça simetrik spreyley şeklinde sümbüllerle değiştirilmiştir. Çiçek tasvirleri dini geleneklere göre düzenlenmiştir. Aynı topraktan

yapılan ve dekore edilen ürünler daha sonra İtalya Mayolikasında ve Berlin porselen fabrikasında kullanılmıştır.

Görsel 1.2.13. Karakteristik ölçek deseniyle süslenmiş Türk emaye teneke sürahi Iznik (Anatolia), Ottoman period, c. 1575. In the Victoria and Albert Museum, London. Height 27,9 cm. (https://br.pinterest.com/pin/528469337498189951/?nic_v2=1a7qPT7sE12.O9.2020)

İznik çömlekçiliğinin üçüncü döneminde en önemli buluş kırmızı rengin kullanımıdır. On yedinci yüzyılın başlarına kadar renk kullanımı devam etmiştir. Kanuni Sultan Süleyman Konstantinopolis'te inşa ettirdiğinde, Tebriz'den yeni çömlekçi ustaları getirterek bu ustaların üstün mesleki tecrübeleri ile kırmızı rengin çini sanatında kullanımını sağlamıştır. Kullanılan kırmızı renk uygulamada yeşil zemin üzerine çok parlak ışıltılı bakır yeşili ile birlikte dönemin en güzel eserlerinde bol miktarda görülmektedir. Çekilen çanak çömlek işlerde bin altı yüze (1600) kadar çiçek dekorasyonları kullanılmaya devam etmiş, tasarımlarda hayvan, kuş figürleri sıkça yer almıştır. İnsan figürleri çok nadir kullanılmış fakat bu işler genelde batıya ihraç için Yunanlı ya da Ermeni ustalara boyatılmıştır. (Aslanapa,1989,s-327-330).

Karoların çoğunluğu Kütahya bölgesinde belirli merkezlerde yapılarak, bu mallar, belirli özelliklerin dışında Şam ve Kütahya bölgesindeki seramik ürünlerden ayırt edilememektedir. Godman Koleksiyonu'ndaki küçük bir sürahi, on altıncı yüzyılda “Kütahyalı İbrahim” tarafından yapıldığı bilinmektedir. Fars arabesk ve rozet motifleriyle süslü mavi renkte boyanmış, Ming Hanedanı'nın Çin porselenlerini hatırlatmaktadır. On sekizinci ve on dokuzuncu yüzyıl sonuna kadar, Kütahya bölgesinde çok kaliteli mallar

üretilmemiştir. Üretilen eşyalar genellikle ince objeler (tabaklar, bardaklar, sürahiler, yumurta şeklindeki süs eşyaları vb.) dir.

Hafif yaygın formda ince, beyaz bir gövdeye ve hafif yayılan yaprak desenleri olan formlar tercih edilmiştir. Türk seramiği on altıncı ve on yedinci yüzyılın başlarında çok büyük ilerlemeler göstermiş ancak çok iyi işler yapılmamasına rağmen on sekizinci yüzyılda bu ilerleme duraksamıştır. Bunun sebebi sanat tarihçilerinin araştırmalarına göre şöyle açıklanmaktadır. Üretilen ürünlerin kalitesini düşmesi ve Türkiye'nin ekonomik gelişimi ile alakalı olduğu kaynaklarda bilgi olarak geçmektedir. Türkiye'de, İran ve Suriye'de yapılan seramiklere benzer ürünler üretilmektedir. Bu ürünler renk ve kalite bakımından eski ürünler gibi değildir. Üretimi canlandırmak için birçok çaba sarf edilmiştir. On yedinci yüzyılda İznik mallarının kalite ve üretiminde bir düşüş yaşanmış bin sekiz yüz (1800) yıllarda üretim durma noktasına gelmiştir. Kütahya'da çömlekçilik üretimi ve yapılan çini boyama işler bin altı yüz (1600) yıllarda başlamış ve halende devam etmektedir.(Öney - Çobanlı.2007, s-329).

1.3.4. İtalya, Sicilya Seramik ve Mayolikas

1.3.4.1. Mayolika Ariano Irpino

On altıncı yüzyıla kadar seçilen sanatçılar ilk önce fayans üretimi yaparak, beyaz sırlı ve mavi renkleri kullanarak ünlü beyaz Faenza adını verdikleri seramikleri alıcıya sunmuşlardır. Faenza seramikleri on yedinci yüzyılda birçok İtalyan Mayolikas atölyesinde üretilmeye devam etmiştir. Önceki yüzyıllarda Ariano'da yapılan Mayolika dekorları hayata geçirilmiş olacaktır. Buradaki çömlekçilere Faenzari yaşadıkları kasabanın adı verilmiş sanatçılar, sanatsal hırsları olmayan devasa çanak çömlek üreten sanatkârlardır. “ Mayolika Ariano Irpino on beşinci yüzyılda, Faenza ve Tranese seramik ustalarının eserleri, bin dört yüz yirmi bir 'de (1421) Ariano'ya gelerek o dönemin Milano Düğü Francesco Sforza'nın etkilenmişlerdir. Bu küçük kasabaya yerleşen sanatkârlar özenle seçilmiştir.” (Tommaso, 1794, s- 358).

On sekizinci yüzyılda zirveye ulaşan yerel seramik işçiliği onların kendilerine has bir stil oluşturmalarına neden olmuştur. Böylelikle özel üretilmiş bu ürünler Sicilya'ya ihraç edilmeye başlanmıştır. On yedinci ve on sekizinci yüzyıla kadar uzanan çok çeşitli yerel seramik koleksiyonları, şehrin tarihi merkezinde Palazzo Forte'de bulunan şehir ve seramik müzesinde sergilenmektedir.

Görsel 1.2.14. (*Ariano Irpino sivil seramik müzesinde sergilenen antik figüratif sanat*)

(<https://en.wikipedia.org/wiki/Majolica> 12.09.2020)

1.3.4.2. Cafaggiolo Mayolika

Cafaggiolo Mayolika; on altıncı yüzyılda, İtalyan Rönesans seramiklerinin en prestijli dönemlerinden birisidir. Cafaggiolalı Ustalar; başlangıçta Mayolika üretiminde kullandıkları usulplarını, on beşinci yüzyılın sonlarına doğru tipik olan dekoratif aile motifleriyle, Montelupo'nun çağdaş modelleriyle birleştirerek parlak bir polikrom özellikte imalat üretimine benzeyen ince bir şekilde dekore edilmiş Mayolika seramikler üretilmiştir. Siena'da, Stefano Schiavon'un oğlu Jacopo'nun ustaca çalışması sayesinde, ünlü Urbino ustaları tarafından üretilen seramikler teknik olarak dekoratif kalitede bu tarihlerde üretilmiştir. Arka planlar çoğunlukla koyu mavi, kabaca geniş bir fırça ile boyanırken, diğer renkler açık yeşil ve neredeyse şeffaf, nadir kiraz kırmızısı ve limon sarısıdır. Sürahiler, Alberello, tabaklar ve tepsilerin ortasına boyanmış zengin Floransalı ailelerin büyük armalarını dekore ederek porselen bünye üzerine Çin işlerine benzeyen ürünler elde etmişlerdir. (Rodolfo, 1994,s-6).

Görsel 1.2.15. (Papa Leo X portresi olan sürahi, muhtemelen 1515 villa, Faenza'daki Seramik Seramik Müzesi'ni ziyaretinde tasvir edildi)
(<https://br.pinterest.com/search/pins/?q=faenza%20seramik&14.09.2020>)

Çin ilham kaynaklı bu ürünler Avrupa'ya yayılarak on altıncı yüzyılın son çeyreğinde, büyük bir seramik sezonu yaşadından sonra, Cafaggiolo'nun Mayolikasını seri bir üretime geçmiştir. On yedinci yüzyılın başında da durma noktasına gelmiştir.

1.3.4.3. Caltagirone Mayolikasını

İspanya seramik sanatının etkisinden kurtulamamıştır. Özellikle sarı veya yeşil dokunuşlarla zenginleştirilen firuze renkli eserlerin ağırlıkta olduğu görülmektedir. Ancak daha sonraki dönemlerde, üretiminde, bu etkilere raslanmamaktadır. "Venedik, Rimini, Senegal, Ancona limanlarından gelen Adriyatik esintilerinden etkilenmiştir. Böylece on yedinci yüzyılda da şekiller ve figürler birbirine karışmaya başlamış; renkler ve şekilsel zevkler bütünleşmiş, on altıncı yüzyıl sonlarındaki ünlü çiçekli ve meyveli Venedik Mayolikaları ortaya çıkmaya başlamıştır." (Gardelli,1999 s- 493).

Görsel 1.2.16. (Maiolica, Caltagirone, Sicily.)

([https://www.google.com/search?q=\(Maiolica,+Caltagirone,+Sicily.\)14.09.2020](https://www.google.com/search?q=(Maiolica,+Caltagirone,+Sicily.)14.09.2020))

1.3.4.4. Casteldurante Mayolika

Castel, Durante; Urbino şehrinde yer alan küçük bir kasabadır. On yedinci ve on sekizinci yüzyılda canlanmaya başlayan Urbina'da yapılan Mayolikaları tanımlamakta kullanılmaktadır. Castel, Durante Mayolikası bin beş yüz (1500) yıllarından sonra üretime başlamıştır. Urbina dükü Federigo önde gelen çömlekçi sanatçıları toplayarak (1361'de bir çömlekçi olan Bistugi ve 1363'te Maestro Gentile'den) seramik sanatının korunmasını sağlamıştır.

Castel Durante'nin sanatsal eşyalarını paylaşmış ve onun sanatsal çabaları sayesinde Castel Durante Mayolikası büyük bir ilerleme sağlayarak tarihteki yerini almıştır. Bin beş yüz (1500) yıllardan sonra üretilen madalyonlar bir görsel şölen sergilemiştir. Yunuslar, sirenler, maskeler, geleneksel boyalardan oluşan özel uygulamalarla Urbino tarzı diğer eşyalarda bulunan insan, hayvan ve çiçek figürlerinin gülünç bir biçimde düzenlemelerinden farklıdır. Tasarımların düzenlemesi tek ve zariftir; kupalar, geçmeli yapraklar zengin ve uyumlu bir şekilde tam ve yumuşak renklerde boyanmış, zeytin renkli bir karanfil, bazen yoğun bir şekilde koyu ve zengin mavilere boyanmış ve aynı zamanda sarı ve yeşilin büyüleyici tonlarının kullanıldığı, koyu renklerin hakim olduğu, açık kahverengi renklerin olduğu muhteşem tasarımlardır. (Makryat, 1868, s-51).

Renkler, uygulamanın altında kullanılan macunlar özel hazırlamış, diğerlerinden daha yüksek kaliteli, daha saf ve daha zengin bir sır ile zenginleştirilmiştir. Zemin maviye boyanmış kabartma şeklindeki boya kullanımı ile zeytin yapraklarıyla süslenmiş portreler Castelle ve Durante'ye ait bir stil oluşturulmuştur.

Görsel 1.2.17. (*Coppia di albarelli Casteldurante, XVI secolo - seconda metà del XVI secolo, datati 1576 - Maioliche e Porcellane - Cambi Casa d'Aste*)
(<https://picclick.it/Coppia-albarelli-in-maiolica-Venezia-XVI-Sec-143205084873.html>15.09.2020)

Görsel 1.2.18. Casteldurante, metà del XVI secolo - Maioliche e Porcellane - Cambi Casa d'Aste

Eczane kapları Alberello ve kaplar bunlara örnektir. Bu kasabanın atölyelerinde yürütülen on yedinci yüzyıl seramiklerindeki, figürler, çeşmeler, kullanılan semboller, renkler Urbino ve bir sonraki yüzyılın başlarında gelişerek canlılıklarını devam ettirmiştir. (http-5).

1.3.4.5. Castelli Mayolika

Castelli seramik sanatının kökeni çok eski zamanlara dayanmaktadır. Mayolikalarındaki mükemmel işçilikler canlı dekorlar, aynı zamanda Castelli'yi özellikle on yedinci yüzyılda seramikteki özellikle Mayolika dekor uygulamasında, sanatta en beğenilen merkezlerden biri haline getirmiş, yenilikçi üretim sistemleri nedeniyle ürünlerin maliyetinin düşük olmasından dolayı Avrupa pazarlarında en üst düzeyde alıcılara ulaştırılmıştır. Castelli, Teramo küçük bir kasaba olmasına rağmen, İtalyan Mayolikası tarihindeki rolü, özellikle onaltıncı ve on sekizinci yüzyıl arasındaki dönemde en üst düzeydedir. On altıncı yüzyılda Castelli'deki San Donato kilisesinde kullanılan Mayolika tasarımlar, uygulamalar, İtalya ve yurtdışında büyük bir şöhret kazanmasına yol açmıştır. (Hess, 1988,s-50).

Bisküvisi yapılmış seramik ürünlere, renkli sgraffito tekniği kullanılarak, sıvı çamur üzerine gömme tekniği ile yeni bir mayolika tekniği kullanılmıştır. En başından itibaren ekonomiyi ve kaliteyi yenilikçi tekniklerle birleştiren üretim yöntemleri Castelli'yi Rönesans'ın en ünlü ve saygın merkezlerinden biri haline getirdi. Gubbio, M. Darcel'den uzak olmayan bu bölgede, sgraffito ve angop uygulamalı Mayolikalar üretilmektedir. Üretim eski olmakla birlikte kurşunlu sırlar kullanılmıştır. Çömlekçi çarkında çekilmiş kırmızı topraktan ürünlerin üzerine beyaz angop çekilerek demir içerikli sırla uygulama yapılmıştır. Teknik olarak sgraffito dekoru uygulanmıştır.

Görsel 1.2.19. *Ceramica Museo Castelli*

(https://br.pinterest.com/pin/329677635197329996/?nic_v2=1a7qPT7sE

15.09.2020)

1.3.4.6. Deruta Çıkışlı Mayolika

Rönesans sonrası İtalya, Umria'daki Deruta şehri Mayolika üretimi için büyük bir merkez olarak bilinir. Buradaki seramik üretimi ortaçağın başlarından itibaren şekillenmeye başlamış, yazılı belge olarak tarihteki yerini almıştır. On altıncı yüzyılda zirveye ulaşan seramik üretiminde sarı, yakut ve zeytin yeşili renklerin kullanımıyla birlikte Mayolika ve lüster üretimi tavan yapmıştır. "Deruta Mayolikalarındaki uygulamalarda formun merkezi boyanmış, bütün yüzey dekorla kaplanmıştır. Bu bölgenin bazı yerleşim alanlarında eski fırın kalıntıları, belediye binasının yanında seramik müzesi, Madonna delle Piaçce kilisesinde seramik karolar mevcuttur." (Savage, 1959, s -112-113). Üretimin geçmişi, Deruta'nın en eski seramik tarihinden ve tarihsel kimliğinden gelmektedir. Deruta seramikleri arasındaki bütünlük üretilen ürünlerdeki mükemmellik bu küçük kasabanın ana özelliğidir. On altıncı yüzyılda Rönesans'ın sanatsal ve kültürel anlamda bütün dünyaya etkileriyle birlikte Deruta için de en zengin bir dönem olmuştur.

Bu dönemde, ünlü "Raffaellesco" süsü, Deruta seramik üretiminin sembolü haline gelmiştir. "Raffaellesco" terimi Rönesans'ın büyük yıldızlarından biri olan Raffaello'dan geliyor. Yüzyılın başında Raffaello, Vatikan'da bir Loggia dekorasyonu ile bir fresk dizisi çizdi ve bazı desenleri "grotesk" idi: bitkiler, hayvanlar ve erkeklerin harika bir bileşimiydi. (Cooper, 2010, s- 102).

Görsel 1.2.20. (*Deruta Raffaellesco Scalloped Dinner Plate*)

https://www.pinterest.se/pin/499688521151518675/?nic_v2=1a7qPT7sE17.09.2020

1.3.4.7. Faenza Mayolikas

On beş ve on yedinci Faenza Mayolikasında arkaik dönemden sonra renk paleti ve dekoratif bezeme listeleri çok zenginleşmiş, Mayolika ürünlerin üretimi, teknoloji bakımından farklı ürünler sunmuş, kullanılan mavi rengin yerini sarı ve yeşilin renk tonları almıştır. Porselen ürünlerin üzerine özel tasarımlar yapılarak bunlara isimler verilmiştir.

Erken Rönesans döneminden; aileler, gotik üslubundan: gotico-floreal, zaffera, İtalyan-Mağribi stilinden; tavus kuşu tüyü gözü, “Farsça küçük avuç içi gibi Bizans, Arap ve Uzak Doğu motiflerinden esinlenerek süslemelerle kuşatılmış değişik dönem ve kültürler yansıtılmıştır. Rönesans’ın etkileriyle birlikte özellikle insan figürlerini seramik heykeller üzerine Mayolika bezemelerini ustalıkla resmettiler. (P. Sani, 2012, s- 75-8).

Başlangıçta belle portrelerini ve aşk imgelerini kullanmışlardır. Güzel kadın portreleri “istorie” desenleri ile tarihi bir anlatım sunmuşlardır. On altıncı yüzyılın başlangıcından itibaren on yıl boyunca ‘‘istotiato’’üslubu zirveye ulaştı. Faenzadaki çömlekçi ustaları incilden kutsal sahneler, mitolojiden, Roma tarihinden gravür ve figüratif desenlerle küçük heykeller üretmişlerdir. Bu dönemdeki yerel atölyelerden farklı olarak mavi ve gri “berretino” kupaların üzerlerini “grotesk” tarzı spiral yapraklı meyve motifleri ile süsleyerek, on altıncı yüzyılın ortalarında ise daha hassas nazik bir şekilde kullandıkları yüzeylerde Mayolika bezemelerini çok detaylı bir şekilde

kaplamışlardır. Kullandıkları formların arka planlarında ise ilginç albenisi kuvvetli eserler ortaya çıkartmışlardır. Uyguladıkları bu dekoratif canlılık, daha popüler olan “geometrico-fiorito”, geometrik, çiçekli motifli Mayolika mallarını karakterize bir hale gelmiştir. (Hess,1988,s-46).

Faenza'daki çömlekçilerin başarısı, büyük ölçüde stilize edilmiş ve renkli Mayolika parçalarına karşı bir tarzın ortaya çıkmasıyla temsil edilmiştir. Bu seramikler genel olarak kalın beyaz opak sır ile karakterize edilmiş, onlara “Faenza beyazı” denilmiştir. On altı ve on yedinci yüzyılda Faenzada; Kalamelli, Bettisi, Enea atölyelerinin ürettikleri eserlerin o dönemde takdir edilmesi ve büyük ilgi görmesi Faenza seramik üretimine çok büyük katkılar sunmuştur. Geometrik motifleri, figürlerin güçlü modellenmesi, doymuş mavi, turuncu, sarı ve yeşil palet ve parlak sırlar Faenza seramiğinin en önemli özelliğidir. (Museo Internazionale delle Ceramiche in Faenza, Paris 1974, s- 50).

Görsel 1.2.21. (Bedeutendes Majolika-Portrait-Tondino aus Faenza)

<https://www.hampel-auctions.com/a/Bedeutendes-Majolika-Portrait-Tondino-aus-Faenza.html?a=97&s=392&id=51956917.09.2020>

1.3.4.8. Gubbio Mayolika

İtalya'nın küçük bir kasabası olan Gubbio Mayolikalarının en belirgin özelliği Deruta seramiklerinin tekrar edilmesidir. Buradaki Mayolikalar genellikle indirgenmiş ortamda iki pişirim yapılarak üretilmiş olması, renk seçeneklerinin daha az indirgenmesidir. Renkler mavi, altın ve dekorasyonun tek renkli olmasıdır. Kullanılan dekorlar Lüster uygulamasını andırmakta, kırmızı, mavi, altın, gümüş yanardöner

parıltılar sunmaktadır. Sanatçıların buradaki başarıları indirgen ortamda fırın becerilerini ustalıklı kullanmasından gelmektedir

Gubbio Mayolikasında uygulanan dekoratif tekniğin farklı olması ürünlerin farklılığı onları seramik, Mayolika üretiminde farklılaştırmıştır. Küçük biblolar, üzerlerine özenle yapılmış resimler, kullanılan sır boyaları bakımından Deruta'dan farklıdır. Bu yöreye ait olan özel sırlar Deruta ve Gubbio'da kullanılmıştır. Tasarımı yapılmış, çizilmiş eserlerin renklendirme işlemi ve arka planı yapma dışında kullanılmadı. İşlerin bitiminde sırlanmış tabaklar nispeten daha bilindikti. İtalyanlar sır düşüncelerini İspanyollardan alsalar da, güzel gümüş Deruta sarıları, inci gümüşü ve Gubbio'nun kırmızı sırları İspanyolların sırlarından çok farklıydı ve farklı reçetelerden yapılmış ve muhtemelen farklı ısıda pişirilmişti. (Makryat,1868.s-55).

Görsel 1.2.22. Giorgio Andreoli da Gubbio-(1465-1553)

(https://www.pinterest.ca/pin/327214729170416733/?autologin=true&nic_v2=1a7qPT7sE17.09.2020)

On dördüncü yüzyıldan sonra çömlek üretiminin yaygınlaşmasıyla birlikte ışıltılı seramik üretimi can alıcı kırmızılar, gümüş ve parıltılı renklerin kullanımı on altıncı yüzyılın ortalarına kadar bin dört yüz doksan sekizde (1498) Giorgia Andreoli'nin Gubbioda çalışmaya devam etmesiyle İtalya Mayolikasında yerini almıştır. Bugün Gubbio şehri çömlekçilik üretimiyle ününü koruyan bir kasabasıdır.

1.3.4.9. Urbino

Urbino’da üretilen Mayolika seramik dekor uygulamaları İtalya Mayolikasında önemli bir yer tutmaktadır. Bunun başlıca sebebi Urbino okulundandır. Urbino okulundaki Sicilyalı Giovannicli Donino Garducci'nin eserleri daha önceki Mayolika dekorlarından çok farklıdır. Urbino'nun çömlekçi ustası (figulo) nında çömlekçi çarkında çektiği benzersiz vazolardan bahsetmek gerekir. Mayolika ürünlerinin büyük bir bölümünü burada üretilen ürünler oluşturmaktadır. İsimleri bilinmeyen birçok sanatçı ve çömlekçi ustası tarafından ürünler yapılmıştır.

Ürünler metalik parıltılı değildir ve çok iyi tasarlanmıştır. Urbino'nun ürünlerinde kullanılan beyaz sır, o bölgeye çok yakın bir kasabanın alüvyonlu toprak yapısından gelmektedir. Gubbio’daki çizimler kusursuzdur. Urbino'nun fabrikasında, mono gram ve tarihi içerikli mallar genellikle yakut kırmızısı, altın cilalıdır. Urbino eserlerinin fiyatları oldukça yüksektir. Bunun sebebi ise resmedilen tasarımların inceliği ve birçok ayrıntıya sahip olmasıdır. Tarihi sahneler, gravürler kullanılmıştır. Mavi, sarı, menekşe rengi, yeşilin tonları sıklıkla eserlerde yer almıştır. (Venturi Baffioni,2019 s-271).

Görsel 1.2.23. (16. yy, Urbino, Bizans, Metropolitan Art Museum)

(<https://tr.pinterest.com/corgizoogirl/15th-and-16th-c-ceramics/17.09.2020>)

1.3.5. Viktorya Seramik ve Mayolikas

İngiltere, on sekizinci ve on dokuzuncu yüzyıllar arasında güçlü bir devlet haline gelmiştir. İspanya Veraset Savaşı ve Yedi Yıl Savaşı’nı kazanmış olduğu başarılarından dolayı deniz aşırı bölgelerde de üstünlük kurmuştur. Bu dönemde İngiliz ihraç ürünlerinin

fiyatı ikiye katlanmış, tarım ve endüstri üretimi büyük oranda artmıştır. Üreticiler ve meslek odaları Kral I. George tarafından desteklenmiş, bu sayede orta sınıfın gelirindeki büyük artışla beraber lüks tüketimi de çok hızlı bir biçimde artmıştır.

Bu ekonomik yükseliş, İngiltere’de özel ev eşyalarına sahip olma modası yaratmış, bu da dekoratif sanatların hızla gelişmesini sağlamıştır. İngiltere’de porselen figür üretimi ve Neo klasik üslubun etkilerini Avrupa’nın öncü seramik üreticilerinden birisi durumuna getirmiştir. İngiltere’ye on sekizinci yüzyılın ortalarına kadar porselen ürünler Uzak Doğu, Fransa ve Almanya’dan ithal edilmiştir. Özellikle bu dönemde porselen, ev dekorasyonu için çok önemli bir unsurdu ve popüler hale gelmişti, öyle ki bazı evlerde porselen ürünlerin ağırlıklı olduğu veya koleksiyonunun yapıldığı özel odalar tasarlanmıştır. Porselene olan bu talep kısa zamanda Birleşik Krallığın tümünde karşılık bulmuş, bin yedi yüz kırk dörtte (1744) Nicolas Sprimont tarafından kurulan Chelsea ‘deki fabrikada ilk porselen üretimi gerçekleştirilmiştir. (Makryat,1868, s-174).

Bin altı yüz kırk (1640) yılında Hollanda’nın Delfi bölgesinden gelen çömlekçiler Londra’nın küçük kasabalarına yerleşerek Delf seramiklerine benzeyen birçok kap kacak üretmeye başlamışlar. İngiltere ve Hollanda’nın arasındaki ihraçla birlikte bu üretilen seramikler dünya pazarına yayılmıştır. Hollanda’daki üretimde olan sıkıntılar İngiltere’de açılacak olan birçok fabrikanın üretim yapmasına neden olmuştur. İngiltere de Hollandalı çömlekçiler tarafından üretilen birçok ürün başta kullanım amaçlı kap kacaktan oluşmaktadır. İngiltere’nin birçok yerinde açılan bu fabrikalarda çok fazla insan çalışmakta ve tery seramik tarzı, fayanslar üretilmektedir. Üretilen fayanslar Kraliyet’e kadar ulaşmıştır. Fabrika üretimlerinin hız kazanmasıyla Delfi (Hollanda) pazarı ihracatta yenik düştü. Mavi, beyaz renkler, karo üretiminde en çok kullanılan renklerdir. Sonraki zamanlar eczanelerde kullanılmak üzere Alberello üretilmeye başlanmıştır.

İngiltere’de bin sekiz yüz kırk sekiz-bin sekiz yüz seksen(1848-1880) yılları arasında düz formlar üzerine İtalyan tarzı fırça dekor uygulaması ile bisküvisi yapılmış seramikler üzerine opak sır kaplanarak metal oksitlerle renklendirme yapılarak elde edilen Mayolika ürünler Viktorya Mayolikasası ismiyle dönem içerisinde isimlendirilmiştir. On dokuzuncu yüzyılın yarısında Avrupa ve Amerika’da yapılan iki tür Mayolika vardır. Bu grup Mayolikalarından ikincisi sadece İngiltere’de, özellikle bin sekiz yüz kırk sekiz’den (1848), bin sekiz yüz seksene (1880) kadar Mintonlar tarafından, tipik olarak düz yüzeylerde, İtalyan Rönesans Mayolika sürecini ve stillerini taklit eden

ince fırça boyalı süslemeli opak beyaz sır kullanılan Mayolikalarlardır. Mintonlar, ürettikleri Mayolikalarda birçok farklı sır kullanmışlardır. İtalyan Mayolikalarının taklidi olmakla beraber on altıncı yüzyılda Fransız seramikçisi “Bernard Palissy” uygulamalarında büyük bir benzerlikler kullanmıştır. Minton yeni yaptığı ürünlerini ise “Palissy ware” seramik dekoru olarak adlandırmıştır. Minton kırmızı topraktan yaptığı vazolar, bahçe koltukları vb. gibi birçok ürününe Mayolika ware dekoru uygulamış yaptığı işlerde “minol” adını vermiştir. (Cooper, 2010.s-259-262).

Görsel 1.2.24. Minton teneke sırlı Majolica saksı

Görsel 1.2.25. Minton Palissy Ware/ majolica çiçek vazo

https://tr.qaz.wiki/wiki/Victorian_majolica 18.09. 2020)

1.3.5.1. Wedgwood

İngiliz çömlekçi ve girişimcidir. Mintondan on yıl sonra Mayolikalı ürünler üretmeye başlamış, onun ürünlerinden farklı olarak daha yoğun renk kullanmış fakat yaptığı eserler onun eserlerinden daha resimseldir. Formları arasında sürahiler, şamdanlar ekmek tepsileri, doğal desenli plakalar gibi ürünler yer almaktadır. Genelde yeşil rengin hakim olduğu kabarmalı desenler kullanmıştır. Staffordshire çömleklerinde çok sayıda küçük fabrikalar bulunmaktadır. Wedgwood, bunlardan en başarılı Mayolikaları üretenler arasındadır. (http -6).

Görsel 1.2.26. *Antique c1900 3 Color Wedgwood Jasperware Pottery Roman/Greek Sacrificial Milk/Water Pitcher or Jug*

(https://tr.pinterest.com/pin/664843963721271925/?nic_v2=1a7qPT7sE18.09.2020)

1.3.5.2. Thomas Whieldon

Thomas Whieldon, Staffordshire çömlekçiliğinin gelişiminde başrol oynayan önemli bir İngiliz çömlekçidir. Wedgwood'dan çok etkilenmiştir. Genelde ananas ve karnıbahar formunda çaydanlıklar üretmiştir. Karnıbahar formunu sebze, meyve yapraklarıyla zenginleştirerek farklı tasarımlardaki ürünleri çoğunlukla sarı, mavi, mor, pembe, yeşil ve yeşilin tonlarında “Etrüks” Mayolikalarını andıran türdedir. (http -7).

Görsel 1.2.27. *Thomas Whieldon & Josiah Wedgwood, 1760 – 1765*

(https://tr.pinterest.com/pin/664843963721271925/?nic_v2=1a7qPT7sE18.09.2020)

On dokuzuncu yüzyıldaki yaptığı çaydanlık formlarında kulp şeklinde ağaç dalları, çiçek yaprakları, gül ve gül dallarına benzeyen tasarımlara yer vermiştir. Tabaklarda, sürahilerde, çaydanlıklarda “Oryantal” stili motifler kullanmıştır.

1.3.5.3. George Jones

Minto’nun yanında on dört yaşında çıraklığa başlamıştır. Wedgwood’da satış elemanı olarak çalışmış bir İngiliz girişimcidir. Bin sekiz yüz elli yılında (1850) Stoke-on-Trent’de fabrika kurarak ilerde kendi markası olan George Jones baş harflarından oluşan ‘GJ’ mührünü kullanarak dünya çapında Mayolikalar üretecektir. En fazla ses getiren eserleri arasında sardalye kutuları, pasta ve oyun yemekleri, peynir bekçileri gelmektedir ‘Sonunda Bay Jones, Minton, Wedgwood, Coalport, Derby ve Copeland Spode gibi seramik endüstrisinin büyük isimleri arasında olacaktı. Paris'teki Dünya Fuarı (1867), Londra (1871), Viyana (1873) ve Sydney’de (1876) mayolika kreasyonları için uluslararası ün ve ödüller aldı’. (Weatherill,1660 -1760 s- 30-34).

Görsel 1.2.28. *George Jones majolica antique*

Görsel 1.2.29. *A Minton majolica game pie dish 1870 - 1877.*

(https://tr.pinterest.com/pin/664843963721271925/?nic_v2=1a7qPT7sE18.09.2020)

1.3.6. Fransız Seramikleri ve Mayolikas

On altıncı ve on yedinci yüzyılda Fransa’nın birçok küçük komünlerinde çömlekçi çarklarında üretilen ürünlere Mayolika dekor uygulaması yapılmıştır. Komün: Cemaat ve tarikatlardan oluşan kapalı küçük bir topluma verilen addır.

Bu insanlar kendi arasında, ortaklaşa üretim yaparak özellikle Fransa'nın Beauvais, Avignon, Palissy ware bölgelerinde yapmış oldukları seramik Mayolika ürünleri ile tarihteki yerlerini almış ve ürünlerinin birçoğu Fransa Kraliyet yazılı belgelerine geçmiş bulunmaktadır. Sırlı seramikler ve Mayolika seramiklerin birçoğu Fransa'daki müzelerde muhafaza edilmektedir. On beşinci yüzyıldan on dokuzuncu yüzyıla kadar Fransız seramiğinde Fransa'nın çanak çömleklerine çok az ilgi ve ihtiyaç duyulmuştur. Genellikle Avrupa'da yapılan seramiklere çok benzer. Sarı veya kahverengi kurşun sır ile sırlanmış sıradan kaba şekilde kille şekillendirilen kaplar beyaz astarla kaplanmış, parlak yeşil sırlarla süslenmiş ve on beşinci yüzyılın sonlarına grimsi mavi ile kaplanmıştır. Bu basit seramiklerin sonraki örnekleri belirgin bir şekilde Gotik duygu ile işlenmiş son derece dekoratiftir. (Marryat,1868,s-108).

Avignon, Beauvais ve Savigny, bu gerçekten ulusal üretimin en bilinen merkezlerindendir. Fransız çalışmalarında belirgin olarak kullanılan, kabartmalar genellikle keskin ve iyi tasarlanmıştır. Örnekler zaman zaman prenslerin ve büyük soyluların saraylarının veya şapellerinin dekorasyonu için özel fayans yapımı için kullanılarak İspanya, İtalya'ya ithal edildiği bilinmektedir. Bununla birlikte, on altıncı yüzyıl boyunca, Fransa'da ayırt edici kalitede ve hem de Fransız olmak üzere iki dikkat çekici tür çömlek yapılmıştır - Henri-Deux eşyası ve Bernard Palissy çömleri. (Cooper, 1989,s-111).

Görsel 1.2.30.1900 Henri Deux Art Nouveau 2 Handle Vase

(<https://www.google.com/search?q=Henri+Deux+Art+Nouveau+2+Handle+Vase>08.08.2020)

1.3.6.1. Beauvais

Bin dört yüz (1400) yıllarda Beauvais da iki tane seramik fabrikası bulunmaktadır. Burada üretilen ürünler genelde sırlı seramiklerdir. Fransa kralı altıncı Charles'ke tarafından, sırlı seramikler gümüşle kapatılarak kraliyet belgelerine geçirilmiştir. Daha sonraki süreçte on altıncı yüzyılda “Savignies Seramiği” çömlekçilik ve uygulama anlamında çok büyük bir üne sahip olmuştur. Çarkta çekilen ürünlerdeki stil genelde Gotik tarzındadır.

Görsel 1.2.31. *A manual of pottery and porcelain for American collectors*

(<https://www.flickr.com/photos/internetarchivebookimages/14776321914/08.08.2020>)

Desenler zambak çiçeği tarzında Fransa'yı temsil eden yazıtlar bulunmaktadır. “Savignies Seramiği” de kullanılan alkalili mavi sır Kraliçe tarafından çok beğenilmiş, bu ürünler Kraliyet'e sunulmuştur. Çarkta çekilen ve dekor uygulaması yapılan ürünlerin üzerini sert beyaz bir macunla kaplayıp üzerinde bakır, yeşili renkler kullanılmıştır. Mezza-Majolica'nın tüm yanardönerliğine sahip olan altın sarısı ve yakut kırmızısı kullanılmıştır. Genelde desenler Magrip üslubunu anımsatmaktadır. (Makryat, 1868, s-37).

1.3.6.2. Avignon

On altıncı ve on yedinci yüzyılda Avignon çömlekçileri altın çağlarına yaşamışlardır. Buradaki bütün sırlı seramik örnekleri, Mayolika dekorlu işler İtalya'ya tanıtılmıştır. Bu işler “Mezza Mayolika”na çok benzemektedir. Renk olarak genelde kahverenginin hakim olduğu, kaplumbağayı andıran delikli kabartmalı ibrik formunda işler üretilmiştir. (Cooper, 2010, s-92).

1.3.6.3. Palissy Ware

Palissy: Doğa bilimcisi, edebiyatçı, kendi yeteneklerin bir dehasıydı. Çömlekçiliğin çok geçerli olmadığı bir dünyada çok ün kazanmıştır. İtalya ve İspanya'da her zaman kullanılan beyaz kalaylı sırsı aramak için neredeyse on dört, on beş yıl geçmiştir. Büyük bir ihtimalle Çin porselenindeki gizemini aramıştır. “Palissy ware” Kendi ilçesindeki köy çömlekçilerinin yöntemlerini kusursuz bir hale getirmekten başka hiçbir şey yapamadı. Kırmızı kil üzerine bir tabaka şeklinde bitki kabukları, balık ve sürüngen hayvan figürlerini yerleştirerek onları katkısız yeşil, kahverengi ve sarı renklerle boyayarak işlerini kurşunlu sır ile sırlamıştır. Üslubunu birçok çömlekçi ustası taklit etmiş fakat Fransız seramiğinde kalıcı bir etki bırakamamıştır. İşlerinde bitki örtüsü arasında kabartmalı bir şekilde genelde küçük hayvanları içeren, belirgin olarak son derece süslü büyük oval tabakları "rustik kaplar" tarzında yapan bir sanatçıdır. Paletindeki kahverengi ve toprak toprak tonlarındaki renkli kurşunlu sırsı seramik alanında Palissy farklı tarzda kullanarak, kendine ait bir stil oluşturarak, on dokuzuncu yüzyılda diğer çömlekçiler tarafından taklit edilmiştir. Seramik üretiminde bulduğu teknik inanılmaz bir heyecan yarattı. Sanat camiasına bir canlılık getirmiştir. (Shell Rose, 2004,s,88-112) .

Görsel 1.2.32. *Palissy Atölyesi rustik tabak 1575–1600*
(<https://en.wikipedia.org/wiki/Majolica08.08.2020>)

Palissy tarzında çömlekleri, bin sekiz yüz kırk üç (1843) yılında Palissy tekniklerini yeniden keşfeden Tours Charles-Jean Avisseau tarafından bu tür seramikler tekrar üreilmeye başlandı. Palissy çok sık seyahat eden bir sanatçıydı. Bin beş yüz otuz dokuz (1539) ya da bin beş yüz kırkta (1540) Palissy'yi çok şaşırtan beyaz kalay sırlı bir bardak gösterildi. Onun üretim şeklini çözmek için çok büyük projeler ve uygulamalar yaptı. İnce beyaz çanak çömlek parçası Faenza, Urbino hatta Çin'den türemiş olabilirdi. Onun

zamanında, emaye ile boyanmış güzel beyaz teneke kaplı seramikler İtalya, İspanya, Almanya ve Güney Fransa'da üretilmekteydi.([http-8](http://8)).

On altı yıl boyunca gezip gördüğü bu beyaz kalaylı sırlı seramiklerin gizemini çözmeye çalışmış, O kadar mücadele vermiştir ki ekonomik zorluklar yaşamasına rağmen evinin döşemelerini söküp mayolika seramikleri pişirmek için yakarak kullanmıştır. Biyografisinde bunu dile getirmiştir. Palissy, Çin porseleni veya kalaylı sır Mayolikasının muhteşem sırlarını bu kadar çabadan sonra keşfedemedi belki ama şu an kendi tarzı olan "Palissy ware" adlı bir rustik seramik stili icat etmiştir. Palissy'nin renkli kurşun sırlar, bakır, metal oksitler, kobalt mavi, manganez, demir ile kurşun silikatlar kullanarak sırların bir kısmına küçük kalay katkısıyla (donukluğu) önlemek için kendi stilini ortaya çıkartmıştır.

1.3.7. Almanya, Hollanda Seramikleri ve Mayolikaları

1.3.7.1. Frankonya

Frankonya, Almanya'nın Bavyera eyaletinin kuzeyinin sınırları içerisinde bir bölgedir. Bu bölgenin içerisinde yer alan Nürnberg'de çok ünlü çömlekçiler ve ressamlar bulunmaktadır. "Veit Hirschvögel" en ünlü sanatçıdır. Sanatçının işleri genelde ünlü heykeltıraş Luca Della Robbianın işlerine çok benzemektedir. Veit Hirschvögel öldükten sonra üç oğlundan birisi olan August Almanya, Macaristan'a ve İtalya'ya gezilerde bulunmuştur. Gezilerinden edindiği bilgiler arasında seramik modelleme, oyma tekniği ve güzel resmetme sanatını yaptığı seramik Mayolikalara aktarmıştır. Genelde işlerinde kabartmalı hayvan figürleri, bitki yaprakları, madalyon sembolleri kullanmıştır. Eserlerin çoğu Münih ve Berlin'deki müzelerde bulunmaktadır. Sırlı karolar çoğunluktadır. Bunlar süs sobalarında kullanılmıştır. Renk olarak bakır, sarı ve kahverengi kullanmıştır. (Makryat,1868,s-152).

1.3.7.2. Swabia

Almanya'nın birçok bölgelerinde Avrupa ve Amerikan pazarlarında satılmak üzere birçok porselen fabrikaları kuruldu. Porselen endüstrisinde en önemli isimlerden birisi de "Swabia" bölgesindeki en önemli isim Meissen'dir. Meissen porseleni en sağlam porselen ünvanını almıştır. Ehrenfried Walther von Tschirnhaus tarafından bin yedi yüz sekizde (1708) üretilmiş ve ölümünden sonra Johann Friedrich Böttger tarafından üretime devam edilerek malların satışına başlanmıştır. Porselenin Dresden yakınlarındaki

Meissen'de üretimine bin yedi yüz on (1710) yılında başlatılmış, bu üretim zanaatçıların, sanatçıların büyük ilgisini çekmiştir. Günümüzde Staatliche Porzellan-Manufaktur Meissen ‘’GmbH’’ adıyla bilinen porselen üreticisinin kurulmasına yol açmıştır. (Ducret, S. German Porcelain and Faience. 1962).

Görsel 1.2.33.Meissen sert porselen vazo, yaklaşık 1730

(https://tr.wikipedia.org/wiki/Meissen_porseleni08.08.2020)

1.3.7.3. Frankenthal

Frankenthal Porselen Fabrikası Almanya'nın en büyük porselen üreticilerinden birisidir. Bin yedi yüz elli beş - bin yedi yüz doksan dokuz (1755-1799) yılları arasında Rheinland-Pfalz'da Frankenthal'da faaliyet göstermişlerdir. Fransız yaşam tarzlarında, özellikle de çiçek resimlerinde, çok kaliteli ürünler üretilmiştir. İlk başlarda çok özel işler ve siparişler yapılmış, fakat bin yedi yüz altmış birden (1761) itibaren o dönemin çoğu gibi Alman porselen fabrikasında bölgenin hükümdarı tarafından sahiplenilmiştir. Birçok ressam fabrikada görev üstlenmiştir. Strazburg'da, porselen fabrikası Strazburg fayansı üreten Hannong ailesi tarafından kurulmuştur. Karl Hannong, fabrikayı Mannheim'ın dışındaki Frankenthal'daki boş bir araziye taşımıştır. Dönemin ileri gelen devlet yöneticileri ziyaret etmişler ve birçok yaşayan yöre halkına iş imkânı sağlanmıştır. Bin yedi yüz altmış (1760) yılında Karl Hannong öldükten sonra “arcanum” (macunun formülü) üzerine düşen iki oğlu Joseph Adam Hannong ve Peter Anton Hannong'un mülkiyetini sahiplenmiştir. Bu anlaşmazlıklardan sonra fabrika bin yedi yüz altmış ikide (1762) “Elector” fabrika yönetimini eline alarak bin yedi yüz altmış iki'den (1762), bin yedi yüz yetmiş (1770) kadar olan sürede mükemmel işler üretmişlerdir. (http-9).

Görsel 1.2.34.Frankenthal porselen grubu, c. 1760

(https://en.wikipedia.org/wiki/Frankenthal_Porcelain_Factory08.08.2020)

Üretilen ürünler yüksek kaliteli porselen Mayolikalı işlerdir. Bin yedi yüz yetmiş yılına (1770) kadar beyaz kremsi bir sır kullanmışlar bin yedi yüz yetmiş dörtten (1774) itibaren ise “Passau eart” özel bir karışımla karıştırılarak daha düşük kalitede işler üretmişlerdir.

Düşük kalite ile sonuçlanan işleri yerel Çin kili ile yapmışlardır. Almanya’nın birçok yöresinde dükkânlar açmışlardır.

Napolyon Savaşları işletmeye son vermiş, Frankenthal fabrikası bin yedi yüz doksan dörtte (1794) Fransızlar tarafından işgal edilmiş ve bin yedi yüz doksan dokuz'da (1799) porselen fabrikası kapatılmıştır. Frankenthal fabrikası sadece kırk dört yıl (Hannongslar tarafından yedi yıl, hükümet tarafından otuz yedi yıl) işletilmiş olup büyük Alman porselen üreticilerinin en kısa ömürlü fabrikasıdır. (Battie, David, 1990, Conran Octopus, s- 99).

Görsel 1.2.35.Fransız Hannong fabrikasından Strazburg fayansını yapan bir şakayık tabağı, c. 1765

(https://www.wikiwand.com/en/Frankenthal_Porcelain_Factory08.08.2020)

1.3.7.4. Hollanda -Delftware

Delfware Hollanda'nın Delf şehrinde yapılan mavi-beyaz Delf çömlekçiliği, yaşadığımız zaman içerisinde beyaz kalaylı sır ile kaplanan toprak kaplara verilen genel bir terimdir. Bin altı yüz kırk-bin yedi yüz kırklı (1640-1740) yıllarda üretime başlanıldığı bilinmektedir. Delf 'de üretilen Mayolika ürünler on yedinci ve on sekizinci yüzyılda tüm Avrupa'ya ihraç edilmiştir. Hollanda'daki en eski kalay sırlı çanak çömlekleri, İtalyan çömlekçisi Guido da Savino'nun bin beş yüz yılında (1500) yerleştiği Antwerp'te yapılmış olup, on altıncı yüzyılda İtalya'nın Mayolika dekorları kopya edilmiştir. Boyalı çanak çömlek üretimi, özellikle bin beş yüz yetmiş altıda (1576) İspanyol birlikleri (İspanyol Öfkesi) Hollanda'nın İspanya'ya karşı bağımsızlık mücadelesi sırasında Antwerp'in işten çıkarılmasıyla birlikte Kuzey Hollanda'ya yayılmıştır. Bin beş yüz yetmişlerde (1570) Middelburg ve Haarlem'de, bin beş yüz seksenlerde (1580) Amsterdam'da üretim geliştirildi. (Makryat,1868,s-158).

Daha zarif, özenli işlerin çoğu Delft'te üretilmiş, fakat Gouda, Rotterdam, Haarlem, Amsterdam ve Dordrecht gibi yerlerde basit günlük kalay sırlı seramikler yapılmıştır. Hollanda'nın ana üretim merkezleri arasında en önemli üretim merkezine sahip olan bölgeler arasında Delf ve Haarlem gelmektedir. Delf çömlekçileri ürettikleri malların üzerine kendi logolarını bin altı yüz kırktan (1640) itibaren kullanmaya başladılar. Daha sonra bazı fabrikaların simgelerini kullandılar. Hollandalı çömlekçilerin daha narin ince iş yapmalarının başında kendi buldukları ve pekmezli toprak diye adlandırdıkları kalsiyum bileşikleri açısından zengin olan kile borçludurlar. Bin dokuz yüz on beşten (1915) sonra çekilen kapları pişirdikten sonra üzerlerini ince şeffaf bir sırla kaplamaktaydılar.

Sonra ki yıllarda derinlik sağlamak için beyaz kalaylı sır kullanarak, pürüzsüz zemin üzerine kobalt mavisiyle muhteşem işler çıkardılar. Böylelikle Çin porselenine benzeyen işler üretilmişlerdir.

Hollanda'daki Doğu Hindistan şirketi, Doğu ile canlı bir ticaret gerçekleştirir ve on yedinci yüzyılda yaşayan halkı üretilen ürünlerdeki ince işçilik detaylar çok etkiler. Sadece en zenginler bu ithalatı karşılayabilmektedir. Hollandalı çömlekçiler hemen Çin porseleni taklit etmeye başlarlar. Bin altı yüz yirmide (1620) Wanli İmparatorunun ölümünden sonra Avrupa'ya talebin kesildiği dönemde Çin porselenlerini taklit ederler. Birçok denemeden sonra ince beyaz kalaylı sır ve kobalt mavisiyle Çin porselenini andıran çok özel işler yapmayı başarırlar. (Cooper, 2010, s- 157-161).

Görsel 1.2.36. *An Blue and White Oval Plaque in Dutch Delftware.18th century, Delft, The Netherlands*

Görsel 1.2.37. *Items similar to Vintage Royal Delft Hand-Painted Ginger Jar 1950 Free Shipping on Etsy*

https://br.pinterest.com/pin/26036504076609628/?nic_v2=1a7qPT7sE 01.08.2020)

1.3.8. Çin Seramikleri ve Mayolıkası

Çin seramikleri tarih boyunca kullanım amaçlı üretilmiştir. Çin Seramikleri dünya genelinde sınıflandırılmasında iki grupta tanımlanmaktadır.

Yüksek ateşte pişirilen (ci), düşük ateşli grupta olanlar ise (tao) olarak isimlendirilmiştir. Çin porseleninin çıkış noktası kesin bir bilgiye sahip olmamakla birlikte Geç Doğu Han Hanedanı (MS 100-200), Üç Krallık dönemi (MS 220-280), Altı Hanedanlar dönemi (MS 220-589) ve Tang Hanedanı (MS 618-906) için iddialarda bulunduğu tarihi kaynaklarda geçmektedir. (Pierson, 2007, s-222-223).

Çinli seramikçiler pişirim konusunda özellikle fırın yapımında ve kullanımında seramik sanatına çok büyük katkılarda bulunmuşlardır. MS (200) yıllarda iki fırın tipi geliştirmişler, bunlardan ilki; uzun, ince bir yapıya sahip olan ve odunla pişirimin yapıldığı “ejderha” fırın, diğeri ise Çin ovalarından esinlenerek yapılan at nalı şeklindeki “mantou” adını verdikleri fırınlardır. Her iki fırında o günün şartlarında sıcaklık olarak 1300°C ve 2370°F kadar çıkmaktadır. Ming Hanedanlığının son dönemlerine doğru yumurta şeklinde “zhenyao” adı verdikleri bir fırın daha yapmışlardır.

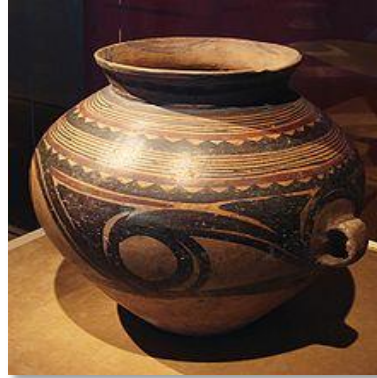
Üretilen seramikler erken mallar, orta ve geç neolitik çanak çömlekler olarak tarihteki yerini almıştır. Erken mallar yirmi bin yıl öncesine ait olanlar, orta ve geç neolitik dönem çanak çömlekleri ise MÖ (5000-1500) aittir. Bu dönem yapılan seramik

dekorlaması daha soyut, serbest boyanmış hayvan figürleriyle stilize edilerek üretilen eserlerin genel yüzeyleri turuncu renge boyanmış olup siyah renkle dekore edilmiştir. (Pierson, 2007, s-228-232).

Görsel 1.2.38.Erken dönem. Xianrendong mağara çanak çömlek parçaları, yaklaşık 20.000 BP tarihli radyo karbon

(<https://www.greelane.com/tr/bilim-teknoloji-matematik/sosyal-bilimler/yuchanyan-cave-hunan-province-china-173074/> 01.08.2020)

Görsel 1.2.39.Majiayao kültürünün boyalı kavanozu, Geç Neolitik Dönem (MÖ 3300–2200)

(<https://www.greelane.com/tr/bilim-teknoloji-matematik/sosyal-bilimler/yuchanyan-cave-hunan-province-china-173074/> 01.08.2020)

Çin seramiklerinde Hanedanlık dönemleri önemli bir yer tutmaktadır. Han Hanedanı, MÖ (206 - MS 220) döneminde ilk porselen ürünlerin üretiminde kullanılan hammaddelerin içerisine biraz kaolin eklenerek üretildiği varsayılmaktadır. Daha çok kurşun sırlı çanak çömleklerin yapıldığı bir dönemdir. Yeşil sırlı ürünler olarak bilinmektedir. Sui ve Tang Hanedanları, (581-907) döneminde kurşun sırlı üretimler

devam etmiş fakat ilk defa yüksek sıcaklıkta pişen saf beyaz ve sarı porselen ürünler üretilerek Avrupa'ya ihraç olmuştur.

Liao, Song, Batı Xia ve Jin Hanedanları (907–1276), Yeşil eşya veya seladonlar, hem Çin'de hem de ihracat pazarlarında popülerdi, bu da dönem boyunca giderek daha önemli hale geldi. Yue malını Kuzey Seladonu ve sonra güney Longquan seladonu izledi. Beyaz ve siyah mallar da özellikle Cizhou mallarında önemliydi ve polikrom türleri vardı, ancak mahkeme ve edebiyat için daha ince seramik türleri sır efektleri ve şekline bağlı olarak tek renkli kaldı. Çeşitli alanlarda çok çeşitli stiller gelişti ve başarılı olanlar diğer alanlarda taklit edildi. Önemli fırın sahaları ve kumtaşın stilleri arasında Ru, Jun, Southern Song Guan veya resmi eşya, Jian ve Jizhou bulunmaktadır. Beyazımsı porselen geliştirilmeye devam etti ve Ding eşyasının devam etmesini ve onun yerini alacak qingbai'nin gelişini içeriyordu. (Zhiyan, 2010, s-313).

Hanedanda bulunan yerel çömlekçi halk çarkta çektikleri formları beyaz bir astarla kapladılar. Yuan Hanedanı (1271–1368) bu dönemde Moğollardaki Yuan Hanedanlığı İslam dünyasında kullanılan mavi-beyaz stili geliştirerek üstüne kobalt eklemişler ve yeni bir stil yaratmışlardır.

İslam sanat'ında olduğu gibi tasarım anlamında karmaşa bulunmamaktaydı. Genelde hayvan ve bitki motifleri kullanarak üretime devam ettiler ve ürettikleri bu ince seramikler ihracat pazarında çok yer bulmuştur. Moğol yönetiminin etkisi altındaki kaolin üretimlerinin yoğun olduğu bölgelerde çömlekçilik üretimi büyük bir yoğunluk kazandı. Üretim ve pişirme yöntemleri çok gelişmiştir. Sanayileşmeyle birlikte iş bölümü ve seri üretimle birlikte Hanedanlığın malları dünya genelinde yerini almıştır.(Zhiyan, 2010, s-171).

Ming Hanedanı, bin üç yüz altmış sekiz-bin altı yüz kırk dört (1368-1644), seramik üretiminin en üst seviyede olduğu bir dönemdir. Uygulamalarda fırın olanakları, renk ve boyamada yapılan tasarımlarla yeni teknikler geliştirildi. Fakat kobalt oksitin yüksek sıcaklıkta etkisinin bozulmasıyla birlikte manganez kullanımı gerçekleştirildi. Farklı arayışlardan biriside bezemelerde emaye kaplamanın kullanımıdır. On altıncı yüzyılda üretilen bu ürünler çok büyük ilgi gördü. Ming Hanedanlığı döneminde yapılan porselen seramikler Avrupa'ya ihraç edilerek kopyalanmıştır.

Görsel 1.2.40. Goldfish Vase from the Jiajing period (1521–67) of the Ming dynasty;
Porcelain; Paris, Musée Guimet

(https://tr.pinterest.com/pin/723038915152554032/?nic_v2=1a7qPT7sE01.08.2020)

Ming Hanedanlı'ğından Qing Hanedanı, (1644–1911) geçiş dönemi savaşların olduğu zorlu bir dönemdir. Bu dönem içerisinde seramik üretiminde durgunluklar yaşanmıştır. Geçiş dönemidir fakat üretimdeki yeniliklerde devam etmiştir. Emaye kaplı kapların üretim renklerinde renk kullanımı artmıştır. Böylelikle Çin'in ihraç porseleninde büyük gelişmeler kaydedilmiştir.

Doğu'nun seramikleri büyük ölçüde taklit edilmekle birlikte mavi –beyaz porselenlerin yerini parlak lüsterli işler almaya başlamıştır. Çok renkli paletleri içeren mallar yapılmıştır. Bu ürünlerin üretimi on dokuzuncu yüzyıla kadarda devam etmiştir. (Cooper,s -236-238).

Ming Hanedan'ından, geleneksel olarak “fildişi beyazı” ve “süt beyazı” olarak adlandırılan sır ve gövde kaynaşmasını sağlayan porselen nesneler üretildi. Dehua porseleninin özelliği, içindeki oksitleyici bir atmosferde sıcak beyaz veya soluk fildişi rengine kadar ateşlenmesine izin veren çok az miktarda demir oksitinin olmasıdır. (http -10).

Çin Mayolikasının en önemli özellikleri içi boş sapsız bulunduran formlar, dipleri sırlanmamış kaplar, mat ve donuk pürüzlü yüzeyler, kalıp tekniğinin çok zayıf kullanımı, büyük çoğunlukta sarı, kahverengi rengin kullanımı veya altın ve koyu kahvenin kullanımı, vazo ve sürahi gibi seramiklerin dışlarındaki desenlerde bu özellikleri görmek mümkündür. Genelde Viktorya Mayolika repredüksiyonları çok başarılı bir şekilde uygulanmıştır. Aradaki fark bu seramiklerin orjinallerinden biraz daha ağır olmasıdır. (Cooper 2010,s-54-61).

Görsel 1.2.41.Çin Mayolikas (reproduksiyon)

Görsel 1.2.42.Orijinal Victoria Mayolika

https://en.wikipedia.org/wiki/Chinese_ceramics01.08.2020

1.3.9. Japon Seramikleri ve Mayolikas

Avrupa'daki seramik ihracatının büyük bir bölümünü Japonya pazarı oluşturmaktaydı. Bunun en büyük sebeplerinden birisi ise Çin mallarına karşın Japon seramiklerinin daha basit tasarımlardan ve daha gösterişsiz süslemelerden oluşmasıdır. Çin seramiklerindeki kullanılan malzemeden daha kaliteli, parlak, beyaz bir kile sahip olmasıdır. Süslemelerdeki ejderha figürleri Çin mallarında olduğu gibi korkunç tasarımlara sahip değildir. Daha orijinal formlardadır. Çiçekler doğaya yakın tasarlanmıştır. Japon seramik sanatı neolitik dönemden başlayarak anagama fırınlar, sırlı sırsız seramikler, çanak çömlekler, mavi-beyaz porselen üretimine kadar uzanan bir tarihe sahiptir.

Japon seramik tarihi kayıtları birçok çömlekçi ismini ayırdı ve bazıları sanatçı çömlekçilerdi, örneğin Hon'ami Kōetsu, Ogata Kenzan ve Aoki Mokubei, Japon Anagama fırınlar da çağlar boyunca gelişmiştir ve onların etkisi çömleklerin bununla ağırlığındadır. Sanatın bir diğer karakteristik Japon yönü, porselen popüler olduktan sonra bile sırsız yüksek ateşli taş eşyaların popülaritesinin devam etmesidir. Dördüncü yüzyıldan bu yana, Japon seramikleri genellikle Çin ve Kore seramiklerinden etkilenmiştir. Japonya, Çin ve Kore prototiplerini benzersiz bir Japon yaratımına dönüştürdü ve çevirdi ve sonuç, Japonca karaktere sahipti. Japonya'da Sanayileşme başladı 17. yüzyılın ortalarında bu yana, fabrikalarda üretilen yüksek kaliteli standart mallar Avrupa'ya popüler ihracatını oldu. Yirminci yüzyılda modern bir seramik endüstrisi büyüdü. (Trubner, 1972, s-17-18).

Japon çömlekleri stil olarak üç gruba ayrılmaktadır. Bunlardan birinci grubu oluşturanlar geleneksel çay takımını oluşturmaktadır. Renk skalası yoğun olan kabaca bitirilmiş olanlar Japonların dini olan Zen Budizmi ile ilgilidir. Büyük ustaların çoğunluğu o dönemde rahiplerden oluşmaktadır. Son zamanlarda yapılan raku pişiriminde bunlara dahildir. İkinci gruptaki seramikler ise genelde Çin porselenlerini andırmaktadır. Basit ve iyi tasarlanmış parlak porselenlerden oluşmaktadır. Üçüncü grupta olanlar ise genelde Çin ve Kore stili seramiklerdir. Bunlar rustik bir yapıya sahip genelde fayda amaçlı üretilen mallardır.

Görsel 1.2.43.(*Jōmon seramik alev tarzı (火焰土器, kaen doki) gemi, MÖ 3000-2000, atfedilen provenans Umataka, Nagaoka, Niigata*)
https://en.wikipedia.org/wiki/Japanese_pottery_and_porcelain#01.08.2020)

Tarihsel süreçte Japon seramiklerde Çin seramikleri gibi birçok döneme ayrılmaktadır. İlk dönem Jōmon Period M.Ö altı binli yıllarda başlar. Genelde yapılan ürünler büyük ebatlı elle basılan ip desenli ürünlerdir. Ürünler açık ateşte pişirilmiştir. İkinci Yayoi dönemi M.Ö dördüncü ve beşinci yüzyıllarda desenli, desensiz yapılan çömlekleri kapsamaktadır. M.S üçüncü ve dördüncü yüzyılı kapsayan Kofun Dönemi üçüncü dönemdir. Kore yarımadasından Kyushu adasına çömlekçi çarkının ilk getirildiği dönemdir. Anagama ve çatılı fırını yapmışlardır. Böylelikle ilk defa ürettikleri ürünleri 1200°C-1300°C üzerinde pişirmişlerdir. Sue çömleklerini üretmişler bu üretim on dördüncü yüzyıla kadar devam etmiştir. Kofun döneminde genelde mezar eşyaları üretilmiş bu üretim daha sonra gündelik hayatta kullanacakları eşya üretimine kadar ilerlemiştir. Bu ürünler daha sonra budist tapınaklarında dinsel törenlerin yapıldığı süreçte kullanılmıştır. (Pierson,2007,s-230-232).

Görsel 1.2.44. (*Haniwa savaşçı keiko zırh, Kofun dönemi, 6. Yüzyılda (Ulusal Hazine)*
https://en.wikipedia.org/wiki/Japanese_pottery_and_porcelain#01.08.2020

Heian dördüncü dönemdir. Sekizinci yüzyılda Çin'in Tang Hanedanlığından Japonya'ya üç renkli kurşun sır tekniği getirilmesine rağmen, resmi fırınlar Heian döneminde tapınaklar için sadece 800-1200 civarında basit yeşil kurşun sır ürettirler. Kamui eşyası, bu sırada Atsumi eşyası ve Tokoname eşyası olarak üretimlerini üçe ayırdılar. “On yedinci yüzyıla kadar Kamakura dönemi beşinci süreçtir. Fırın teknolojilerini iyice geliştirdiler. “Altı Eski Fırın”, Shigaraki (Shigaraki ware), Tamba, Bizen, Tokoname, Echizen ve son ürettikleri fırına Seto adını verdiler.” (Cooper, 2010, s-55-56).

Günümüzde de hala kullanılan en önemli Seto fırının sır tekniği vardır. Çin'deki bir efsaneye göre Katō Shirozaemon Kagemasa bu tekniğin eğitimini aldı ve yaptığı uygulamalarda onun adıyla anılmıştır. Çin mallarının yerine Çin seramiklerini taklit etmişlerdir. Çeşitli sırlar geliştirmişlerdir, bunlar: kül kahverengisi, siyah demir, feldspat beyazı ve bakır yeşilidir. Mallar o kadar yaygın kullanıldı ki, Seto-mono “Seto'nun ürünü” Japonya'daki seramikler için genel ad haline almıştır. Seto fırın ayrıca sırsız seramiklerde üretmiştir. On altıncı yüzyılın sonlarında, iç savaşlardan kaçan birçok Seto çömlekçisi Mino eyaletine taşınmıştır.(Cooper, 2010, s-55-56) .

Altıncı dönem Muromachi dönemidir. Bu dönemde ki Japon ürünleri ilginç bir tasarıma sahiptir. Beyaz boyalı zemin üzerine kabartmalı figürleri içermektedir. Kullanılan kırmızı ve mavi macun çok kaliteli değildir. Genelde kahve kapları, kabak şeklinde Japon şişeleridir ve ağır işçilik içermektedir. Japonya kendi talebini karşılayamadığı için Çin'den porselen ithal etmiştir. Japonların iki porselen tanımı bulunmaktadır. Çinlileri andıran eşi benzeri görülmeyen M, Jacquemart porselen

Chrysanthemo-pseonian ve Eose ailelerine ait olan. İkincisi ise sahip oldukları porselen; yeşil Çin ile sınırlıdır. Ancak en mükemmel üretimleri ince vitreus porselendir, macunu o kadar beyaz ve incedir ki tamamen yarı saydamdır. Çömlekçi üretimi için oldukça uygundur. Seramik üretiminde en yüksek kaliteli ürünler Avrupa'da üretilen ürünlerin örnekleriyle birlikte çan şeklinde kapaklı tencereler ve tabaklardır. Bu işler manu'da yeniden modern bir şekilde üretilmiştir. (http -11).

Japonya'da yapılan işler genelde onların geleneklerini yansıtmıştır. Mikoda üretilen eserler asla satılık değildir. Mikoda yaşayan belli bir zümrenin kullanımına sunulmuştur. Kırılan hiçbir parça atılmamış tekrar restore edilerek kullanılmaya devam edilmiştir. Literatür açıklamasına göre bunun nedeni geleneklerine duydukları saygıdan dolayıdır.

Mikoda üretilen bu işler genelde sarı, mor ve beyazdır. Japon seramiğinde ve Mayolika dekor uygulamasında kullanılan hayvan tasvirleri Çinlilerle çok benzerlik göstermektedir. Her iki ulusunda dini inançları budizm'dir. Bu yüzden budist semboller içerir. Kaplumbağa uzun ömürlülüğün simgesini içermektedir. Özellikleri müttefiki Japonya'ya aittir. Bir tür balık formlar kullanılmış olup, değişik bir tasvire sahiptir altın ve gümüşten oluşmaktadır. Aka-me, Tai veya kırmızı olarak adlandırılmaktadır. Balık desen ve tasvirlerin dışında yarasada çok kullanılanlar arasındadır.

Çiçek figürlerinden köknar, bambu ve begonya, başlıca çiçekler arasındadır, bunlar aynı iş üzerinde birleşmiştir. Japon seramiklerinde imparator amplerine, üç pençeli ejderha desenlerine çok rastlanmaktadır. Özellikle muhteşem süslenmiş küçük heykelciklerde. (Cooper, 1989, syf, 293-298) .

Görsel 1.2.45. *Japanese Majolica Dragon Vase Jeweled Blue Coral Ena (Antique Porcelain & Pottery)*<https://www.google.com/search?q=Japanese+Majolica+Dragon+Vase+20.08.2020>

İKİNCİ BÖLÜM

2. OPAK SIRLARIN GENEL ÖZELLİKLERİ, KULLANILAN OKSİTLER, RENK VERİCİ PİGMENTLER, MAYOLİKA DEKORLAR, MAYOLİKA SERAMİKLERİNİN ÜRETİMİNDE KULLANILAN DEKORLAMA YÖNTEMLERİ

2.1. Mayolika Seramiklerde Kullanılan Opak Sırların Genel Özellikleri

Opak ve örtücü beyazlık elde etmek için isminden de anlaşılacağı gibi seramik ürünün yüzeyini kaplayan sirlara verilen addır. Örtücü özellik gösterdiği çin seramik ürünün kalitesini arttırmak için kullanılır.

Opak sirlar seramik yüzeyde çeşitli dekor imkanları sağlar. Bu sirlar genelde hiç akıcılık özelliği bulunmamaktadır. Üzerlerine akışkan bir sır uygulandığı zaman opak sır tarafından sıran akışkanlığı yavaşlar. Uygulanan sıran kalınlığı, fırının pişme sıcaklığına göre bu ayarlanabilir. Opak sirlar pişme sıcaklığının üstüne çıkıldığı zaman parlak bir özellik kazanır. Bu sirlar çeşitli katkı maddeleri ile renklendirilebilir. (Arcasoy, 1988, s-226,227.228).

Opak sirlarda kurşunlu ve alkalili sirlara belli oranlarda titanyum eklendiği zaman krem renginden sarıya dönen bir renk elde edilir. Yüksek oranda kullanıldığı zamanda sıru yumuşattığı gözlenmiştir. Bu sirlarda CaCO_3 oranı fazlalaştığında “taş matı” oluşur. Genelde pişirim sıcaklığı düşük tutulmalıdır (1000°C). Bu sıcaklık derecesi 1200°C olursa sır saydamlaşır mat (opak) özelliğini kaybeder. Örtülme ısısı 900°C - 1050°C dereceleri arasında bulunan Mayolika sirları opak sirlarda pişme sıcaklığına göre opaklaştırıcı olarak SnO_2 , ZrO_2 , TiO_2 , SiO_2 , Al_2O_3 , ZnO , K_2O , CaCO_3 , PbO kullanılan oksitler. (Ayata Tülin,1976, s-20).

2.2. Kullanılan Oksitler

2.2.1. Silisyum dioksit (SiO_2)

Sırların temelini oluşturarak önemli görevler üslenerek çok geniş bir kullanım alanına sahiptir. Tüm sirlarda tek ortak oksittir. Camın oluşumunu sağlayan temel oksittir. Silisyum dioksit çok kullanıldığı zaman sıran pişme sıcaklığını yükselterek, bakırın buharlaşmasına neden olur. Silisyum dioksit sır içerisinde, buharlaşmadan dolayı miktarı sınırlı tutulur (yaklaşık % 70), ancak bu miktar bakır kırmızısı sirlarda % 80'e kadar çıkabilir. Erime noktası 1400°C 'dir.

Silisyum dioksitin çamurlarda etki alanları; Çamura bağlayıcı özellik kazandırır. Pişmiş çamurda süngerimsi özellik kazandırır ve su emmeyi arttırır. Kuruma ve küçülme değerlerinde azalmaya neden olur. Fazla kullanıldığı zaman küçülme yerine büyüme ile karşılaşılır. (Arcasoy, 1988 s-5).

2.2.2. Alüminyum oksit (Al_2O_3)

Sırlarda bu oksidi almak için genelde kil, kaolin ve feldspatlardan faydalanılır. Al_2O_3 kil ve kaolinden alındığı zaman sırlanacak ham ya da bisküvisi yapılmış seramik ürün üzerine çok iyi tutulmasını sağlar. Başka bir görevi de sırn çökmesini sağlamaktır. Sır oluşumunda vizkoziteyi yükseltir, kimyasal direnç kazanım sağlar.(Arcasoy Ateş, 1988, s-170) Yüksek oranda kullanıldığı zaman opaklaşmanın artmasına sebep olur. Tek başına ergime derecesi yüksektir. Sıra geniş bir erime aralığı kazandırır. Belirli oranlarda kullanıldığında (Al_2O_3) bir araya geldiğinde bor tülü oluşumunu ve kristalleşmeyi önler.

2.2.3. Zirkon dioksit (ZrO_2)

Seramik sırlarda (5 mikron)olarak ince öğütülmüş şekilde kullanıldığında örtücü özellik sağlar. Tanecikler ne kadar ince öğütülürse örtücülük özelliği o kadar çok artar. Kalay oksit mavimsi bir beyazlık verirken, zirkon dioksit çok oranda katıldığında matlık verir. Az rafine edilen % 6-15 oranında krem beyaz renk verir. Zirkon oksit opaklaştırıcı olarak kullanılır. Birçok seramik ürüne uygulanabilir. (Cooper ,2004, s-17).

2.2.4. Titanyum oksit (TiO_2)

Seramik teknolojisinde özellikle pigment üretiminde, sırlarda matlaştırıcı madde olarak kullanılır. Sırlarda, karalık sağlayıcı, kristalleştirici, opaklaştırıcı ve renklendirici olarak kullanılır. Saf olarak titanyum dioksitten beyaz, krem, açık sarı renkler elde edilir. (Şölenay Emel, 1995, s-22).

2.2.5. Kalay oksit (SnO_2)

Sırlarda opaklaştırıcı olarak kullanılır. Krom oksitle birlikte kullanıldığında kalay pembesi renk ortaya çıkar.

2.2.6. Çinko oksit (ZnO_2)

Çinko oksit sırlarda matlaştırıcı, karalık sağlayıcı, kristalleştirici ve kimyasal direncin arttırılmasında rol oynar. Sır bileşimine az oranlarda mavi ve yeşil renklerin oluşumuna sebep olur. Sırın esneklik özelliğini arttırarak, düşük genleşme katsayısına sahip olduğu için sır çatlaklarını önler. Borlu sırlarda bor tülü oluşumunu hızlandırır.

Sırlarda beyazlığı arttırır. Çinko matı, sırlarda ZnO oranını çok artırılmasıyla deri kraklesi sırlar elde edilir. Özellikle Al_2O_3 ile birlikte, borsuz ve CaO içeriği az olan sırlarda beyazlık ve opaklığı düzenler. (Arcasoy, 1988, s-168).

2.2.7. Kurşun oksit (PbO)

PbO erime noktası 880°C'dir. Çok güçlü bir ergiticidir, sıra parlaklık verir. Renk veren oksitler için iyi bir çözüdür, sırı yumuşatarak esneklik kazandırır. Sırın erime noktasını düşürerek akışkan sırlar üretiminde kurşun oksit kullanılır. Düşük sıcaklık sırların vazgeçilmezlerindendir. Zehirli olmasından dolayı gıda maddeleri için üretilecek seramiklerde sülyen (Pb_3O_4) olarak kullanılmaktadır. Kurşunlu şeffaf sırlarda renk sarıya dönüktür. (Şölenay, 1995, s-19).

2.2.8. Potasyum oksit (K_2O)

Sırlarda ergitici olarak görev alır. Ucuz, renksiz ve zehirsizdir. Genleşme katsayısı yüksek olduğu için sır çatlaklarına neden olur. Düşük vizkoliteli akışkan sırlar elde edilebilir. Potasyum içeren sırların sodyum içeren sırlara göre en önemli özelliği erime noktasının yüksekliğidir. (Şölenay, 1995, s-19).

2.2.9. Kalsiyum karbonat ($CaCO_3$) Mermer-Kalsit

Erime noktası 2700°C'dir. Kalk taşı durumunda çimento ve kireç üretiminde kullanılır. Seramik endüstrisinde ise genelde fırınların tuğla üretiminde kullanılır. Çamur ve sır oluşumunda sırlara eklenir. Kullanırken çok iyi öğütülmesi ve çamurun içerisinde ki dağılımının çok iyi yapılması gerekir.

Bu işlem yapılmaz ise çamurun kullanılmasındaki süreçte oyuklara ve çatlaklara neden olur. Kullanılan oranın %10 üzerine çıkmamak gerekir. Sır ile çamur arasındaki gerilimi dengeleyerek sır çatlaklarını önler. Bünyeye tebeşir, kalk, dolamid, wallostonit olarak girer. (Arcasoy, 1988, s-17-18).

2.3. Seramik Sırlarında Kullanılan Renklendirici Oksitler

2.3.1. Demir oksit (Fe_2O_3)

Demir oksit siyah ve kırmızı demir olarak iki gruptur. Kırmızı demir oksitin tane boyutu siyah demir oksitten daha incedir ve bu yüzden sır içinde tam dağıldığı için tercih edilir. Demir oksit, açık sarı saman renginden koyu kahverengiye ya da siyaha kadar değişen birçok sıcak tonlar üretebilmektedir. Kalay oksit içeren yüksek kurşunlu sırlarda

demir oksit kullanıldığında, keskin köşeli seramik ürünün kenarlarında sırnın ince olduğu kırmızı-kahverengi rengi, düz yüzeylerinde ise alacalı (benekli) bir krem renk ile sonuçlanır. Bu özellikteki sırlar dokulu yüzeylerde oldukça güzel etkiler bırakabilmektedir. Kırmızı demir oksit siyah demire rağmen sentetik olduğu için daha güzel renkler verir.%1-15 oranında katıldığı sır içerisinde kahverengiden siyaha dönük renkler elde edilir. Yüksek sıcaklıkta siyah temmoku renkler elde edilir. (Cooper, 2009, s-18).

2.3.2. Kobalt oksit (CoO)

Kobalt oksitin kullanımı diğer renklendirici oksit olan demir ve bakır oksit gibi seramik sırlarında çok eski tarihlerden bu yana kullanılmaktadır. İnce taneli siyah renge sahiptir.

Kobalt bileşikleri, günümüzden, beş bin yıl öncesinde Antik Mısır seramiklerinde de kullanılmıştır. Bir kobalt silikat bileşiği olan zaffre ile kobalt mavisi camlar ve seramikler Antik Mısır döneminde üretilmiştir. Mavi ve lacivert renklerin elde edilmesinde sıklıkla çamurların, astarların ve seramik sırlarının renklendirilmesinde kullanılır. Kobaltın, metal element olduğu Georg Brandt tarafından 1735 yılında keşfedilmiştir (Arcasoy, 1988, s-191).

Kobalt oksit genellikle mavi, mavinin tonları, lacivert ve siyah, siyaha yakın renk, sırlar oluşmasını sağlar. Kobalt oksidin sır kullanımındaki en büyük dezavantajı, yoğun renklendirme etkisine sahip olduğu için, sır üzerinde benekler oluşturmastır.

2.3.3. Krom oksit (Cr₂O₃)

Krom oksit sır kullanımında genellikle yeşil rengini oluşumunu sağlar. Koyu yeşil renkte toz haldedir. Kullanılan sır bünyesine göre ve pişme derecesine bağlı olarak değişen renk skalasına sahiptir. Aventürin sırlarda krom avetürü üretmekte kullanılır. Buharlamanın sonucunda kirli yeşil lekeler oluşturmaktadır. Titan ve kalay içeren sırlarda genellikle pembe lekeler oluşturur ve bu lekeler “pink oluşumu” adı ile tanımlanır. Krom oksit pişirim derecesine göre yeşilin tonları, kırmızı, sarı kahverengi renk elde etmek için kullanılmaktadır. (Arcasoy, 1988, s-194).

2.3.4. Mangan oksit (MnO₂)

Mangan oksit kullanıldıkları bileşiklere ve ilave edildikleri sırların içeriklerine göre fırının pişirme atmosferine göre çeşitli renk tonları vermektedir. Genel olarak mor ve

kahverengi renklerin oluşmasını sağlamaktadır. “Manganlı bileşikler ilave edildikleri sır kompozisyonuna ve pişirme atmosferine bağlı olarak renk tonları verir. Oksitif atmosferde pişirilen sırlarda pembe tonları redüktif atmosferde ise yeşilimsi, kahverengi tonları oluşturur.” (Şölenay, 1995, s-22).

2.4. Renk Verici Pigmentler

Seramik boyalar; farklı metal oksitler kullanılarak üretilen sır altı, sır içi ve sır üstünde kullanılan özel renklendiricilerdir. “Seramik boyalarının dayanıklılığını ve boyama gücünü, etkileyen en önemli faktörler, boyanın kendi bileşimi, kullanıldığı sıran bileşimi ile pişme sıcaklığı ve fırın atmosferidir.” (Arcasoy, 1988, s-240) Tez kapsamında renklendirici pigmentler kullanılmıştır. Seramik boyaların (pigment) kalitesi içindeki hammadde, fırın atmosferi, pişirme sıcaklığı ile ilgilidir. Homojen dağılma özellikleri ile oksitlerden ayrılırlar. Belirli sonuçlar elde etmek için pigmentlerden yararlanılır.

2.5. Mayolika Dekorlar

Seramik sanatında ilk çağlardan bu yana birçok dekor teknikleri kullanılmıştır. Mayolika dekorlarda bu tekniklerden birisidir.

2.6. Yüzyıllar Sürecinde Mayolika Dekorları

Mayolika dekor uygulamasında bin üç yüzlü (1300) yıllarda arkaik seramik ve haçlar, ıhs tuğrası, bin dört yüzlü (1400) yıllarda kabartma safran, palmet, gotik yapraklar, tavuz kuşu ve güneş motifleri, bin beş yüzlü (1500) yıllarda spiralli çiçekler, grotks tarzı motifler, porselen, şamdanla, kuvvetli güneş ışığı yansıtan dekorlar, güzel kadın figürleri, yeşil yapraklı çiçekler, meyveler, zeytin yaprakları, bin altı yüzlü (1600) yıllarda bu döneme ait tarihsel imgeler, kupalar, dekorlar, bin yedi yüzlü (1700) yıllarda orman meyveleri mimari tasarımlar, mavi monokrom işler, sarı, mavi, mor güller köy yaşantısını yansıtan dekorlar, bin sekiz yüzlü (1800) yıllarda çift başlı kartallar, şakayık bülbül figürleri, spiralli desenler, manzara ve insan resimleri, daha sonraki ilerleyen dönemlerde yapılan tasarımlar tarihsel sürecin tekrarını andırmakla birlikte daha soyut tasarımlara yerini bırakmış ve daha özgür işler üretilmeye başlanmıştır.

2.7. Mayolika Seramiklerinin Üretiminde Kullanılan Dekorlama Yöntemleri

Mayolika seramiklerin tarihi geçmişi yaklaşık olarak bin üç yüzlü (1300) yıllarda başlamakla beraber en görkemli zamanını henüz Avrupa devletlerinde kaolinin henüz keşfedilmediği dönemlerde on beşinci yüzyılda İspanya’dan oradan da İtalya’ya ve diğer Avrupa ülkelerine ticaret yollarının keşfedilmesiyle birlikte yaşamıştır. Kırmızı topraktan

yapılmış seramik ürünlerin kalaylı sırla kaplanmasıyla beyaz sırla örtülü seramik ürünler elde etmişlerdir.

Rönesans'tan sonra ise ressamalar tuval dışında resim yapmak için tuval yerine zeminler aramışlar ve çeşitli üç boyutlu formları da bu amaçla kullanmışlardır. Tarihin ilerleyen sürecinde porselenin bulunmasıyla birlikte dekor amaçlı kullanılan kırmızı topraktan yapılan seramik ürünlerin yerini beyaz kil ve porselen kullanımı almıştır. Kırmızı kilin dekor lamasında renk sıkıntısı yaşandığı için, kırmızı seramiklerin üstünü kalaylı bir sırla kaplayarak üzerini dekorlamak suretiyle mayolika seramik üretimi gerçekleşmiştir.

Örtücü beyaz sırla kaplanan seramik parçalar ham sır üstüne, Mayolika boylarla sır üstü dekorlar yapılmak suretiyle bu işlem gerçekleştirildi. Zor olan dekorlama işlemi oldukça ustalık gerektirmektedir. Yapan kişinin işinde usta olması gerekmektedir çünkü hata kabul etmeyen bir dekor işidir. Yapılan hatanın dönüşümü çok zordur. İlk çıkış yıllarına göre çok kullanılsa da halen çok geçerli bir dekorlama şeklidir. (Ayata, 1976, s-97).

Sır üstü resmi olarak da tasvir edilmektedir. Gelişen teknoloji ile birlikte fabrikalarda özel Mayolika dekor boyları üretilmekte, satılmaktadır. Satılan bu boyların ergime dereceleri çok düşük olmakla birlikte, yüksek oranda renklendirici metal oksitlerle karıştırılarak birçok boya hazırlanmakta ve satışa sunulmaktadır. Uygulamalarda daha sağlıklı sonuçlar almak için örtücü olarak kullanılan sırn hazırlanmasında sırn çok iyi öğütülmesi, örtücü olması ve akıcı olmaması gerekmektedir. Uygulama ham sır üstü Mayolika boyları inceltip, sulandırarak fırça uygulaması yapılır. (Rhodes,1988, s-240).

Belirsiz fırça darbeleriyle uygulanan bu tarz boyamadaki renklerin net bir şekilde etkilerini yakalamak için yapılır. Kullanılan hammaddelerin öğütülmüş halleri pudra kıvamında olmalıdır. Daha yoğun bir boya tabakası elde edilmek istenirse az miktarda kullanılan boyanın içine biraz oksit eklemesi yapılabilir. Kalaylı Mayolika sırlarının çok pahalı olması nedeniyle bu sırn yerini piyasa fiyatı daha ucuz olan Zirkonlu sırlar almıştır.

Yüksek emici güce sahip sır tabakasının üstünde fırça kullanımı çok kolay olmamakla birlikte oldukça zordur. İşlemi kolaylaştırmak amacıyla şeker veya melas (limon tuzu) fon sırnın içine karıştırılır. Uygulanan şeker ve melasla boyanacak yüzeyin

kaygan olması ve rahat fırça kullanımı sağlanır. Boyama işlemi bittikten sonra sır üstüne çok ince bir tabaka arap zankı püskürtülürse, yine fırça çalışmalarında kayganlık sağlayan bir tabaka elde edilmiş olur.

Rönesans döneminden bu yana, boyama aynen kâğıt üstünde suluboya çalışması gibi yapılmaktadır. Dekorlama bittikten sonra esas erime derecesinde bir sır pişirimi yapılyordu. Günümüzde zirkonsuz sırn özel bir karışıma katılmasına başlanmasıyla ham sır tabakası üstünde duvar boyasındaki kaygan bir tabakanın benzeri oluşumu sağlanmış, dekor yüzeyi fırça vuruşları için ideal bir kayganlık ve dayanıklılık kazanmıştır. Mayolikada çeşitli renkler birbiri ardınca beklemenden vurulabilir. (Rhodes, s- 240).

2.7.1. Sır Üstü Dekorlar

Sır üstü dekor uygulaması sırlanmış ve sır pişirimi yapılmış ürünlerin üzerine uygulanır. Sır üstü dekorlar uygulamasını yapmak için seramik formların her zaman sırlanması gerekmemektedir. Artistik amaçla yapılan seramiklerde yüksek derecede bisküvi pişirimi yapılmış ürünlerin üzerine ürünün estetik olarak göze hoş görünmesini sağlamak amacıyla da sır üstü boyalar kullanarak dekor tekniğı kullanılabilir. Dekorlama tekniğinde sır pişirimi yapılmış ve sırlanmış ürünler üzerine uygulandığı için Sır altı ve sır içi dekorlarında ve dekorlama işlemi sırn altına ham sırn üstüne yapıldığı için bisküvi ve sır pişirimi olmak üzere iki kez pişirim işlemi yapılır.

Sır üstü dekorlama işleminden boyaları sabitlemek için mutlaka üçüncü bir pişirim yapılmak zorundadır. Bu uygulama ile maliyet artmaktadır. Sır üstü dekorlama işlemi, sır altı ve sır içi dekorlarına rağmen daha düşük derece (700-890°C) pişirilirler.

Sır içi ve sır üstü dekorlarındaki pişme sıcaklığı bünyeye ve kullanılan sıra göre ayarlanmalıdır. Dekorlama işleminde kullanılan boyalar ise yiyeceklerden gelecek asitlere, alkalilere ve yıpranmalara karşı dayanıklı değildir. (Hess, 1988, s-58).

Sır üstü dekorlarında uygulama yapmadan önce kullanılacak boyaların uygulama öncesi hazır olması gerekmektedir. Toz boyaların içine boyayı inceltmek ve kullanımı kolaylaştırmak için medyum adı verilen Organik yağ kullanılmalıdır. Mediumun görevi, dekorun uygulamasından sonra boyanın bünye üzerine yapışmasını sağlamaktır. Mayolika dekorlarında önceden medium yerine terebentin, gliserin gibi organik yağlar kullanılmaktaydı. Şu an bu organik yağların kullanımı tamamen yerini daha geliştirilmiş olan medium çeşitlerine bırakmıştır. Medium çeşitleri su bazlı mediumlar ve tiner bazlı

mediumlar olmak üzere iki grupta toplanırlar. Su bazlı mediumlar; dekorlama işleminde kullanılan boyaların yüzeyde tutunmasını sağlamaktadır. Dışarıdan gelebilecek aşınmalara karşı dekorların bozulmalarını engellemektedir. Su karışımı mediumlar sır üstü dekor tekniklerinin tamamında, sır altı ve sır içi dekor tekniklerinin de bazılarında kullanılmaktadır.

Tiner bazlı mediumlar ise sır üstü dekor tekniklerinden çıkartma (indrekt baskı) dekorlarında kullanılırlar. Boyanın su ile karışımını engelleyerek dekorların bozulmamasını sağlarlar. Sır üstü dekorlarında, el dekor yöntemleri (fırça, sünger, parafin, mühür, pistole, puar, şablon) ve teknik dekor yöntemleri (elek baskı, çıkartma) kullanılabilir. Bu yöntemlerden biri ya da bir kaç uygulanacak olan tasarımın niteliğine göre seçilir. Aynı tasarım içerisinde birkaç dekor yöntemini birden kullanmak mümkün olabilir. (Daniel, s- 24)

2.7.2. Sır İçi Dekorlar

Sır içi dekor uygulaması, genellikle bisküvi pişirimi yapılmış, sırlanmış ancak sır pişirimi yapılmamış ürünler üzerine kullanılan bir tekniktir. Sırın pişirim sıcaklığına göre tasarlanmış dekor boyaları kullanarak yapılır. Sır altı ve sırüstü dekorlarından farklı olarak sır içi dekorlarındaki uygulama amacı; yapılan ürünlerin dekorlamasında sırın pişirim sıcaklığına uygun boya kullanılmak şartıyla pişirim süresince sır erime noktasına geldiğinde boyayı sırın içine gömmektir.

Kullanılan teknikle boyalar sırın içine gömüldüğü için tasarlanan dekorlar, dışarıdan gelecek aşınmalara karşı daha dayanıklı olacaktır. Günlük kullanımda kolayca yıpranmadan yıkanabileceklerdir. Ancak sır tamamen aşındıktan sonra bozulurlar. Sır içi dekorlarının pişirim sıcaklığı bünyeye ve sıra göre 950°C ile 1380°C arası değişmektedir. Kırmızı çamur, şamotlu çamur, fayans ve porselen bünyelerde kullanılmaktadır. Kullanılan bünyenin özelliğinden daha çok bünyeye uygulanan sır önemlidir. Örneğin, bünyede yapılan işlem kendini çok göstermeyeceği için mutlaka astarlanmalıdır. Bünyedeki çamurun rengini göstermeyeceği için özellikle kırmızı bünyede önce astarlama işleminin yapılması gerekir. Bunun içinde örtücü kalay ya da zirkonlu sır kullanılmalıdır. Sır içi dekorlarında dekorların belli olması için bünyenin her zaman örtücü bir sırla kapatılması gerekmeyebilir. Bazende şeffaf, artistik sırlar kullanılarak örtücülük sağlanabilir. Dikkat edilmesi gereken en önemli nokta kullanılan sırların akıcı olmamasıdır. Akıcı sırlar üzerine yapılan uygulamalarda sırın akıcılığından dolayı pişirim

sırasında desenler tamamen kayacağından, istenmeyen sonuçlar ortaya çıkacaktır. Sır içi dekorlarında kullanılan pigmentlerin dayanıklılığı boyanın kendi bileşimine, sırn pışme sıcaklığına ve fırın içi atmosferine bağılıdır. (Çizer, 2003, s- 142)

Porselende dekorlama yapılacak ise fırın içi atmosferine uygun pigmentler seçilmelidir. (1250°C-1380°C) yüksek dereceye dayanıklı boyalar kullanılmalıdır. Uygulamadaki boyaları hazırlarken metal oksit ve bileşiklerden yararlanılmalıdır. Bu metal oksitler yüksek dereceye dayanıklı renkler genelde kobalt, kromdemir kahverengileridir. Kırmızı ve pembe gibi renkler çok tercih edilmez. Bunun sebebi ise bu renklerin yüksek sıcaklıkta uçucu özelliğe sahip olmasıdır. Bu renklerin kullanımı 900°C -950°C sıcaklıklarda tercih edilmelidir.

Sır içi dekorlarında el dekorları yöntemlerinde kullanılan bütün teknikler (firça, sünger, mühür, pistole, şablon, sgraffito) kullanılmaktadır. Bu tekniklerden başka düz yüzeyler üzerine elek baskı (direk baskı) yöntemi de kullanılabilir. Bu yöntemlerin yanı sıra sır içi dekorlarında çok önemli bir yere sahip olan mayolika dekorlarıdır.(Çizer, 2003, s- 140).

2.7.3. Transfer Tekniğı

Mayolika seramik üretiminde kullanılan dekorlama yöntemlerinden en çok bilinen transfer tekniğıdir. Kullanılan yöntem çoğunlukla fırçalarla renkli sır uygulamasıdır. Uygulama yapmadan önce tasarlanmış olan desen kurşun kalem ile yumuşak bir kağıt yardımıyla, uygulanacak form üzerine karbon kağıdı yardımıyla geçirilir. İşlem tamamlandıktan sonra hazırlanan boyalar, oksitler kullanılarak dekor işleminin tamamlanır.

Mayolikaların sırlama işleminde en çok dikkat edilmesi gereken olay kullanılacak boyanın, oksitin pudra kıvamında çok ince olmasıdır. Uygulama yaparken boyanın kullanımında kalın ya da ince uygulama yapılmamasıdır. Bu uygulama üstün beceri ve teknik bilgi gerektirmektedir. Sırlama ve dekor uygulaması bittikten sonra işlerin kuruması için en az yirmi dört saat beklemesi gerekmektedir. Bunun nedeni sırdan dolayı nemli olan yüzeyi iyice kurutarak boyanın sır tarafından kolayca emilmesini sağlamaktır. Emici olan sır tabakası üzerinde fırça kullanmak sanıldığı gibi kolay değildir. Uygulamayı kolaylaştırmak amacıyla sırn içine şeker, gibi sır tutucu maddeler karıştırılarak sırn yüzeyinde daha kaygan bir tabaka elde edilir. (Hess, 1988, s-50).

2.7.4. Coperta Tekniği

Rönesans Döneminin önemli Mayolika parçalarının birçoğunda “Coperta” (örtü) tekniği uygulanmıştır. “Coperta” Mayolika dekoru yapılmış seramik iş üzerine ikinci pişirim yapmadan ince bir tabaka şeklinde şeffaf özellik gösteren kurşunlu sır uygulanmalıdır. Böylelikle boya, opak ve şeffaf sır arasında hapsolacaktır. Uygulanan Mayolika daha parlak ve gösterişli estetik bir görünüme ulaşacaktır. (Hess, 1988, s-66).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. POP SANAT NEDİR? POP SANAT'IN GENEL ÖZELLİKLERİ, POP SANAT'IN TARİHSEL SÜRECİ, TÜRKİYE'DE POP SANAT, POP SANAT'ININ TEMSİLCİLERİ.

3.1. Pop Sanat Nedir?

Pop Sanat günlük nesne kullanımıdır. Tüketim mallarına sahip olmak, birçok reklama yanıt vermek ve daha etkili kitle iletişim biçimleri oluşturmak için (o zamanlar: filmler, televizyonlar, gazeteler ve dergiler), İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki kuşakta doğan genç bireyler arasındaki iletişimi, enerjiyi canlandırarak hareketlendirdiler. Soyut sanatın içeriğindeki kelimelere isyan ederek, bu sanat içerisindeki güzelliğe, iyimserliği genç bir bakış açısı ve görsel dille ifade ederek, Pop Sanat ile çok fazla zahmet ve yokluğa karşılık vermek istediler. Savaştan sonra batı sanatında özellikle “Soyut Dışavurumculuk” akımı sanat piyasasına hakim olmuştur. Dönemin galerilerinde hızla çizilmiş resim ve nesneler sanatçının duygusal içyapısını yansıtan eserler o dönem için bir dışa vurumdu. Varoluşçu düşünce sistemini benimseyen soyut dışavurumcular kullandıkları malzemelerle, farklı teknikleriyle, kendi dünyalarını yansıtmalarından dolayı dış dünya ile ilişkilerini koparmışlardır. Bundan dolayı İngiltere ve Amerika'daki gençlerin isyanlarıyla bin dokuz yüz elli ve altmışlarda Pop Sanat adıyla bilinen bir sanat akımı yaratmışlardır. (Germaner, 1996, s-9-10).

Pop-Art Sanatı, popular art 'ın kısaltılmışıdır. Pop-Art terimini ilk kez İngiltereli eleştirmen Lawrence Alloway'ın (1926-90) Şubat 1958'de Architectural Design dergisinde yayınlanan “The Arts and The Mass Media” (“Sanatlar ve Kitle iletişimi”) adlı makalesinde görülmüştür. Pop-Art kavramının temeli popüler kültürdür. Popüler kültür çağı, popüler ürünlerini ifade etmek için kullanmıştır (Antmen, 2012, s-160).

Dünya'da en büyük savaşlardan olan İkinci Dünya Savaşı'nın bitiminden sonra tüketimi cazip hâle getirmek için ortaya çıkan, tüketim toplumu ve günlük yaşamda kullanılan eşyaların reklâmlarında ve afişlerindeki gereçlerini gündelik nesnelerden alan, yaşamı bir anlamda hammadde gibi işleyen Pop Sanatı isminden de anlaşılacağı gibi popüler olanın sanata dönüşümü olarak ifade edilmektedir.

3.2. Pop Sanat'ın Genel Özellikleri

Pop Sanat bin dokuz yüz kırk-bin dokuz yüz altmışlı (1940-1960) dönemlerde modernizmde Avrupa ve Amerika'da çok etkili olarak görsel kültüre yönelik avangard bir yaklaşım olarak ortaya çıkan bir akım olmuştur. Bu yıllarda sanatta postmodernizmin, modernizmin, genç modern ve neo avangard adıyla uygulamaların başlangıcında bir dönüm noktasıdır. Pop Sanat, Amerika ve İngiltere'deki esinlenmesinin çok büyük bir kısmını popüler kültürden almıştır. Pop Sanat modernizmin sanatta yaşamdan bağımsız özgür ve estetik deneyimine karşı çıkmaktadır. Disiplinlerarası sanatta yüksek, alçak sanat, güzel sanatlarla kitsch arasındaki sorgulamayı amaçlamıştır. Popüler kültür, kitlesel medya ürünlerini güzel sanatlara benimseterek sanatın görüntüsünü değiştirmeyi hedeflemiştir. Pop Sanat yeni gerçekçilik yönelimi doğrultusunda kökü soyut dışavurumculuğa dayanan sanatçılar tarafından ortaya konulan bir akım olmuştur.

Kullandıkları imgeler, nesneler, formlar ve çok renkli uygulamaları ile sanatın popüler kültür ile kitle iletişiminin medyayla olan ilişkisini kullanarak endüstriyle yakından ilişkili olduğu bir dönemi keşfederek, gündelik hayattaki insanların ruhlarını yansıtmayı amaçlayarak onların akıllarında yer etmeyi başarmışlardır.

Pop sanatçıları ürettikleri bu eserlerle güzel sanatlardaki güzellik ve estetik duygusunun yitildiğini halka kabullendirerek sanatçı, sokak arasındaki farkı ortadan kaldırmayı amaçlamışlardır. Bu akımla artık sanattaki güzelliğin yerini seri üretim güzelliği almaya başlamış, topluma sanayi dünyasındaki estetiğin heyecan yaratacak form, nesneleri yaşamdaki kullanım imgeleri ile birleştirerek onların aslında hep var olduklarını hatırlatmışlar ve insanların bunları sevmelerini sağlamışlardır. ([http-12](http://12))

Sanat eleştirmenlerinin edebiyat taramalarında Pop Sanat'ını tarif etmek için kullandıkları, kolayca ayırt edilebilecek birkaç özellik vardır: Popüler medya ve ürünlerden alınan tanınmış imgeler ve görüntüler, dikkat çekici çok fazla kullanılan parlak renkler, çizgi romanlardan, fotoğraflardan (dönemin ikonlarının), gazete fotoğraflarından etkilenen düz basit dikkat çekici kareler, çizgi romanlardan, reklâm afişlerinden ve hayran dergilerindeki ünlülerin görselleri veya kurgusal karakterlerin görüntülerinden disiplinlerarası sanatta ilerleyen dönemlerde heykel ve seramikte üç boyutlu formlarda medyanın kullanım alanı olmuştur.

3.3. Pop Sanat'ın Tarihsel Süreci

Pop Sanatı bin dokuz yüz elli (1950) yılların ortalarında İngiltere'de doğmuştur. Günlük tüketilen nesnelerinin aynı zaman dilimi içerisinde sanat eseri olarak görülebileceği; her zaman sanatla iç içe ve yüz yüze gelinebileceği ve yorumlamalar, analizler yerine yalnızca görmenin var olabileceği yeni bir yaşam biçimi halini almıştır. Pop Sanat sanatçısı Andy Warhol'un sözleriyle "Sanat hakkında hiçbir şey bilmeyen insanlar, Pop Sanat ürünlerinden daha çok hoşlanıyorlar çünkü Pop Sanat zaten bildikleri şeyin kendisi. Sergide gördükleri şey üzerine düşünmeleri gerekmiyor. Her gün gördükleri ve bildikleri şeyler zaten gördükleri" (Bencley, 1997, s-312).

Sanat, bir tüketim nesnesidir artık: Geniş kitlelerin hızlı bir şekilde kullanımına aktararak; şehir yaşamının ya da popüler kültürün tüketiminin araç ve nesnesi haline dönüşümüdür. Sanat artık soyut dışavurumcu ve gerçekçi sanat değildir, sanat imgeler ve göstergeler dizisidir. Bu gösterge ve imgelerden oluşan aslında yaşamdan farklı bir sunu değildir. Toplumun gündelik yaşamından ilham almaktadır; konserve kutularının farklı şekillerde dizilişi, çizgi film kahramanlarının hazır kanvas üzerine yağlı boya tablolarıyla sunulması, çekim amaçlı yapılan filmler, birden çok replikalar, çoğaltılan fotoğraflar artık sanatın kendisini ifade etmiştir. Sanat popüler kültürün her nesnesini kendisine konu edinmiştir.

Sanat da bu poplaşan tüketim kültürüyle içi içe geçmiş bir durumda varlığını sürdürmeye devam etmiştir. Toplumdaki bütün bireyler tarafından bilinenin, var olanın içerik olarak sanatı ifade etmesi, günlük yaşamın birçok parçasının madde olarak kullanılması ve sanat olarak sunulması halini almıştır. Tarih ve yaşam sürecinde kaybolmuş ya da ötelenmiş birçok objenin önem kazanması olarak da düşünülebilir. Popüler öznenin içindeki oluşumlardan biride halka ait olan ve günlük yaşamı barındıran ondan beslenen büyüyen bir kültür olmasıdır. Pop Sanat söylemide benzer bir şekilde gündelik var olanın yükseltmesi ya da sanatsallaştırılması olmuştur.

Bir görsel birlik oluşturma amacıyla farklı gösterme dizgelerini bir araya getirme; farklı anlamlar taşıyan göstergeleri bütünleştirerek her birini yerinden etmek amacındadır sanat artık. Pop Sanat sanatçılarından Roy Lichtenstein, "Bakmak bir süreçtir ve resim ortak bir nokta oluşturma yoludur" derken çizgi roman karakteri Dick Tracy'nin yağlı boya tablosu aracılığıyla, farklı kodlanmış göstergelerin birbirine çevrilebileceği inancıyla ortak bir görüş oluşturmak amacını taşıdığını belirtmektedir. (Mahsun, 1987, s-35).

Bin dokuz yüz altmışlı (1960) yıllarda toplum bilimi iletişimi ve haberleşme araçlarının gelişen teknolojinin imkânları popüler kültürün etkisinin çabuk yaygınlaşmasını sağlamıştır. Altmışlı yıllarda, sanat alanında sınırsız hayal gücüne sahip olunması sanata duyulan ilginin artmış olması ile birlikte, kapitalist üretimin pazarlanmasında önemli rol etmenler arasında rol oynamıştır. Yaşamın içinde var olan, gösterilen geleneksel reklâm işaretlerine karşı ilgi ve merak artmıştır. Toplumdaki bu önemli değişikliklerden sonra sanat çevresinde soyut dışavurumculuktan sonra Pop Sanat adı verilen yeni bir sanat akımı doğmuştur.

Pop Sanat, tüketici bireylerin toplumunu, seri üretimi konu edinen, toplumda yaşayan bireylerin bütün niteliklerin, özürlerin, kötü davranışlarını, çirkin taraflarını yansıtmayı amaçlayan kendine konu yapan bir sanat akımı olarak tarihteki yerini almıştır. Bu nedenle Pop Sanat'a dâhil olan sanatçılar resimlerini kanvas tablolara yaparlarken, sanayi ürünlerinden, hazır objelerden, reklâm dünyasından, günlük yaşamda ihtiyaçlarını giderdikleri malzemelerden, görsel basından, resimli çizgi romanlardan, çekilen filmlerden yararlanmışlardır. Pop Sanat'ın öncülerinden olan Andy Warhol'un, işlerinde popüler kültürün etkisi açıkça görülmüştür. Bütün bu değişimler bin dokuz yüz ellili (1950) yılların sonunda sanat çevresinde Pop Sanat akımının doğmasına neden olmuştur.

Pop Sanat adının geçtiği zaman birçoğumuzun aklına gelen ilk isim ise istisnasız Andy Warhol'dur. Pop Sanat eski bir geçmişe sahiptir. İskoç sanatçı ve illüstratör Eduardo Paolozzi'nin bin dokuz yüz kırk yedi (1947) yılında çizdiği pin-up kız çalışmasıyla, bu akımın ilk öncüsü olarak kabul edilmektedir. Paolozzi asıl şöhretini bin dokuz yüz elli iki (1952) yılında Londra'daki Çağdaş Sanatlar Enstitüsü'nde (ICA) sunumunu gerçekleştirdiği Bunk! İsimli kolaj serisiyle yakalamayı başarmıştır. Kolaj çalışmalarıyla, Paolozzi'nin Amerikanın tüketim alışkanlıklarına, popüler kültüre göndermeler yapmıştır. Bu çalışmalarıyla da onun teknolojiye ilgisini izleyenleriyle paylaşmıştır.(Lynton, 1982, s-302).

Bir makine olmayı istediğim için bu şekilde resim yapıyorum. Her şeyi bir makine gibi yapmamın nedeni tüm yapmak istediğim bundan ibaret olmasındandır. Herkes birbirinin benzeri olduğu zaman korkunç bir sonuç ortaya çıkıyor. Gelecekte herkes on beş dakika içinde dünyada ünlü olabilecek. Eğer Andy Warhol hakkında bir şey öğrenmek istiyorsanız, resimlerinin yüzeyine, filmlerine ve bana bakın. İşte ben. Ardında hiçbir şey yok (Lynton, 1982, s-302).

3.3.1. Dada'daki Kökleri

Sanat tarihinde bir devrim olarak nitelendirilen Dada'nın öncüsü Marcel Duchamp, bir sergide gerçek seri üretilen nesneyi tanıtarak Picasso'nun tüketici girişimini daha da ileri götürmüştür: bir şişe rafı, bir kar küreği, bir pisuar (baş aşağı). Bu nesnelere Dada hareketine ilişkin sanat karşıtı bir ifade olan Ready-Mades adını vermiştir. (Foster, 2010, s- 10).

Yirminci yüzyıl'da hazır nesnelerle çıkış yapan Duchamp, pop sanatçılarının herkes tarafından tanınan kabul gören, hızlı üretilen ve hızlı tüketilen kültürel öğelerin bütünü, objelerini, nesnelerini birebir benzer mantıkla yaşama sunmalarında etkili olmuştur. Hazır nesnelerin Dadaizm'de de kullanılmış olması, hızlı tüketilen yaşam biçiminde tam olan nesneleri, sanatlarının merkezine koymalarında çok büyük etken olmuştur. Marcel Duchamp'ın eserleri ve fikirleri genç pop sanatçıları çok etkilemiştir. Sanata hazır yapım eşyayı ready-made'i sokması eşyalara basit bir anlam yüklemesiyle genç Pop Sanat ressamlarına öncülük etmiştir. Sanatta iletişim araçlarının kullandığı nesnelerden yararlanma ve sanatçıların yaptıkları tabloları gerçekten uzaklaştıran sınırı ortadan kaldırma isteklerine uygun düşürmüştür.

Yeni olan bu sanat, dünyanın her yerine hızla yayılarak, gelişim göstererek anlam kazanmıştır. Pop Sanat'ın bu gelişimi kendini Amerika'da göstermiştir. Üretimin hızlılığından dolayı tüketim hızında artırılması gerekmiştir. Bu durum yaşamdaki her tabakanın popüler kültür, kalıp-marka ve reklâmlarına aşına bir hâle gelmesine neden olmuştur. Bununla birlikte farklı tabakalardaki insanlar arasındaki farkın ortadan kalkmasına herkesin aynı seviyede gelişmesine de sebep olmuştur. Pop Sanat'ının ikonu olan Andy Warhol bin dokuz yüz altmış iki-bin dokuz yüz altmış üç (1962-1963) yıllarında gerçekleştirdiği, Amerikan halk kültürünün en belirgin simgeleri olan Campbell marka çorba kutuları ve Marlin Monroe serileriyle tanınmıştır. (Foster, 2010, s-15).

3.3.2. Neo-Dada veya Erken Pop-Art

İlk Pop sanatçıları, bin dokuz yüz ellilerde (1950) Soyut Dışavurumculuğun doruğundaki görüntülere geri dönerken bilinçli olarak “alçakgönüllü” popüler görüntüleri seçmişler, Duchamps'ın öncülüğünü takip etmişlerdir. Üç boyutlu nesneleri, formlarla birleştirerek yeniden üretmişlerdir. Asper Johns'un “Bira Kutuları” (1960) ve “Robert

Rauschenberg'in Yatağı" (1955) en önemli örnektir. Bu eserler, oluşum yıllarında "Neo-Dada" olarak adlandırılmıştır. Sanat tarihinde Pre Pop-Art veya Early Pop-Art diye isimlendirilmiştir. (http-13).

3.3.3. İngiliz Pop Sanatı

Bin dokuz yüz elli ve bin dokuz yüz altmış beş (1950-1965) yılları arasında ilk kez İngiltere'de ortaya çıkan Pop Sanatı, soyut dışavurumculuğa bir tepki olarak çıkmıştır. İngiltere'deki bu oluşumu üç evrede incelemek mümkün olmuştur. Birinci dönem Richard Hamilton'un bin dokuz yüz elli üç –bin dokuz yüz elli yedi (1953-1957) yıllarındaki süredir. Sanatçı işlerinde iletişim araçlarının gücünü kullanmıştır. Esere bakan izleyici günlük yaşamdaki hızla tükettiği nesnenin bir oyun yoluyla kendisine sunulmasını seyretmiştir. İkinci dönemde ise bin dokuz yüz elli yedi ve bin dokuz yüz altmış birli (1957-1961) yıllarda yeni bir grup sanatçının da içinde bulunduğu Royal College Of Art öğrencilerinden oluşmaktadır. Bu öğrenciler Richard Hamilton ve Paolozzi'nin yaptıklarını artık figüratif olarak sunulan Pop Sanat imgelerini soyutlayarak kullanmışlardır. Bu dönem sanatçıları tarafından büyük boyutta, soyut işler yapılmıştır. İkinci dönemde yapılan eserlerle sanatçının toplumla sıkı bir bağ kurduğu aşıkardır. Üçüncü dönemde ise bin dokuz yüz altmış birden (1961) sonraki dönem; üçüncü kuşak sanatçılar diyebileceğimiz Barrie Batte, Dereck Bossier dönemi kısa sürmüştür. Pop Sanat'ın artık dünya genelinde oldukça tanındığı bu süreçte tekrar figüratif çalışmalara bir dönüş gözlemlenmiştir.(Germaner,1997, s-11-12).

3.3.4. Amerikan Pop Sanatı

Aykırı kişiliği, yaşamıyla, kullandığı sözlerle ve sanatsal dehasıyla binlerce, milyonlarca insanı etkileyecek olan Andy Warhol, az sürede "farklı" olduğunu büyük kitlelere kanıtlamıştır. Campbell çorba konserveleri ve yeşil Coca Cola şişeleri gibi toplum kültürüyle ilişkili objeleri ve nesneleri bir düzen içerisinde kullanarak, seri halinde resmettiği işleriyle Warhol, artık her şeyin hazır olarak ambalajlanıp takdim edildiği bir dünyada yaşandığını anlatmak istemiştir. Andy Warhol alışverişin ve yaşıntısındaki, sanat dünyasındaki şöhretin farkındadır. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra gelişen dünya çapında ekonomi ile birlikten toplumun popüler kültür alışkanlıklarına yarattığı sanat görüşüyle birlikte ekonomiye yön vermiştir. Alışveriş merkezlerinden, popüler magazine, Warhol tarzında bir Amerikan estetiğini yakaladı: ambalaj ürünleri ve insanları bu imgelerle, nesnelerle buluşturmuştur. Yapmak istediği kendi deyimiyle insanlara çok da

farklı olmayanı göstermek olmuştur. Yeni düşünce akımını halka açık sergilemeye karar vermiş ve herkesin kendisinin on beş dakikalık şöhretini yaşamasını istemiştir. (Shelley, 2009, s- 78-87).

New York Pop Sanat sanatçılarına örnek olarak Roy Lichtenstein, Andy Warhol, Robert Indiana, George Brech, Marisol (Escobar), Tom Wesselmann, Marjorie Strider, Allan D'Arcangelo, Ida Weber, Claes Oldenberg - garip malzemelerden yapılmış yaygın ürünler, George Segal günlük ortamlarda beyaz alçı vücut kalıpları, James Rosenquist - reklâm kolajlarına benzeyen resimler olmuş, Rosalyn Drexler - pop yıldızları ve çağdaş konuları içermiştir. (Schapiro, Meyer, 1941, s-91-164).

California Pop Sanat'ında çalışan sanatçılar; Billy Al Bengsto, Edward Kienhol, Wallace Berman, John Wesley, Jess Collins, Richard Pettibone, Mel Remos, Edward Ruscha, Wayne Thiebaud, Joe GoodeVon Hollandalı'dır.

3.4. Türkiye'de Pop Sanat

İkinci Dünya gibi büyük yıkımları olan bir savaş sonrasında ortaya çıkan Pop Sanat, Türkiye'de bin dokuz yüz yetmişli (1970) yılların sonunda tesirini göstermeye başlamıştır. Pop Sanat Türkiye'de Andy Warhol'un ismiyle bütünleşen ve onun stilini yansıtan Pop akımı iki binli yılların başlarında genç kuşak sanatçıların çalışmalarıyla isimden söz ettirmeye başlamıştır. Ancak bu çok renkli, güçlü tesir ilk başlarda bir kopyalama şeklinde gerçekleşmiştir.

Çalışmalar ilk etapta Türk toplumunun popüler kültürü içerisindeki kendi reklâm, ticarî marka logoları, kelimeler ve geleneksel unsurlarını yansıttığı gözlemlenmiştir. Kitle iletişim araçlarının gelişmesi, ilerleyen teknoloji ile sanayi toplumuna dönüşümün başlamasıyla birlikte üretilen eserlerde Pop Sanat'ın Türkiye'deki örnekleri verilmeye başlanmıştır. (Antmen, 2000, s-65).

İngiltere'de başlayıp Amerika'da çok yoğunlaşan Pop Sanat kendilerine özgün eserlerle ve kendi ideolojilerine hizmet veren bu sanat Türkiye'de iki binli yılların başında kendini göstermeye başlamış ve gelişimini sürdürmüştür. Disiplinlerarası sanatta özellikle resim sanatında etkisi daha çok bilinmektedir. Pop Sanat ile ilgili günümüz kaynaklarına bakıldığında batıdan kopya edildiği ve Türk toplumundan uzak bir akım olduğu idda edilse de bu alan yeni resim çalışmaları ile gelişimini devam ettirmiştir.

İkinci Dünya Savaşı'nın önceki dönemlerinde Almanya'da Bauhause akımının bir sonucu olarak bütünüyle tüm üretim alanlarında farklı tekniklerin bir araya getirilmesi ile daha kullanışlı, hızlı üretim yapma düşüncesi hakim olmuştur. Bu felsefî düşünce sınırları içerisinde Bauhause akımını kabullenen, özümseyen sanatçılar eserlerinde farklı teknik ve malzeme kullanımına gidmişlerdir. Almanya'da Nazi baskısı yüzünden bu felsefeyi benimseyen birçok sanatçı Amerika'ya zorunlu olarak göç etmek zorunda kalmışlardır. Amerika'da farklı teknik ve malzeme kullanarak eserlerini Amerikan halkı ve tüm dünyadaki izleyicileriyle buluşturmuşlardır. Bu eserler daha sonraki sanat akımlarının da doğmasına sebep olmuştur. Bu sanatçıların sundukları eserler onların, soyut dışavurumculuk, optik ve Pop Sanat hareketlerinin öncüleri olmalarını sağlamıştır. Bauhause akımı dünyadaki gelişmeleri ile bu anlamda Türkiye'deki Pop Sanat'ın etkisinde eserler üreten sanatçılara da ilham kaynağı olmuştur. (Antmen, 2014, s-65).

Bin dokuz yüz altmışlı yıllarda (1960) İngiltere ve Amerika'da etkili olan Pop Sanat Türkiye'de bu akımın sanata dâhil olması ile kısa süreli ve dağınık bir ilerleyiş göstermiştir. Tarım toplumuna dayanan ve yeni gelişmekte olan Türkiye için Amerika ve İngiltere'de çıkan bu yeni akıma ayak uydurmak Türkiye'deki sanatçılar için oldukça zorlayıcı bir durum olmuştur. Bin dokuz yüz yetmişli yıllarda (1970) televizyonun çıkmasıyla ilerleyen süreçte bin dokuz yüz doksanlı (1990) yıllarda özel kanalların artmasıyla popüler kültür nüfusunun arttığı gözlenmiştir. Kitle iletişim araçlarının çoğalması toplum kültür yapısının değişmesi Batı yaşam tarzına talebi de arttırmıştır.

Bin dokuz yüz elli-bin dokuz yüz altmışlı (1950-1960) yıllarda Amerika'da etkili olan Pop Sanat'ın Türkiye'deki yansımaları özellikle ilk bu yılların başlangıcında, resim sanatında etkili olmaya başlamış, bir âkım haline dönüşmüştür. Türkiye'de bin dokuz yüz altmış ve bin dokuz yüz yetmişli yılların (1960-1970) toplumda popüler kültür kavramlarında “star” ve “arabesk” en önemli iki kavram olmuştur. Arabeskin popüler kültürde bir alt tabaka olarak hem toplumda hem de çeşitli sanat dallarında etkili olduğu görülmüştür. Görsel sanatların bir çok dalında popüler olan kişiler için kullanılan “star” kavramı popüler kültürün bir sonucu olarak Türk toplumunun yaşantısında ve sanatın birçok dalında etkili olmuştur. Türkiye'de Pop Sanat alanında çalışan sanatçılar sanatta özellikle resim alanında arabesk çalışmalar yapan Gülsün Karamustafa'nın 1980'li yıllarda yaptığı çalışmaları bu anlamda verilebilecek örneklerdendir. (Oktay, 2002, s- 27).

Sanatçının “Ya Rabb’im Sen Bilirsin” adlı çalışmasında Bülent Ersoy gibi dönemin ve popüler kültürün ikonu olan bir ismini, o dönemde yüksek sanat olarak kabul edilen çerçeve içerisine koyarak, göç dalgası ile birlikte gelen arabesk kültüre bir gönderme yapmıştır.

Görsel 3.1.46. *Ya Rabb'im Sen Bilirsin*, 1981 (Gülsün Karamustafa)

(<https://blog.saltonline.org/post/96342133284/g%C3%BCls%C3%BCn-karamustafa-ve-arabesk16.10.2020>)

Türkiye’de Pop Sanatı özellikle Andy Warhol akımıyla onun ismini barındıran üslubu ile sanatta belirtilerini bırakmaya başlamış, fakat bu biçime sadık kalmak koşuluyla o çizginin dışına iki binlerden sonraki yıllarda genç kuşak sanatçılar çıkmayı başarmışlardır. Çok canlı ve dikkat çekici renkler yerine daha sade ve tek renk kullanımıyla pop akımı içerisinde yerlerini almayı başarmışlardır.

Pop Sanat’ta tek renk kullanımıyla Andy Warhol’un çizgisini aşan nadir sanatçılardan birisi de Ümit Bilgen’dir. Bin dokuz yüz yetmiş dokuzlu yıllarda (1979) alanında bir ilke imza atmış, siyah ve beyaz gibi sabit renk uyumunu bu renkli sanata renklerin dışında uyarlamıştır. Sanatçı eserlerinde çoğul renk kullanımlarını çok sade ve simetrik renkler olan siyah ve beyaza dönüştürmüştür. Bu anlamda Türkiye’de birçok rengin kullanıldığı özellikle resim sanatında bunu eserlerinde kullandığı siyah, beyaz renk stili ile oldukça sıra dışı kabul edilmiştir. Ümit Bilgen’in eserlerine bakıldığında zaman üslup ve malzeme farkıyla hemen tanınmaktadır.(Antmen, 2017, s-171-173).

Türkiye’de Pop Sanat çalışan sanatçılar: Gülsün Karamustafa, Altan Gürman, Nur Koçak, Özdemir Altan, Burhan Doğançay, Murat Tosyalı, Halil Altındere, Balkan Naci İslimyeli, Hakan Onur, Sedef Gali, Emre Öztürk’tür.

3.5. Pop Sanat'ının Temsilcileri

3.5.1. Eduardo Luigi Paolozzi (7 Mart 1924 – 22 Nisan 2005)

İskoç heykeltıraş. İtalyan kökenli bir sanatçıdır. Sanat dünyasında uluslararası anlamda kendi düşüncelerinden ödün vermeden sanatını icra etmiştir. Sanatçı eserlerinde dramatik bir tavır sergilese de sanat camiasına örnek olmakla birlikte ilham kaynağı olmuştur.

Londra'nın Chelsea bölgesinde atölye açarak sanat çalışmalarını burada icra etmiş, bu stüdyo ve atölyesinde birçok nesne, malzeme, araç gereç, oyuncaklar, heykeller ve büyük kitap yığınları bulunmaktadır. Paolozzi sanata dair her çeşit malzeme, madde ve nesne ile ilgilenmiştir. Özellikle kolaj resimlerinde çok çeşit materyal ve nesneyi bir arada eserlerinde kullanmıştır.

Bazı sanat eleştirmenleri tarafından gerçeküstücülük akımına dahil edilmektedir bunu kendiside kabul etmiştir. Bin dokuz yüz ellili yıllarda (1950) kazandığı ad hazırlamış olduğu çok göz alıcı “screenprint (ipek kumaş kullanarak renkli baskı)” ve “Art brüt” olarak tanımlanabilen heykel çalışması olmuştur. Paolozzi bin dokuz yüz elli ikide (1952) İngiltere'de kurulan “Independent Group (Bağımsız Grup)” adlı sanatçılar grubunun kurucularındandır. Grup ve üyeleri Britanya'da bin dokuz yüz ellili (1950) yıllar başlarında ve ABD'de bin dokuz yüz ellili (1950) yıllar sonlarında çok önem kazanan Pop Sanat akımının öncüsü olmuştur. Paolozzi'nin bin dokuz yüz kırk yedide (1947) hazırladığı I Was a Rich Man's Plaything (Ben Bir Zengin Adamın Oyunağı İdim) adlı kolaj eseri Pop-Art akımının başta bayrak taşıyıcısı olarak görülmüştür.

Görsel 3.2.47. *I Was a Rich Man's Plaything* (1947) adlı kolaj resim

(<https://www.arthipo.com/tr-tr/i-was-a-rich-man-s-plaything-kolaj-sanat-eseri.html> 16.10.2020)

Görsel 3.3.48. Blake'den uyarlama Newton heykeli (1995).

<https://www.arthipo.com/tr-tr/i-was-a-rich-man-s-plaything-kolaj-sanat-eseri.html>16.10.2020)

Paolozzi'nin 1995 Newton'u, William Blake'in 1795 baskısı Newton'u, Isaac Newton'un denklemlerinin dünya görüşümüzü matematiksel yasalarla belirlenen bir hale nasıl değiştirdiğini açıklarken izler. (Newton, 1995)

3.5.2. Richard Hamilton (1922-2011)

İngiliz ressam ve kolaj sanatçısıdır. Bin dokuz yüz elli altı (1956) yılında sergilediği "Günümüz Evlerini Bu Denli Farklı, Çekici Kılan Tam Olarak Nedir?" adlı kolajı, bazı sanat tarihçileri tarafından Pop Sanat akımının ilk örneği olarak değerlendirilmiştir.

Görsel 3.4.49. Günümüz Evlerini Bu Denli Farklı, Çekici Kılan Tam Olarak Nedir

<https://gaiadergi.com/richard-hamilton-bugunun-evlerini-denli-farkli-denli-cazip-kila-nedir/16.10.2020>

İngiltere’de Pop Sanat tarihsel süreç kapsamında üç evrede incelenmiştir. Birinci evrede; insan ve iletişim araçları arasındaki ilişkiyi Richard Hamilton ilk olarak ele almış öncülük etmiştir. Hamilton genelde eserlerinde teknolojik simgeler kullanmıştır. İkinci

evre ise; bin dokuz yüz elli yedi-bin dokuz yüz altmış birli (1957-1961) yıllarda Hamilton ve Paolozz'in öğrencileri tarafından oluşturulan, çevre temasının öne çıktığı, büyük resim tuvallerinin kullanıldığı Amerikan soyut tavrının etkili olduğu bir dönem olmuştur. Dönemin eserleri Geç Resimsel Soyutlama (PostPainterlyAbstracction) olarak adlandırılmıştır.(http-14).

3.5.3. Andy Warhol (1928-1987)

Bugün sanat akımlarından Pop Sanat denildiği zaman ilk akla gelen isim Andy Warhol'dur. Warhol, Coca-Cola şişeleri, Campbell Soup tenekeleri gibi günlük hayatta kullanılan var olan tüketim ürünlerinin yer aldığı objelerin görsellerini farklı renklerle kullanılmıştır. Seri bir şekilde boyayarak, başka bir yerde göremeyeceğimiz bir süpermarket rafında görebileceğiniz görüntüleri sanata dönüştürüp birleştirerek kolay bir fıkirden yola çıkmış, Pop Sanat'ının temelini atmıştır. Yaşadığı ülkenin Hollywood yıldızları ya da popüler ikonlar da onun için bir tüketim ürünü ve nesnesi olmuştur. Eserlerinde Marilyn Monroe'yu, Jackie Kennedy'i ya da Elvis Presley'i de bir kola şişelerini ya da bir çorba tenekesini aynı formda koruyarak farklı boyayarak ve çoğaltarak kullanmıştır. (http-15)-(http-16).

Görsel 3.5.50. Pop Art | Andy Warhol, *Untitled 1-10 from Marilyn Monroe*, 1967

(https://www.plazzart.com/en_GB/buy/contemporary-art/andy-warhol-d-apres-serie-de-10-marilyn-monroe-1967-40718318.10.2020)

Görsel 3.6.51. *Pop Art | Andy Warhol, Campbell's Soup Cans, 1962*

(<https://www.moma.org/collection/works/7980918.10.2020>)

Ölümünün üzerinden otuz yıl geçmesine rağmen Warhol'un ürünlerinin popülasyonu ve satışları hâlen devam etmiştir. Sanat eleştirmeni Arthur Danto, Warhol'un sanatı için “sanat tarihinin yarattığı, felsefî bir dehaya en yakın şey” demiştir. (Kuspit, 2006, s-166).

Andy Warhol'u tanımak istiyorsanız yüzeyde gördüğünüze bakmanız yeterli; resimlerimdeki, filmlerimdeki yüzeylere bakın, işte ben ordayım. Yüzeyin gerisinde boşuna bir şey aramayın. Benim için herşey öyle yüzeydeki, bir tür zihinsel kör alfabesini okur gibiyim. Resimlerimi neden böyle yapıyorum? Çünkü bir tür makine olmak istiyorum. (Antmen, 2014, s-166).

3.5.4. Roy Lichtenstein (1923-1997)

Amerikalı ressam ve heykeltıraştır. Soyut dışavurumcudur. Bin dokuz yüz altmıştan (1960) sonra Pop Sanat'a yönelmiştir. Lichtenstein ismini gördüğümüzde ilk göze çarpan onun çizgi film karakterlerini anımsatan işleridir.

Sanat içerikli üretiminin parçası olan çizgi roman basan seri üretim makinelerin renkli nokta vuruşlarından esinlenmiştir. Bahsi geçen nokta vuruşlarına Ben-Day noktaları denilmiştir. İlk başta çizgi romanlar olmak üzere bin dokuz yüz altmışlar ve bin dokuz yüz yetmişlerin (1960-1970) birçok renkli basılan İnsanın veya çevrenin karakterlerini, göreneklerini inceleyen, serüvenlerini anlatan, duygu ve tutkularını çözümleyen, kurmaca veya gerçek olaylara dayanan uzun edebî türdeki dergi ve kitabı bu teknikle basılmıştır.

Görsel 3.7..52. Pop Art |Roy Lichtenstein, Whaam!, 196

(

Lichtenstein ise, seri üretim halinde üretilen bu parçaları, romanlardaki sahneleri elle boyayarak, onları belli boyutlarda ölçüp, ölçeklendirerek, renklendirerek, metinleriyle oynayarak, eklemeler ve çıkarmalar yaparak bu popüler imajı baştan yaratmıştır. Sanatçı sanatındaki bu tavrıyla yüksek sanat ve seri üretimle bir ilişki kurmuş diğer pop sanatçıları gibi bu popüler imgeleri gündelik yaşamında kullanan insanları sanatla yakınlaştırmaya çalışarak popüler yaşamı küçümseyen sanat dünyasını da Pop Sanat'ının renkli dünyası ile tanıştırmıştır.(Antmen, 2014, s-168).

3.5.5. Keith Haring (1958-1990)

Amerikalı ressam, grafiti sanatçısı ve aktivisttir. Bin dokuz yüz ve bin dokuz yüz seksenli (1900-1980) yıllarda Newyork metroların da sokak sanatıyla resim yaparak Pop Sanatını birleştiren bir sanatçıdır. Sanatının ilerleyen yıllarında yani bin dokuz yüz seksen dördü (1984) yıllarda Avustralya'nın farklı bölgelerinde boyadığı duvar resimleriyle sınırları zorlamıştır. Bin dokuz yüz seksen iki ile bin dokuz yüz seksen dokuz (1982-1989) yılları arasında dünyanın düzinelerce şehrinde elliden fazla imar edilmiş çalışmalar yaparak enerji tüketimini göstermek için çok fazla çizgiler kullanmıştır. (Baykam, 2016, syf. 114).

Görsel 3.8.53. Pop-Art | Keith Haring, *Ignorance = Fear / Silence = Death*, 198
(<https://kevinaasis.wixsite.com/popart110gallery/keith-haring>20.10.2020)

Yıllar içerisinde geliştirdiği sanatının görsel dilinde ve yakaladığı başarıyı da eşcinsel hakları ve AIDS farkındalığı gibi sosyal projeler için kullanan Keith Haring, bin dokuz yüz doksan (1990) yılında AIDS virüsüne yenik düşerek hayatını kaybetmiştir. Ölümünden sonraki yıllarda yarattığı figürler birçok sanat ve moda dünyasında kullanılmaya devam etmektedir. (Blinderman,1990, s-32–41).

3.5.6. Yayoi Kusama (1929 – ...)

Yayoi Kusama Pop Sanat ile ilişkisinin temeli, tıpkı Warhol ve Lichtenstein gibi bin dokuz yüz altmışlara (1960) ve New York’a dayanmaktadır. Bin dokuz yüz ellili (1950) yıllarda Amerika’da eğitiminin devam ettiği yıllarda soyut dışavurumcudur. Daha sonra Pop Sanat’ın renklerinden çok etkilenecek çalışmalarını bu akım üzerinden yürütmüştür. Yayoi Kusama çalışmaları genelde puantiyeli kullandığı desenlerden tanınmaktadır. Sanatçı kötü ve travmatik bir çocukluk geçirmiş burada genellikle nü, yalın ve cinselliği sanatının önemli bir parçası kabul etmiş, noktalama ve çiçek desenlerini de gördüğü korkulu rüyaların etkisiyle kullanmıştır. Resim, yerleştirme, happening, edebiyat, sinema dahil sanat disiplinlerinin birçoğunda önemli eserler ortaya koymuştur. (Kıran, 2013).

Görsel 3.9.54. Pop-Art | Yayoi Kusama, *With All My Love for the Tulips, I Pray Forever*, 2017
Fotoğraf: thehoneycombers.co(<https://thehoneycombers.com/singapore/orient-express-singapore>20.10.2020)

3.5.7. David Hockney (1937 – ...)

İngiliz Pop Sanat akımına önemli katkılarda bulunan David Hockney eserlerinde kullandığı genel görünümle renkler teknoloji ile birlikte aynı düzlemde beraber gelişerek devam etmektedir. Üretim süreciyle popüler olanı yakalayan bir sanatçıdır. Eserlerinde baskı, kolajlardan yararlanmaktadır. Sanatçı dönemi içerisinde baskı resimden, film yapımından sahne tasarımına kadar birçok alanda eserler sunmuştur. Değişik medya araçlarıyla çalışan sanatçı son işlerinde iPhone ve iPad uygulamalarıyla boyadığı çok büyük kadrajlı natürlere rastlamak mümkündür. Sanatçı iki bin dokuz yılında (2009) Brushes adlı uygulamayı kullanarak imza attığı bu işlerini, çoğunlukla yakın çevresindeki insanlara yollamak için kullanmış, Pop Sanat'ın günümüzün dijitalleşen dünyasına nasıl ayak uydurduğunu göstermekle kalmış, neyin orijinal neyin kopya olduğu tartışmasını da ileriye taşımıştır. İki bin on iki, iki bin on üç (2012-2013) sezonunda Viyana Devlet Operası için iPad'inde hazırladığı, yüz yetmiş altı metre karelik dekor resmi uzun süre gündemde kalmış, galeri ve müzelerde yerini almıştır.(Kıran, 2013).

Görsel 3.10.55. Hockney'nin iPad sanat

(<http://www.aljazeera.com.tr/makale/hockneynin-ipad-sanati20.10.2020>)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. POP SANAT'I İMGELERİNİN MAYOLİKA SERAMİK YÜZEYLERDE UYGULAMASI

4.1. Araştırma programı

Araştırma programında kullanılacak deneme plakaları, 12 cm çapında ve 2 cm yüksekliğinde altıgen şeklinde tasarlanmıştır. Çoğaltılan kalıplara, vitrifiye çamuru dökülerek yaklaşık 200 adet deneme plakası üretilmiştir. Deneme plakaları rötuşlanıp 950°C sıcaklıkta bisküvi pişirimi yapılmıştır, 23x23 cm çapında 5 cm yüksekliğinde tabak tasarlanmış, daha sonra çoğaltılan kalıplarla on beş adet vitrifiye çamuru dökülerek tabak üretilmiştir. Araştırmada 1000°C sülyenli opak sır hazırlanarak denemesi yapılmıştır. Çıkan olumlu sonuç doğrultusunda sırlanan bisküvi deneme plakalarına opak sırn üstüne çok az miktarda cam suyu sıkılarak zeminin kayganlaşması sağlanmaya çalışılmıştır. Uygulama esnasında fırçanın daha rahat hareket etmesi için bazı deneme plakalarının üzerine sulandırılmış şeker uygulanmıştır. Her iki uygulamada çalışılan zeminde istenilen sonuç alınamamıştır. Renkli oksitle ve renklendirici boyalarla Pop Sanat imgelerinin denemeleri Mayolika dekor tekniği uygulanarak, renk denemeleri yapılmıştır. Denemelerin üzerlerinde 1000°C lik şeffaf sır kullanılmıştır. Deneme yapılan plakalarda renklendirici oksitlerde istenilen sonuç alınmış fakat uygulama alanında olumsuzluklar gözlemlenmiştir. İkinci deneme aşamasında Krom oksit (Cr_2O_3), Demir oksit (Fe_2O_3), Kobalt oksit (CoO), Mangan oksit (MnO_2) %1 şeker ve %1 cam suyu püskürtülerek onaltı adet deneme plakası hazırlanmıştır. Hazırlanan deneme plakalarının üzerine on beş adet Mayolika dekor tekniği uygulanarak Pop Sanat simgelerinin tasarımları yapılmıştır. On bir adet 11x11x10 cm küçük kâse, on dört adet 23x23x5 cm tabak sülyenli opak sır ile sırlanarak 500°C ön pişirim yapılmıştır. Deneme plakaları ve tabak üzerine araştırmalar sonucunda uygun zemin sağlanarak Mayolika dekor tekniği uygulanacaktır. Ön pişirim yapıldıktan sonra sonuçlar olumlu çıkmış ve uygulamalarda bu yol izlenmiştir.

Tablo 4. 1. 1000°C Saydam sır reçetesi

% 30	Üleksit	
% 20	Na. Feldspat	
% 20	Sülyen	
% 20	Kuvars	
% 10	Y.U.K	
% 10	SnO2	

Sır denemeleri için kullanılacak saydam sır reçetesi uygulama için uygun görülmüş ve beş kilo Tablo 3.1 deki reçete doğrultusunda saydam sır hazırlanmıştır.

Görsel 4. 1. Hammaddelerin hazırlanması

Hazırlanan hammaddeler 1 kg tartılarak bilyalı değirmenlerde öğütülmüştür. Öğütülen sır süzülerek kuruması için çelik kaplarda bekletilmiştir. Sır denemeleri hazırlanırken öğütme ve tartma aşamasında kolaylık sağlaması için bu yol izlenmiştir.

Görsel 4 .2. 1 kg üzerinden hazırlanan hammaddelerin bilyalı değirmende öğütülme aşaması

Görsel 4. 3. Dekor uygulaması için toz pigment hammaddelerin hazırlanması

4.2. Sır denemelerin pişirilmesi

Sır denemeleri 950°C sıcaklıkta elektrikli fırında pişirilmiştir.

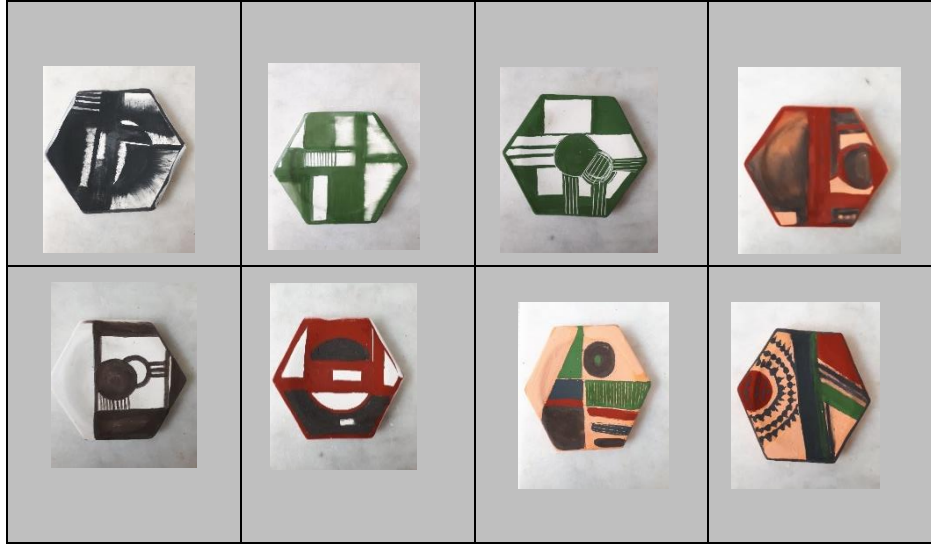
Görsel 4. 4. Hazırlanan sır deneme plakaları fırına doldurulmuştur

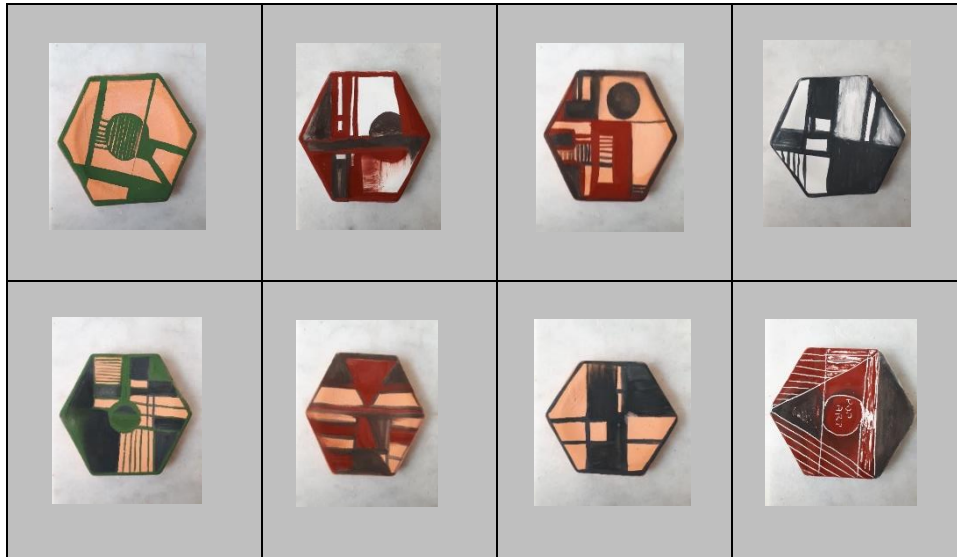
Görsel 4. 5. 23x23x5 cm 1000°C Saydam sır ile sırlanmış tabaklar

Tabaklar 23x23x5 cm cam suyu ve şekerli su uygulanarak 500°C derecede ön pişirim yapılarak Mayolika dekor uygulaması için zemin hazırlanmıştır. Çalışmanın bundan sonraki aşamasında yapılan ön araştırmalar neticesinde deneme uygulamalarına başlanmıştır.

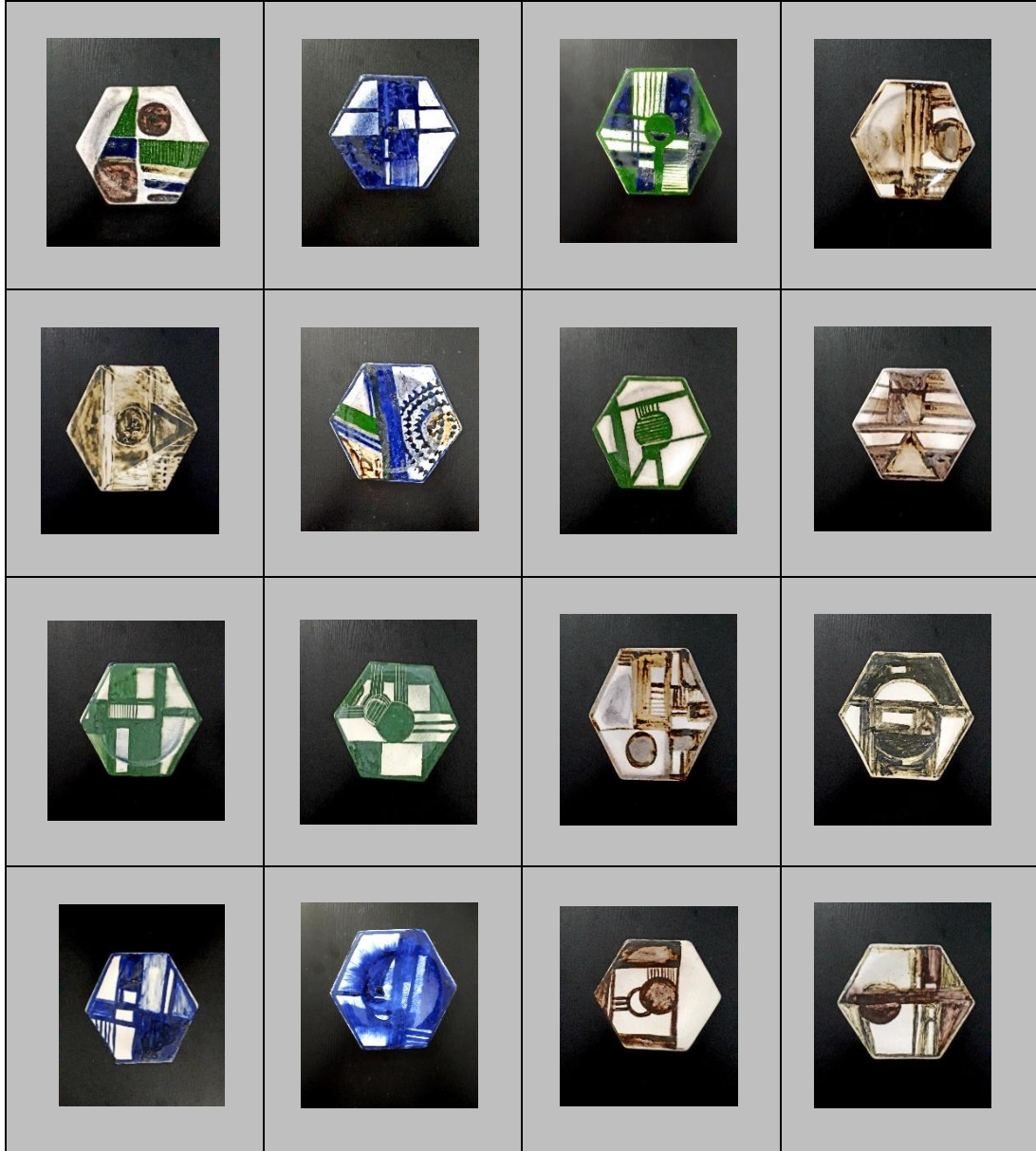
Tablo 4. 2. Krom oksit (Cr_2O_3) Demir oksit (Fe_2O_3) Kobalt oksit (CoO) Mangan oksit (MnO_2) %1 şeker püskürtülerek yapılan denemeler

Tablo 4.3. Krom oksit (Cr_2O_3) Demir oksit (Fe_2O_3) Kobalt oksit (CoO) Mangan oksit (MnO_2) %1 cam suyu püskürtülerek yapılan denemeler

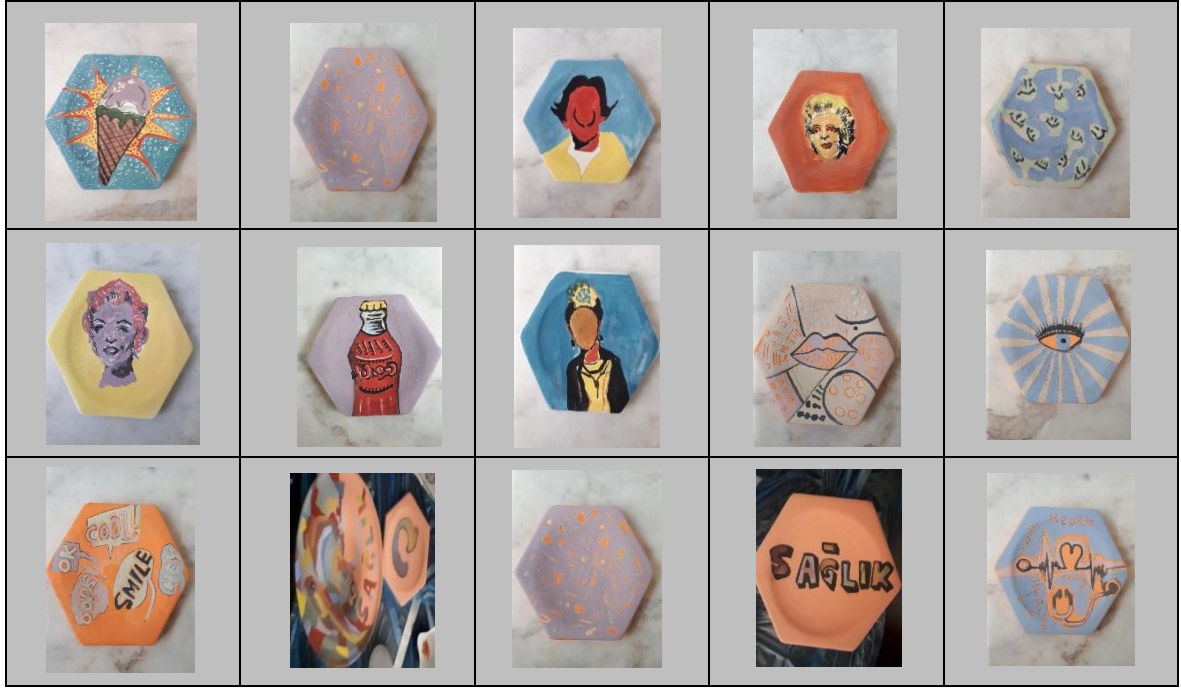

Tablo 4.4. Krom oksit (Cr_2O_3) Demir oksit (Fe_2O_3) Kobalt oksit (CoO) Mangan oksit (MnO_2) %1 şeker ve %1 cam suyu püskürtülerek yapılan uygulamalar. 1000°C denemeler

Tablo 3.4 'deki Krom oksit (Cr_2O_3) Demir oksit (Fe_2O_3) Kobalt oksit (CoO) Mangan oksit (MnO_2) %1 şeker ve %1 cam suyu püskürtülerek yapılan uygulamalar. 1000°C'de elektrikli fırında pişirilmiştir. Sır denemeleri tablo şeklinde gösterilmiştir ve sonuçları yorumlanmıştır. Çalışmada izlenen süreç içerisinde Tablo 3.4 gösterilen sonuçlar dahilinde bundan sonraki denemelerin renkli pigmentlerle uygulanmasına karar verilmiştir.

Tablo 4.5. Renk Verici Pigmentler ile Pop Sanat simgelerinin sır denemeleri

Tablo 4.6. Renk Verici Pigmentler ile Pop Sanat simgelerinin sır denemeleri 1000°C denemeler

Renk Verici Pigmentler ile Pop Sanat simgelerinin sır denemeleri 1000°C’de elektrikli fırında pişirilmiştir. Sır denemeleri Tablo 3.6’ da gösterilmiştir ve sonuçları yorumlanmıştır. Sonuçlara göre yapılan üç boyutlu kâselerde Pop Sanat’ının renk ve harflerle Mayolika dekorlar uygulanarak deneme yapılmasına karar verilmiştir.

Tablo 4.7. Renk Verici Pigmentler ile Pop Sanat simgelerinin 11x11x10 cm Kâse sır denemeleri 1000°C

Renk Verici Pigmentler ile daha önce hazırlanan on bir kâsede Mayolika dekorlar ve Pop Sanat'ın gösterişli renkleri ve harf tasarımları çalışılmıştır. Denemeler 1000°C'de elektrikli fırında pişirilmiştir. Çıkan sonuçlar tezin çalışmasına uygun görülerek; Görsel 3.5' deki 23x23x5 cm 1000°C saydam sır ile sırlanmış üç boyutlu tabaklar üzerine hazırlanan tasarımlar Mayolika dekor tekniği ile Pop Sanat'ının renkleri ve harf tasarımlarıyla uygulanmıştır.

4.3. Deney Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Tablo 3.1 (Bkz.s.81) 1000°C Saydam sır reçetesi; %30 Üleksit, %20 Na Feldspad, %20 Sülyen, %20 Kuvars, %10 Y.U.K katkılarıyla hazırlanan sır 1000°C 'de pişirilmiştir. Çıkan olumlu sonuçtan sonra tez kapsamında uygulanacak denemelerin ve formların zemin uygulamalarına uygunluğuna karar verilmiştir.

Tablo 3.2 (Bkz.s.84) Tablo 3.3 (Bkz.s.84) Tablo 3.4 (Bkz.s.85) Krom oksit (Cr_2O_3) Demir oksit (Fe_2O_3) Kobalt oksit (CoO) Mangan oksit (MnO_2) %1 şeker ve %1 cam suyu püskürtülerek yapılan deneme uygulamalarındaki sonuçlarda renklerin mat çıkmasından dolayı renkli pigment denemeleri kararlaştırılmıştır.

Tablo 3.5 (Bkz.s.86) Tablo 3.6 (Bkz.s.86) Renk Verici Pigmentler ile Pop Sanat simgelerinin sır deneme sonuçlara göre yapılan üç boyutlu kâselerde Pop Sanat'ının renk ve harflerle Mayolika dekorlar uygulanarak deneme yapılmasına karar verilmiştir.

Tablo 3.7 (Bkz.s.87) Renk Verici Pigmentler ile Pop Sanat simgelerinin sır denemeleri 1000°C'de elektrikli fırında pişirilerek çıkan sonuçlar tez çalışmasına uygun görülmüştür. Görsel 3.5 (Bkz.s.83) deki 23x23x5 cm 1000°C saydam sır ile sırlanmış üç boyutlu tabaklar üzerine tasarlanan tasarımlar Mayolika dekor tekniği ile Pop Sanat'ının renkleri ve harf tasarımlarıyla uygulanmıştır.

4.4. KİŞİSEL UYGULAMALAR

Her insanın çocukluğundan ölümüne kadar geçen yaşamda çok özel yerlere sahiptir hayvanlar. Hayvanların figüratif tasvirleri ve yazı imgeleriyle günlük yaşamdaki duygulara Pop Sanat'ın renkleri ve Mayolika seramik dekor uygulaması ile tez çalışmasının kişisel uygulamalarında yer verilmiştir .''Her şey aynı nefesten alır: Hayvanlar, insanlar, ağaçlar... Hayvanlar olmazsa insanlar ne yapar? Tüm hayvanlar gitse insanların ruhu büyük bir yalnızlığa boğulur; insanlar yalnızlıktan ölür. Kızılderili Atasözü.

Görsel 4 .6. 23x23x5 cm Tabak

Görsel 4. 7. 23x23x5 cm Tabak

Görsel 4. 8. 23x23x5 cm Tabak

Görsel 4. 9. 23x23x5 cm Tabak

Görsel 4. 10. 23x23x5 cm Tabak

Görsel 4. 11. 23x23x5 cm Tabak

Görsel 4. 12. 23x23x5 cm Tabak

Görsel 4. 13. 23x23x5 cm Tabak

Görsel 4. 14. 23x23x5 cm Tabak

Görsel 4.15. 23x23x5 cm Tabak

Görsel 4.16. 23x23x5 cm Tabak

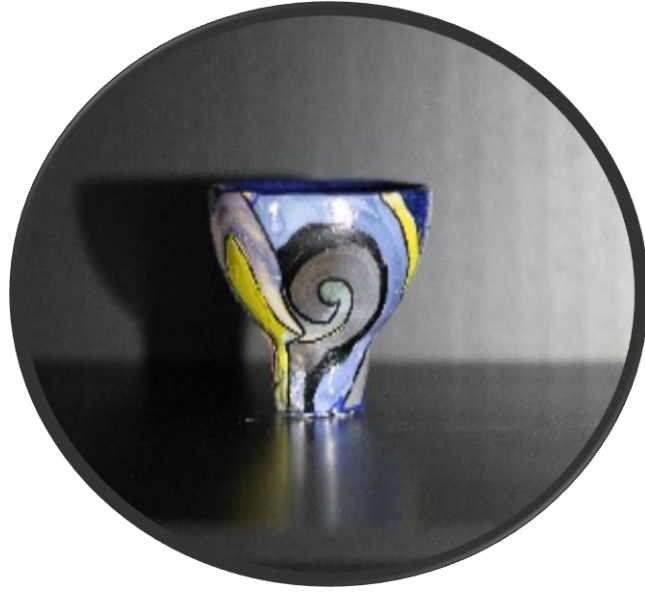
Görsel 4.17. 23x23x5 cm Tabak

Görsel 4.18. 11x11x10 cm Kâse

Görsel 4.19. 11x11x10 cm Kâse

Görsel 4.20. *11x11x10 cm Kâse*

Görsel 4.21. *11x11x10 cm Kâse*

Görsel 4.22. 11x11x10 cm Kâse

Görsel 4.23. 11x11x10 cm Kâse

SONUÇ

Seramik sanatında ilk çağlardan günümüze kadar birçok dekor tekniği kullanılmıştır. Kullanılan dekor teknikleriyle üretilen eserlere estetiğin yanı sıra, anlam ve ifade bakımından birçok katkılarda bulunan dekor teknikleri sanatsal anlamda büyük önem taşımaktadır. Bu eşsiz dekor tekniklerinden birisi de'' Mayolika ''dekor tekniğidir. Bir sanat eserine, usta dokunuşlarla ve yaratıcılıkla birlikte sahip olmanın heyecanıdır. Mayolika seramikler de dekor uygulaması, üstün ustalık ve hassasiyet yönünden Avrupa seramik sanat tarihinde sanata dönüşmüş, ilgi çeken bir dekor tekniği haline gelmiştir. İlk Mayolika dekorların çıkış merkezi olan İtalya'nın Mayorka adasından adını alan uygulama, ticaret limanından dolayı tüm Avrupa'ya oradan da tüm dünyaya yayılmıştır. Özellikle İtalya'nın bütün kentlerinden küçük kasabalarına kadar, daha sonra da Almanya, Fransa, İngiltere, Çin, Japonya gibi ülkelerde gelişen teknoloji ile birlikte ve porselenin bulunmasıyla tarihteki yerini almıştır. Öncelikle sanatsal alanda mitlerin, zengin aile armalarının işlenmesiyle, doğadaki tasvirlerin kullanılmasında Mayolika dekor uygulaması yapılmış, daha sonra ise endüstrinin yaşama girmesiyle Almanya'da açılan fabrikalarla seri üretime geçilmiştir. Çin ve Japonya'da kullanılan yüksek derece fırınların bulunmasıyla ve porselenin kullanımıyla Mayolika dekor uygulaması yaşamın bütün alanlarında kullanılan eşya ve sanatsal anlamda önem kazanmıştır.

Rönesans'la birlikte değişen resim programı çerçevesinde seramik atölyelerinde çalışan bezeme ustalarının yerini ressam tasarımcı kavramı almıştır. Seramik sanatında dekor tekniği olan bu uygulama, günümüzde de seramik sanatçıları tarafından ustaca kullanılmaktadır. Disiplinlerarası yaklaşım ve akımlarında zaman zaman denenilen Pop Sanat'ına, seramik alanındaki uygulamalarda çok fazla çalışmada yer verilmemiştir. Mayolika dekor uygulaması seramik yüzeylerde Pop Sanat'ının etkisi hiç kullanılmamakla birlikte diğer ilerleyen tarihi süreçte sinema, televizyon, çizgi film, resim ve heykel alanında özgünleşmiş ve yer aldığı sanat dallarıyla bütünleşmiştir.

Pop Sanat akımının kendine özgün ifadesi hiç sınır tanımadığı için sanatçıyı düşünme, çalışma ve uygulama alanında daha özgür kılmıştır. Tez seçiminde; Pop Sanat yaklaşımının Mayolika seramiklerde ne amaçla, ne kadar ve nasıl kullandığı araştırmaya değer bir konu olduğu düşünülmüştür. Araştırmanın disiplinlerarası uygulama alanında yapıldığı belirtilmelidir. Bu amaçla, yapılan bütün araştırma; Seramik sanatı, Mayolika seramikler, Mayolika seramiklerin tarihçesi, sanatsal özgün Mayolika seramik

uygulamalarını içermektedir. Pop Sanat'ının renkli, dekoratif, tasarımlarla üç boyutlu seramik formlar üzerine yazı şekilleriyle seramik dekor teknikleri kullanılarak Mayolika seramik yüzeylerindeki etkisinin aktarımına yer verilmiştir.

Deneme plakaları hazırlanarak öncelikle 950°C de bisküvi pişirimi yapılmış; ardından uygulanan sır, dekor denemelerinden sonra ikinci pişirim 1000°C uygulanmıştır. Sır bünyelerinin oluşturulmasında temiz hammaddeler tercih edilmiştir. Pop Sanat'ının imgelerinin tasvir edildiği tasarımlar yapılmıştır. Mayolika dekor teknikleri uygulanarak üç boyutlu formlar üzerinde akımın etkilerinin yansıtılabileceği uygun bünyelerin hazırlanması ve değişik renk geçişlerinin elde edilmesi amaçlanmıştır. Tez araştırmasında kullanılan renklendirici oksitlerle istenilen sonuç ilk denemelerde alınamamıştır. Daha sonra renklendirici pigmentlerle deneme plakaları ve üç boyutlu kâselerde istenilen sonuca ulaşılmıştır. Renkler ve harflerle yapılan tasarımlar üç boyutlu formlar üzerine uygulanmıştır. Denemelerde olumlu sonuçların yanı sıra olumsuz sonuçlar da değerlendirilmeye alınarak tablolarla gösterilmiştir. Farklı uygulamalarla Pop Sanat'ı imgelerinin Mayolika seramik yüzeylerdeki etkisi gözlemlenmiş, bünye üzerinde yapılan denemelerde başarılı sonuçlar elde edilmiştir. Bir sonraki aşamada olumlu çıkan deneme sonuçlarına göre üç boyutlu küçük kâselerde ve üç boyutlu tabaklarda Pop Sanat'ı imgelerinin Mayolika seramik yüzeylerdeki etkisi gözlemlenmiş, araştırılan tez konusunda hedeflenen amaca ulaşarak üç boyutlu tabaklarda hayvan figürlerinin resimsel ve yazı betimlemeleriyle uygulamalar yapılmıştır. Araştırma kapsamında ulaşılan sonuçların seramik sanatına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- [1] Akman Kubilay, Amerikan Tüketici Rüyası ve Sanatı
- [2] Antmen, Ahu (2000) “A’dan Z’ye Yirminci Yüzyıl Sanatı”, P Sanat ve Kültür Dergisi
- [3] Antmen, Ahu. (2014) 20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- [4] Arcasoy,1983,Seramik Teknolojisi, Ateş ARCASOY İstanbul, Marmara Üniversitesi G.S.F. *Yayınları* No:1 1983. Seramik Sır Reçeteleri El Kitabı
- [5] Arcasoy, A. (1988). Seramik Teknolojisi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik Anasanat Dalı Yayınları. No: 2
- [6] Art: A Critical History içinde. Berkeley: University of California Press. 1997
- [7] Arnoux, Leon (1877). "Pottery, British Manufacturing Industries". Gutenberg. Atıl, E. (1973a). Freer Galery Of Art Fiftienth Anniversary Exhibition III. Ceramics From The World Of
- [8] Aslanapa Oktay, Türk Sanatı,1989, Remzi Kitapevi
- [9] Ayata Tülin, Sy. Ceramic Glazes.1976 İstanbul
- [10] Battie, David, ed. Sotheby'nin Porselen Muhtasar Ansiklopedisi, 1990, Conran Octopus.
- [11] Baykam, B. (2016). From Graffoman to street art, İstanbul: Pyramid Yayıncılık / Yer altı Kuşağı 2.
- [12] Beckwith Arthur, 1877, Majolica and Fayence,
- [13] Bencley, Peter. (1997). Special Report: The Story of Pop. Steven H. Madoff (Ed.), Pop
- [14] Britannica Encyclopaedia /Ceramics syf 729 bMagrıbi—İspanya’nın Dikkate Değer Mirası. Uyanış!—1989
- [15] Blinderman, Barry (1990). Keith Haring: Gelecek İlkel. Üniversite Galerileri, Illinois Eyalet Üniversitesi. ISBN 978-1-55859-378-7 Britannica/Ceramics 2008
- [16] Carlo M. Cipolla, “The economic decline of Italy”, The economic decline of empires, Ed. Carlo M. Cipolla, London and Southhampton, The Camelot Press Ltd,
- [17] Caiger-Smith, 1975).Smith, A. (1973). Tin-Glaze Pottery, London: By Faber and Faber Limited. Fakültesi Yayınları

- [18] Caiger-Smith, Alan, Tin-Glaze Pottery in Europe and the Islamic World: The Tradition of 1000 Years in Maiolica, Faience and
- [19] Cooper Emanuel The Pottery's Book Of Glaze
- [20] Cooper Emmanuel, 10000 years of pottery, Philadelphia, University of Pennsylvania Press, 2010
- [21] Cooper Emmanuel-A History of World Pottery– February
- [22] Çizer, Sevim(2010)Lüster Tarihi Tekniği Sanatı. Dokuz Eylül Üniversitesi Matbaası
- [23] Daniel Rhodes, syf, 240) Daniel Rhodes DR. Clay and Glazes for the Potter.
- [24] Delftware (Faber and Faber, 1973 ISBN 0-571-09349-3, p. 127
- [25] Ducret, S. Evren Antik Sanat. German Porcelain and Faience. 1962.
- [26] Egyptology: The Missing Millenium Ancient Egypt in Medieval Arabic Writings (Australia: Cavendish Publishing 2005), 161-183
- [27] English Pottery—Wedgwood-Ware Sayfa 211-215 Chap. VIII. History Of Pottery
- [28] English Pottery Sayfa 214-215 Chap. VIII. History Of Pottery. The Pottery Trade and North Staffordshire, 1660
- [29] Foster Hal. Mark ve Francis, " Pop ." Londra ve New York: Phaidon, 2010
Foster Hal, Pop Paperback - Illustrated, 23 Haziran 2010
- [30] Gardelli, Giuliana, İtalya-Maiolica Siciliana del Rinascimento-Saggi e Studi, Edit Faenza, 1999
- [31] Germaner, Semra (1997): 1960 Sonrası Sanat - Akımlar, Eğilimler, Gruplar, Sanatçılar: Kabalcı Yayınevi, İstanbul
- [32] Giderer, H.E. (2003). Resmin Sonu. Ankara : Ütopya Yayıncılık.
- [33] Hess Catherine, Italian Maiolica 1988
- [34] Hess Catherine,1988, Maiolica in the Making: The Gentili/Barnabei Archive Catherine
- [35] Henry Trubner, 1972 ,Ceramic Art of Japan: One Hundred Masterpieces From Japanese Collections

- [36] Hilal Livaoğlu Mengüç, Mısır'da Antik Mirasa Dönüş: Firavunculuk Tezi (İstanbul: Libra Yayınları, 2018), 46-47. Müslüman Mısır'ın tarihinde kadim Mısır üzerine yazan tarihçiler de vardır.
- [37] Kıran, Hasan. "Puantiyeli Sonsuzluğun Obsesif Sanatçısı: "Yayoi Kusama". Anadolu Üniversitesi Sanat & Tasarım dergisi, Sayı 4, 2013. 4 Haziran 2016 tarihinde kaynağından arşivlendi. Erişim tarihi: 8 Mayıs 2016.
- [38] Kuspit, D. (2006). Sanatın Sonu. İstanbul: Metis Yayıncılık
izinsizgosteri.net/asalsayil13/Aralık, 2006
- [39] Library of Congress Cataloging-in-Publication Data Hess, Catherine, 1957-
Maiolica in the making: the Gentili/Barnabei archive / Catherine Hess
- [40] Lynton, 1982, s.302). Lynton, N. (1982). Modern Sanatın Öyküsü. İstanbul: Remzi[50] Mangiaracina Filippo La Claudio
- [41] Mangiaracina Filippo Claudio .2013.La ceramica invetriata nella Sicilia islamica e normanna (X-XII secolo) Claudio
- [42] Maria Anne-Bernsted Keblow. Early İslamic Pottery Materials –Techniques
- [43] Makryat Joseph, A History Of Pottery And Porcelain, 1868
- [44] Mahsun, Carol A. (1987). Pop Art and The Critics. UMI Research Press.
1987.84.Ceren Öztuna KaynakçıTAGS Andy Warhol, Eduardo Paolozzi, Pop Art,Richard Hamilton, Roy Lichtenstein<http://www.brandlifemag.com/pop-artin-tarihine-yolculuk/>
- [45] Mason, Robert B. (1995). "Eski Saksılara Yeni Bakış: İslam Dünyasından Sırlı Seramiklerle İlgili Son Disiplinlerarası Museo Internazionale delle Ceramiche in Faenza Görsel: A similar plate is at the Louvre cf. Jeanne Giacomotti, "Catalogue des majoliques des musées nationaux", Paris 1974,
- [46] Newton, (1995), British Library, Londra.(1995)
- [47] Oktay, Ahmet (2002).Türkiye'de Popüler Kültür, İstanbul: Everest Yayınları.
- [48] Öney Gönül-Zehra Çobanlı.2007. Anadolu Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı
- [49] Pierson Stacey.2007,Collectors, Collections and Museums, The Field Of Chinese Ceramics in Britain.1550-1960
- [50] P. Sani Elisa Italian Renaissance maiolica, London, V-A Publishing, 2012

- [51] Raby Julian, The Art of the Qur'an: Treasures from the Museum of Turkish and Islamic Arts Hardcover – November 8, 2016 İslam, Washington, Smithsonian Institution. (1973b). Ceramics from the World of
- [52] Rodolfo Falchi, 1994 İtalyan Mayolikas, Edicart, Legnano (MI) 1994. ISBN 88-7774-493-6
- [53] Rhodes, D. (1988). Clay and Glazes For The Potter. London: Krause Publications, Lola, Wisconsin
- [54] Savage George, Pottery Through the Ages, Penguin, 1959 (Savage, 112-113)
- [55] Shell Rose Hanna, "Casting Life, Recasting Experience: Bernard Palissy's Occupation between Maker and Nature" (2004) Project Muse.
- [56] Shelley. " Geleceğe Dönüş: George Kubler, Lawrence Alloway ve Şimdiki Karmaşık ." Sanat Dergisi 2009
- [57] Schapiro, Meyer. "Courbet ve Popüler Görüntüler: Gerçekçilik ve Naiflik Üzerine Bir Deneme ." Journal of the Warburg and Courtauld Institutes 1941
- [58] Smith, Harris ve Clark
- [59] Şaylan, Gencay (2002), Postmodernizm, Ankara: İmge Kitabevi
- [60] Şölenay E.1000°C de Gelişebilen Redüksiyonlu Lüsterli Sırlar, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Eskişehir
- [61] Tommaso Vitale, Ariano Kraliyet Şehri ve Diocese Tarihi, Roma, Salomoni, 1794
- [62] Vainker Chinese pottery and porcelain books.
- [63] Venturi Baffioni Luciano Alberini Valeria,2019, La Maiolica Al Tempo Degli SforzaDi Pesara Tempo Degli Sforza Dı Pesaro Storie Degli Sforza Pesaresı Lucian Baffioni Venturi Valeria Alberini,2019 Majolica, Italy, Castelli Sources Bibliography, Catalogs.
- [64] Zhiyan, Li ve ark. (2010) Çin Seramikleri, Paleolitik dönemden Qing Hanedanına kadar Yale University Press, New Haven
- [65] Weatherill Lorna sayfa 20-24 The pottery trade and North Staffordshire, 1660-1760
- [66] Watson, O. (2004). Ceramics from Islamic Lands: a Catalogue of the al-Sabah Collection, Kuwait. London: Thames and Hudson

İNTERNET KAYNAKLARI

- http-1: <https://www.khanacademy.org/partner-content/getty-museum/getty-decorative-arts/a/maiolica-history-function-and-production> (10.06.2020)
- http-2: https://tr.qwe.wiki/wiki/Islamic_pottery (10.06.2020)
- http-3: <https://wol.jw.org/tr/wol/d/r22/lp-tk/101988810>. Magribi—İspanya'nın Dikkate Değer Mirası. Uyanış!—1989 (Bilimsel Seri 29-32) (10.06.2020)
- http-4: https://tr.qwe.wiki/wiki/Islamic_pottery (14.06.2020)
- http-5: <https://www.centurion-auctions.com/castel-durante-maiolica>. (14.07.2020)
- http-6: <https://majolicasociety.com/wedgwood/> (14.07.2020)
- http-7: https://en.m.wikipedia.org/wiki/Victorian_majolica (15.07.2020)
- http-8: https://en.wikipedia.org/wiki/Palissy_ware (10.08.2020)
- http-9: https://en.wikipedia.org/wiki/Frankenthal_Porcelain_Factory (10.08.2020)
- http-10: <https://www.realorrepro.com/article/Majolica-Reproductions> (10.08.2020)
- http-11: https://en.m.wikipedia.org/wiki/Chinese_ceramics (10.08.2020)
- http-12: <https://kavrakoglu.com/cagdas-sanata-varis-101ingilterede-pop-art9> (10.08.2020)
- http-13: <https://www.greelane.com/tr/be%C5%9Feri-bilimler/g%C3%B6rsel-sanatlar/pop-art-art-history-183310/> (20.09.2020)
- http-14: <https://kavrakoglu.com/cagdas-sanata-varis-101ingilterede-pop-art> (23.10.2020)
- http-15: artcommerce.com Görsel: artcommerce.com (25.10.2020)
- http-16: <https://kavrakoglu.com/cagdas-sanata-varis-101ingilterede-pop-art> (25.10.2020)